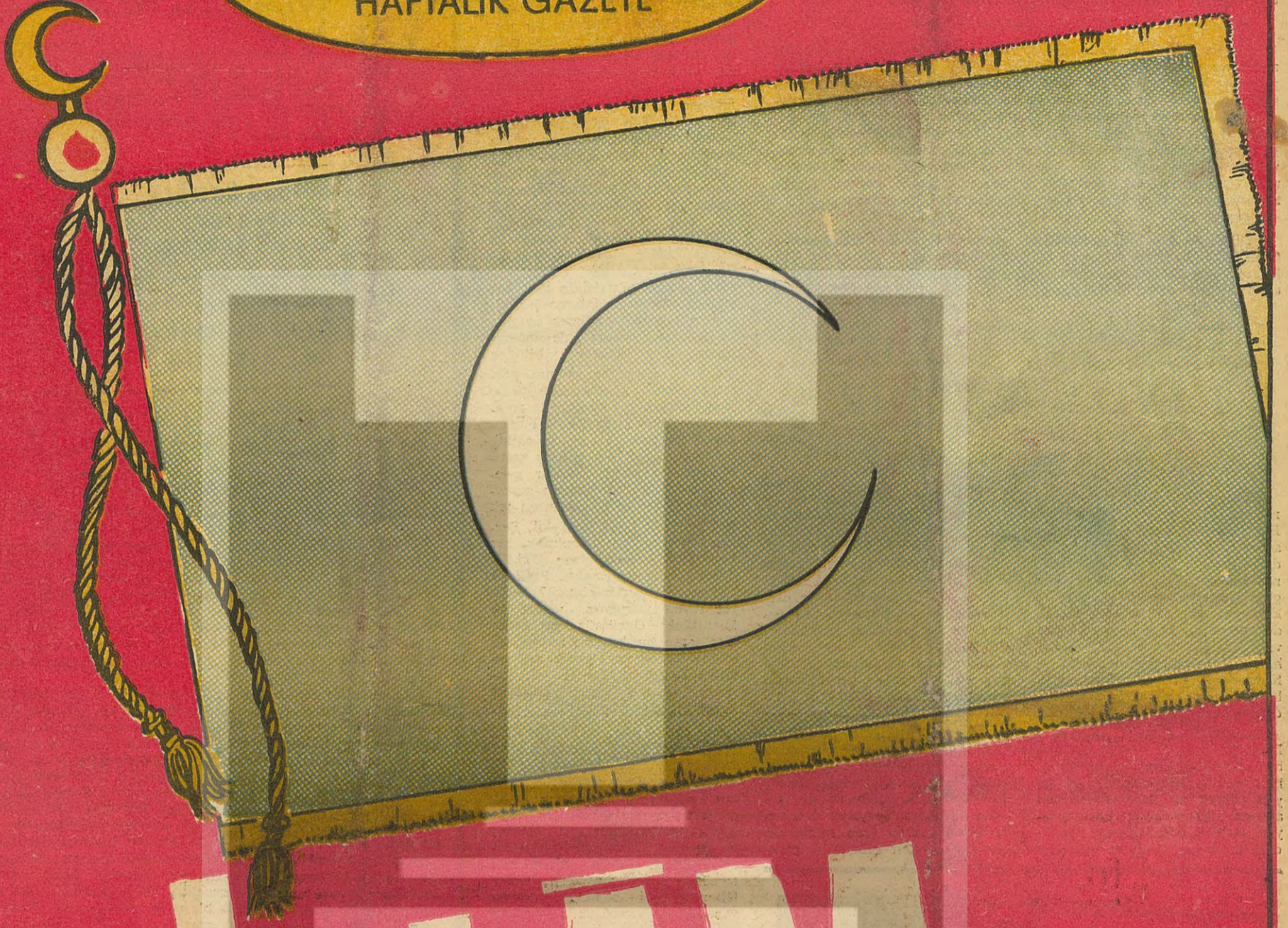

YÖN

HAFTALIK GAZETE

İSLAM
PAKTI

OKUYUCU'DAN YÖNE

Aclan Sayilgan'ın Mektubu

Aclan Sayilgan'dan bir mektup ve yazı aldık. Suç teşkil edebilecek ve konu dışı bir cümle hâriç, mektubu ve yazıyı aynen yayınlıyoruz :

Sayın «Yön» Dergisi Yönetmenliğine,

Önüne geleni Mc Carty'cilikle, «Komünizm Ticareti» yapmakla suçluyorsunuz. Derginize göre «iyi insan» tipi, sizin dümen suyunuza gidenler. Veya o gün için işinize gelenler. Bu sonucusunun örneği Osman Yüksel Serdengeçti, Gökhan Evliyaoğlu, Nurettin Topçudur. Fikir tartışmalarında bu kadar kahredici olmaya, dişe diş, tırnağa tırnak dövüşmeğe ne lüzum var? Umudum olmamakla birlikte, size hertürlü ispat hakkı tanıyarak ve istediğiniz ölçüde cevap vermenizi bekliyerek, Mahkemeye de başvurmayacağımı bildirerek «Yön» de yayımlanmak üzere bir cevap gönderiyorum. Hoşgörünüzün sınırı böylelikle de belirmiş olacaktır. Saygılarımla.

NOT:

«Yön» ün Çin hattını izlediğini yazmışım. Bundan alınmışsınız. Oysa bugünün üyü solcuları, Moskova hattına bağlı olanlardır. Çin hattına bağlılık, Titoizm gibi ama daha radikal, bağımsız bir sol atılım temsil eder. İlahi Avcıoğlu? Aclan SAYILGAN

GERÇEKLERİ BİLMEKTE FAYDA VARDIR

Aclan SAYILGAN

«Yön» ün bugünkü sorumlularından bir kısmı C.H.P.'lidir. Bir kısım elemanları da 1957'den sonra C.H.P. Araştırma kurulunda çalışmıştır. Bir kısmı CHP'nin desteği ile kurucu Meclise girmişlerdir. «Yön» ü yöneten bu kimseler İnönü'yü överek C.H.P. de «sosyalist bir grup» yaratma ve C.H.P.'yi «Sosyalist bir Partihaline getirme» eyilimindedirler. Kimsenin «Yön» cülere neden böyle yapıyorsunuz, hainler, dediği yok.

Geçmişinde Türkiye Komünist Partisine girmiş, sonra ayrılmış bir kişi, Türkiye'deki komünist hareketlerin karşısına geçti mi yön tarafından hücumların en ağırına uğramaktan kurtuluyor. Neden? Bize kalırsa, «Yön»-deki bu hırçın tutum, Milliyetçi

Türk sosyalizminin bugüne dek niçin bir gelişme gösteremediğini belgelemektedir. 1945 yılında da İngiltere'de İşçi Partisi ilk iktidara geldiği zaman, Peyami Safa dahil (o sıralar ULUŞ'ta yazardı) C.H.P.'nin solcu bir parti olduğunu savunmuştu. Ve gene o sıralar ne kadar irilî ufaklı C.H.P. kaleşörlü varsa, solcu olduklarını söylemekten çekinme mişlerdi. Bizler de gençliğimizin en canlı günlerinde İzmir'in Karşıyaka'sında, bir avuç sosyalist arkadaşlarla Milliyetçi bir sosyalizmin yaratılmasında katkımız olur umudu ile, harekete geçtik. Hatta daha ileri giderek, kanunî durumlarımızı gözeterek bir şekilde «Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi» nin saflarında yer aldık. İzmir «Havadis» gaze-

tesinde amatörce sol yazılar yazdık. Bir de baktık günün birinde C.H.P.'nin organı «Anadolu» Gazetesinde Kemal Dayan imzalı bir yazı ile Komünistlikle suçlanıyoruz. Hatırında kaldığına göre, Sosyalist nitelikteki C.H.P. dururken bu gençlerin yaptığı da neydi? Düpedüz Komünistlik değil mi idi? Kısacası bir jurnalname. Gün geldi, bu yazı sahibi (Kemal Dayan) Komünistlerin en hızlısı oldu, Türkiye Komünist Partisine girdi, 1951 tevkifatına tekaddüm eden günlerde de Türkiye'den kaçarak, Doğu Avrupa'ya gitti. Sanırsam ya Budapeşte Radyosunun Türkçe servislerinde ya da «Bizim Radyo» isimli Komünist Propaganda merkezinde çalışıyor. 1946 da Sıkı Yönetim tarafından «Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi» kapatılınca, bizler boşlukta kaldık. T.S.E.K.P.'nin Komünist Partisinin legal bir vechesi olduğunu anlayan bir kısım arkadaşlar bizden ayrıldı, bu satırların yazarı da «sosyalizme olan inancı» yüzünden T.K.P.'ye girmekte sakınca görmedi. Ama girmesiyle birlikte, nasıl bir yanlış yaptığını da anladı. En yakın arkadaşını Tito'cu olarak suçlamaya teşvik edildi, reddetti; T.K.P.'nin yüksek menfaatları (!) gereği ekâbir evlerinden haber toplamakla görevlendirildi, red etti. Yapacağı tek iş beklemek, tevkifse tevkif, Partiden kovulmaksızın kovulmak, her ne şekilde olursa olsun T.K.P.'den yakasını sıyırmaktı. Partiden atılmayı beklemediği olmadı? Nihayet tevkif yakamıza yapıştı ve kurtulduk. Oykümüz bu kadar kısa, ama bu kadar acı. Şimdi «Yön» damarına bastık mı, eskiden Komünist Partili olduğumuz, suçmuş gibi yüzümüze vuruyor.

Biz ciddi olarak Türkiye'deki sol hareketlerin içindeki bölünmelerin analizini yapıyoruz, küçük bir risale yazıyoruz, adımız «Komünizm Tüccarlığı» na çıkıyor. Oysa «Yön» Berkesin kitaplarını basıyor, E. Tüfekçi ile Fransız Komünist Partisi teoriklerinden birinin bir eserini tercüme edip basıyor, Nazım Hikmeti dahi sömürme konusu yaparak muharref ve yanlışlarla dolu bir şekilde «Kurtuluş Savaşı» kitabını basıyor, bunun adı tüccarlık olmuyor.

Mc Carty'ciliğe gelince. Yöne göre, kendi dümen suyuna gitmeyenleri Milli Birlik Gurubuna, Devrimci Türk ordusuna jurnal etmek mübah, Mc Carty'cilik değil; ama siz ciddi bir araştırma yaparak Türkiye'deki sol hareketteki bölünmeleri gösterirsiniz, işiniz Mc Carty'ciliğe çıkar. Bu ne iştir? Son olarak şuna değinmek istiyoruz ki, «Yön» ün tutumu bize 1914 de Musollinin yönetimindeki «Avanti» isimli Faşist nitelikteki gazeteyi hatırlatıyor.

YON'UN NOTU:

Yeni İstanbul'daki son yazısında da Aclan Sayilgan YON hakkında şunları yazmaktadır: «Bizdeki sol hareketler içinde de Milliyetçilik, TIP hareketinin dışında kalan solun belli başlı dayanağı hâline gelmiştir. YON dergisinin temsil ettiği solun milliyetçilik niteliği, Marksist terminolojiyi zorlayan bir karakter göstermektedir. Bu dergi davranışlarında, genellikle solun milliyetçi bir fraksiyonu kabul edilmekle birlikte, Milliyetçilikten neyi anladıklarını bugüne kadar sistemli bir şekilde açıklamış değillerdir.»

YENİ ÇIKTI

ASYADA MARKSİZM VE MİLLİYETÇİLİK

Hélène Carrère d'Encausse
Stuart Schram

Çevirenler:
Sevil Avcıoğlu
Adil Aşçıoğlu

YÖN

6 Lira

Bu kitaba yazdığı «Onsöz» de Doğan Avcıoğlu şöyle diyor:

Çağımızda Üçüncü Dünyayı çalkalandıran sosyalist ve milliyetçi akımları anlamak, bu ülkelerde Marksist analizler yüz yıldır geçirdiği aşamaları tanımak ve Asyah Marksistler ile gözleri Avrupa'ya dönük Batılı Marksistler arasındaki, bugün de Çin - Sovyet anlaşmazlığı biçiminde süren, fakat daha başlangıçta ortaya çıkan önemli tartışmaları iyi değerlendirmek için, Türk aydınlarının mutlaka okumaları gerektiğini sandığımız bir kitabı, YON YAYINLARI Türk kamu oyuna sunmaktadır.

Kitap, stratejik, taktik ve kültürel planda, «Avrupa'ya dönük» bir Marksist görüş ile «Asya'ya dönük» bir Marksist görüşün zaman zaman sağılar diyaloğu haline gelen karşılaşmasını tarih içinde, vesikalara dayanarak anlatmaktadır.

Bu bilimsel araştırmanın bizim için özel bir önemi de, Asya'da Hanefî Muzaffer ve Sultan Galiev gibi Türk Marksistlerin, müslüman sömürge bir çevreye Marksizmi uydurma yolundaki ümitsiz çabalarıdır. Stalin tarafından öldürülen Sultan Galiev, Avrupa'daki sosyalist ihtilâlin dahi, mazlum milletlerin durumunu değiştiremeyeceği düşüncesiyle Üçüncü Enternasyondan bağımsız bir kolonyal komünist enternasyol kurmayı tasarlamıştır. Bu enternasyonal, sanayileşmiş ülkelere karşı, «proleter milletler» in çıkarlarını savunacaktır. Bu mazlum milletler gruplaşmasının ilk aşaması, büyük bir milli Türk devleti, Turan olacaktır. Milli Türk Devleti Turan ve kolonyal enternasyonal, müslüman bir sosyalist ve işçi partisi tarafından yönetilecektir. Parti, başta köylü sınıfı, proleterya ve küçük burjuvaziden ibarett müslüman kütelleri temsil edecektir. Ote yandan, Çin'de Mao'nun arkadaşları da, sömürge ihtilâlinde, öteki ülkelere yol gösterecek iki anahtar ülke olarak Türkiye ile Çin'i göstermekte ve emperyalistleri onlardan önce yenen Mustafa Kemal'i hararetle övmektedirler...

Aydınlarımızı son zamanlarda ilgilendirmeye başlayan Asya tipi üretim biçimi hakkında da, Marks ve Engels'ten itibaren ilgi çekici tahlillere yer veren kitap, Marksist olmayan iki araştırmacı tarafından yazılmıştır. Yazarlar, Paris'te, «Fondation Nationale des Sciences Politiques» te araştırma görevlisidirler.

Kitabın memleketimizdeki sosyalizm tartışmalarına bir aydınlık getirdiği inancındayız.

PAPİRÜS

Dördüncü sayısını sunar.

Mehmet Doğan, Ahmet Oktay, Mehmet Seyda, Muzaffer Buyrukçu, Ülkü Tamer ve Cemal Süreya'nın yazıları, R. Tomris'in hikâyesi, Turgut Uyar, Süreyya Berfe,

Neruda ve Lermontof'un şiirleri
Çocukluğundan bu yana fotoğraflarıyla

TURGUT UYAR BÖLÜMÜ

Edebiyatımızda Yeni Bir Tip
Papirüs Bir Gazeteciyi İnceliyor:

METİN TOKER

PAPİRÜS: Yöneten: Cemal Süreya. PK 627, Karaköy, İstanbul. Sayısı 2.5 lira. Yıllık abone: 24 lira.

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN

Basarı ile kullanılır!

BAS VEZLE
GRİPİN

KININLI
GRİPİN

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

HAFTALIK FİKİR VE SAN'AT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu
- Mümtaz Soysal - Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık
T. A. Ş.

Yazı İşleri: Sümer Sokak No: 16/8, Yenigözü - ANKARA. Telefon: 176939 - İstanbul Bürosu (Satış İlan ve Abone İşleri): Mollafenari Sokak No. 32. Çagaçoğlu - İstanbul.

Telefon: 229570 - Posta Kutusu: 512 İSTANBUL

ABONE:

Bir yıllık (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.- T.L., Üç aylık (13 sayı) 15.- T.L. dir. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

İLAN:

25.- T.L.'dir Sürekli çıkacak İlan ve reklam Beher sütünde satımı İlanlarla kitap İlanları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklamların yayımlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

BAKIŞ

GENÇLİK VE DIŞ POLİTİKA

Gençliğin dış politika konularıyla uğraşmasını, bunlar hakkındaki düşüncelerini ve tepkilerini açıklamasını doğru bulmayanlar var. Aslında, bunlar, gençliğin genel olarak herhangi bir politika konusıyla uğraşmasını da doğru bulmayan kişiler. Dış politika alanına gelince, sözlerinin daha güçlü, daha inandırıcı olacağını, daha çok kimse tarafından beğenileceğini sanıyorlar. «Mademki dış politika, hele günümüzün koşulları içinde, son derece çapraşıklaşan, derin bilgileri gerektiren, dünyanın türlü sorunları üzerinde geniş haber kaynaklarından faydalanmayı zorunlu kılan bir alan. o halde» diyorlar, «daha çocuk yaşında kimselerin, çevrelerinde ne olup bittiğini bilmeden, kendi ülkelerinin uzun süreli yararlarının ne yönde olduğuna akıl erdiremeden, dış politika konularında tepki göstermeleri, fikir yürütmeleri doğru olur mu?»

İşte, tam bu noktada yanıtlıyorlar. Dış politika alanı bütün bu özelliklerinden, bu güçlüklerinden ve bu çapraşıklığından dolayı, gençliğin tepkilerine, görüşlerine ve davranışlarına asıl muhtaç sayılması gereken bir alan. Bir ülkenin dış ilişkilerini yürütürken çok yanlılığı, derinliği ve teknikliği yüzünden, dar açılara saplanıp kalma, küçük hesaplar ve kısa süreli manevralar peşinde koşarken asıl amaçları gözden kaçırma, kısacası ağaçlara dalıp ormanı görememe tehlikesi çok daha fazla. Dış politika konularında gençliğin zaman zaman göstereceği tepkiler, açıklayacağı görüşler, işbaşındaki teknik kişilere yeni kuşakların temel tercihlerini hatırlatarak, bu çeşit sapmaların, büyük ulusal amaçlardan uzaklaşmaların önlenmesini sağlayabilir. Sorumlular bunları kendi ufacak manevralarını bozan davranışlar olarak değil, büyük amaçları hatırlatan uyarılar olarak değerlendirmek zorundadırlar. Hattâ akıllı diplomat odur ki, ülke içinde beliren kütle tepkilerini kendi dış pazarlıklarında ve manevralarında kullanır, bunlardan birer karşı - ağırlık olarak faydalanmağa çalışır.

Gerçeği söylemek gerekirse, bunun böyle olduğunu işbaşındaki sorumlular da bilir. Onların canını sıkan nokta, gençlik kütlelerinin kapalı kapılar ardındaki ince hesapları bozması değil, o kütlelerce belirtilen tepkilerin kendi temel tercihleriyle çatışma hâlinde olmasıdır. Ülkesinin öz kaynaklarını yabancı dostlarına ve destekleyicilerine feda eden bir insan, elbette sokaktaki kütlelerden gelen tepkileri «çoluk çocuk gü-rültüsü» diye adlandırır.

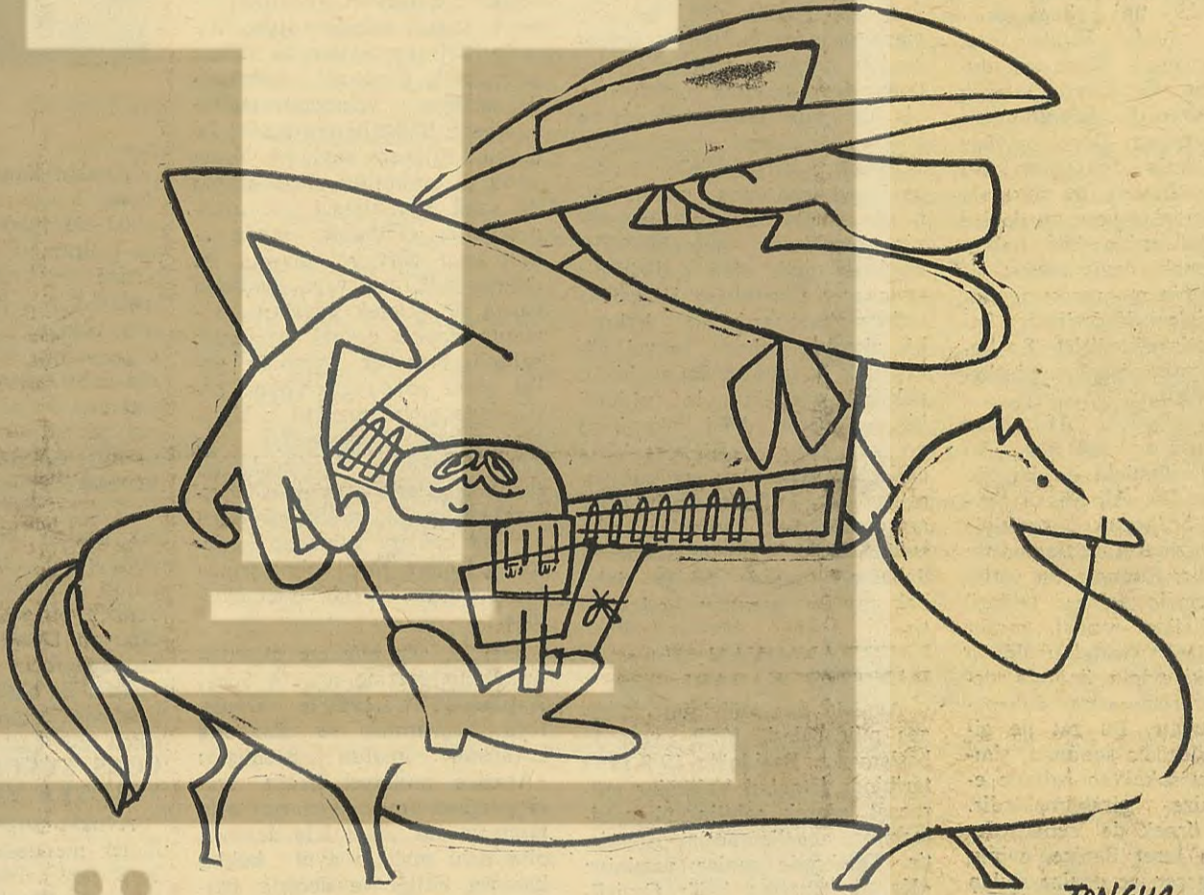
Hayatın çirkinliklerinde, çirkeflerinde «pişmiş», ideallerindeki değer yargılarına inançlarını henüz yitirmemiş genç insanların, türlü konularda olduğu gibi, dış politika alanındaki temel görüşleri de, ister istemez, halkçı, ülkücü ve ulus yararlarını savunucu nitelikte olacaktır. Bir insanın, genç yaşında, şu veya bu yabancı devletin «uşağı» olmayı düşünebilmesi, kendi yurdunun kaynaklarını yabancılara peşkeş çekebilmesi, başkalarının hesabına kendi vatandaşlarının ölümüne sürüklenmesini isteyebilmesi, doğup büyüdüğü toprakları çok uzaklardaki bir takım hesaplar uğruna savaş tehlikesiyle karşı karşıya bırakabilmesi için ya çok aptal, ya çok cahil, ya da «satılmış» olması gerekir.

Genç adamlar, o yaşlarda kolay kolay satın alınmaz. Bunun içindir ki, uyanık ve bilgili yüksek öğrenim gençliğinin dış politika konularındaki davranışları ve tepkileri hep ülkücü, ulusu ve halkçı yönde olmuştur. «Milliyetçilik» etiketi altında, yabancı devletlerin yar-

dakçılığını yapanlar, Türkiye'yi sömürmeğe ve savaş tehlikesine biraz daha yakınlaştırmaya gelmiş insanlara alkış tutanlar, «bağımsızlık, haysiyetli dış politika, kendi kaynaklarımıza sahiplik» isteyenlere saldıranlar, «satılmış» dedillerse, mutlaka ya aptal, ya da cahildirler. Akıllı ve bilinçli genç insanın, yirminci yüzyılın ikinci yarısında, yani kölelerin uyandığı, ezilmişlerin baş kaldırdığı, emperyalizmin yıkılmağa yüz tuttuğu, Türk Kurtuluş Savaşına benzer savaşların bütün kıtları sardığı bir çağda, «milliyetçilik yapıyorum» diye yabancı büyük sermayenin oyunlarına âlet olması kadar acıklı bir şey düşünülemez. Hele aynı safdillik ve bilgisizlik, sorumluluk mevkilerinde bulunanlara da bulmuşsa, o zaman artık, mesele «acıklı» olmaktan çıkar, «tehlikeli» hâle gelir. Onun içindir ki, far-

kında olmadan «yabancı uşaklığı» durumuna düşmüş olanlara sadece «acımak» la yetinmemek, bunun Türk halkı için doğurabileceği tehlikeleri de «önlemek» gerekir.

Gençlik, yeni kuşakların temel tercihlerini belirten duygusal ve özlü tepkilerinin yanında, iktisadî ve sosyal hayatta olduğu gibi, dış politika alanında da çeşitli sorunların temel nedenlerini açıklayarak, bunlar çevresinde tartışmalar düzenleyerek «yanılmaları önlemek» göreviyle de karşı karşıyadır. Ona bu konuda güçlük çıkarırlar, gençlerin sorunları tartışmalarına, tepkilerini belirtmelerine engel olmağa çalışanlar, olsa olsa, Türk milletinin boş sloganlar peşinde sürüklenip yabancı hesaplara âlet edilmesini isteyenlerdir. Bu derece çelişmeli «milliyetçilik» olur mu?

Mümtaz Soysal

SAHİL YAGMACILIGI İLE SAVAŞ BAŞLIYOR

Istanbul'un Kadıköyden Pendik'e kadar uzanan sahili ile Sirkeci'den Bakırköy'e giden sahili arasındaki fark açıktır. Menderes'in açtığı yol, sahilin yağmasını engellemiş ve halkın denizden yararlanmasını sağlamıştır. Kadıköy yakasında ise, Pendik ve hattâ daha ötelere kadar deniz, halka kapalıdır. Halkın malı olan deniz, Kanunlarımız ve Yargıtay, Danıştay kararlarına aykırı biçimde, bir mutlu azınlığa peşkeş çekilmektedir.

Bir avukat, yıllardan beri, denizi halkın istifadesine açmak için tek başına mücadele etmektedir. Bu avukat, Suavi Raşidoğlu'dur.

Raşidoğlu'na göre, bugün Türkiye'de, özellikle İstanbul'da, vatandaşın serbestçe denizden faydalanması imkânsız hale gelmiştir. Birakın denizden faydalanmayı, sahil yağmacıları, halktan «deniz manzarası» nı bile esirger olmuşlardır. Suavi Raşidoğlu, durumu şöyle anlatıyor:

«Dünyanın her yerinde kıyılar ve deniz - tıpkı güneş gibi - kamunun malıdır. Sahilde özel mülkiyet olamaz. Bizde ise, durum terstir. Çepeçevre denizle kaplı İstanbul'da kapatılmayan kıyı kalmamıştır. Deniz kıyıları özel mülklerle dolmuştur. Bu mülklerin sahipleri, bu durumla da yetinmemekte ve sonu denize açılan sokaklardan bile halkın denize girmek, deniz havası almak ve deniz manzarası seyretmek suretiyle istifadesini imkânsız hale getirmektedirler. Bu konudaki sayısız örnekten birkaçını sıralayalım:

Çiftahavuzlardaki 18 Mart sokağı denize açılmaktadır. Bu sokağın bitişiğindeki bir köşkün sahibi olan Dr. Ali Şükrü Şavlı, duvar ördürmek suretiyle halkın denizden faydalanmasını engellemiştir. Bununla da yetinmemiş, denizin içine telörgü çekerek, halkın sandal, motor v.s. gibi deniz vasıtaları ile ya da yüzerek evinin önünde denizden yararlanmasını önlemeye kalkışmıştır. Bu zat ile giriştiğim mücadele sonunda, şimdi halk, bu sokaktan istifade ederek denize girebilmektedir. Diğer bir örnek de Yeniköy'dür. Ethem İzzet Benice, evinin yanından geçen ve denize açılan kamu malı bir yolun ağzını kapamıştır. Kulübesi içinde bir «boldoğ» da, sahil zaptının kamu yoluna tecavüz derecesine varan biçimine bekçilik ederek sokağa kimseyi yaklaştırmamaktadır. Yalnız sahiller değil, sahillerin manzarası dahi bir gasp konusudur. Kalender'de tepenin üzerinde güzel deniz manzaralı bir kesim (Mithat Dülge'nin evinin önü) asfalt yol zincirle kesilerek ve manzaralı kısım telörgü ile çevrilerek halkın istifadesine kapalı tutulmaktadır. Gerek yol, gerek güzel manzaralı kesim kamu malıdır. Bunların dışında semt halinde halka kapalı yerler de vardır: Bayramoğlu mahallesi ve Dragos Tepe gibi. Sahillerin hiç bir suretle özel mülkiyette olmuyacağı ve her ne suretle olursa olsun özel mülkiyete geçmiş sahillerin geniş bir kamulaştırma hareketi ile halka mal edilmesi prensibini bir kenara şimdilik bırakacak bile, bahsi geçen yerlerde, tamamen kamu mülkiyetindeki araziler, bir avuç kimse-nin, belirli bir zümrenin yararına olarak halka kapatılmış durumdadır. Bekçiler, telörgüler, «yabancılar yasak» (yabancı diye, Türk vatandaşların dışındaki cenebileri değil, o semtte oturmıyanları kastediyorlar!) lâvhaları ile kamu malına yapılan kamu aleyhtarı bu tecavüzler mutlaka önlenmelidir. Ben şah-

sen, Dragos'daki bu durumu bir dâva konusu haline getirdim ve Danıştay'dan gerek telörgülerin, gerek levhaların kaldırılması ve bekçilerin halkın denizden yararlanmasını hoyratça önlemelerinin önüne geçilmesi için karar aldım. Ama bu karar, sanılmasın ki durumu değiştirdi; Dragos sahilleri bugün gene aynı şekilde halkın istifadesine kapalıdır.

Özel mülkiyet haklarını kamu zararına kullanan ve ayrıca kamu malına açıkça tecavüzden de çekinmeyen sahil yağmacıları, karşımıza bazan da kulüp olarak çıkmaktadır. Aslında gene ufak bir zümrenin çıkarı uğruna, halkın kamu malından faydalanmasını engelleyen bu tip kulüplere Adaların hemen hepsinde, Yeşilyurt'ta, Fenerbahçe'de, Moda'da rastlanmaktadır. Erenköy'deki Marmara Yelken Kulübü, Moda'daki Lozan Kulübü ve Moda Deniz Kulübü bunun çarpıcı örnekleridir. Bizzat Pendik Belediyesi ederekin işin haksızlığını anlattığım halde, halkın deniz hava ve manzarasından kolaylıkla faydalandığı kornişin sonuna bir utancağ duvarı çekerek burayı «deniz hamamı» haline getirmiş ve halkın istifadesini engellemiştir.

Sahillere karşı girişilen bu tecavüz, kanaatimce, memleketimizde itidat bir kast sisteminin kurulması teşebbüsüdür. Herkesin malı olan denizi, bir avuç mutlu azınlığın inhisarına terketmek. apacı bir haksızlık olmakla kalmaz, sosyal çöküntüler de yaratır. Bu snobizm, pek çok genç insanda sıhhatli bir ruh yapısı değil, kestirme yoldan mutlu azınlığın zevk ve debdebesine katılma eğilimi vartacaktır. Kolayca imtiyazlılar arasına geçmek isteyenler arasından da, hiç şüphe edilmesin, daha çok savıda fahişe, daha çok sayıda vurguncu çıkacaktır».

UYGULANMIYAN DANİSTAY KARARI

Avukat Raşidoğlu'nun Dragos mücadelesi, 1959 yazında başlamıştır. Raşidoğlu 19.8.1959 tarihinde İstanbul Valiliğine müracaat ederek sahilin kapatılmasının engellenmesini istemiştir. Dilekçede şunlar yazılıdır: «Kartal kazasına bağlı Cevizli'de bir kooperatife mensup olduğunu söyleyen bekçiler, halkın hali araziden denize girmesine mâni olmaktadır. Hattâ sahilin muhtelif yerlerine, (sahipli plâjdir, yabancılar giremez) levhaları asılmıştır.

Kartal Tanu Sicil Muhafızlığında yaptığım tetkikat neticesinde Dragos tepesinde sakin olanlara hasr ve tahsis edilmek istenen ve onların tâbirince (yabancılar) ın denize girmelerine müsaade edilmeyen kayalarla muhat sahil kısmının Dragos paftasında umuma terkedilmiş âmme malı bulunduğu zahir olmuş ve buraları hiç bir parsel numarası almadığı gibi herhangi başka bir parsel dahi ithal edilmemiştir...

İntizamı âmmeyi ilgilendiren hâdiseden makamınızı haberdar ediyorum ve bekçilerin her an bir ceza mevzuu doğurabilecek olan hoyratca muamelelerinin ref'i ve (sahipli plâjdir, yabancılar giremez) levhalarının toplatılarak müsadere edilmesi için lâzım gelenlere emir verilmesini rica ederim.»

Bu dilekçeye vilâyetin verdiği cevap, bürokratik ilgisizliğin eğlenceli örneklerinden birini teşkil edecek niteliktedir. 28. 9. 1959 tarihli ve Vali yerine Salihtaneri imzasını taşıyan cevapta, «Yabancıların girmesine önlenmek istenen mahallin küçük bir koy olduğu, ancak sa-

hipli arazinin sahiplerinin istifadesine yeter bulunduğu ve mülkiyet ihtilâfı da banis mevzuu olmadığı anlaşılmış ve bu duruma göre idarece yapılacak bir muamele olmadığı» ileri sürülmektedir.

Vilâyetin yazısı üzerine, Avukat Raşidoğlu, 7.11.1959 tarihinde İçişleri Bakanlığına bir dilekçe ile başvurmuştur: «İstanbul Vilâyetinin bu resmî cevazı tatminkâr olmaktan uzaktır ve hiç bir hukukî kaideye müstenit olmayıp indî bir mütalâadır...»

İstanbul vilâyetinden gelen cevapta, (mülkiyet ihtilâfı bahis mevzuu olmadığı anlaşılmıştır) buyuruluyor. Mülkiyet ihtilâfı yok değil, vardır. Hepimizin, bütün Türk vatandaşlarının malı mesabesinde olan âmme mülküne ora sükkânınca müşterek bir müdahale vuku bulmakta ve maalesef vilâyetçe de, bu durum tasvip görmetedir. Dragos Kooperatifi, Dragos civarında ev sahibi veya kiracı veya bunların misafir veya davetlisi olmaları (yabancı) olarak vasıflandırmakta işbu haricileri (!) topraklarına sokup sokmamak hususunda kendisinde selâhiyet vehmetmektedir.»

İçişleri Bakanlığının cevabı İstanbul Vilâyeti eliyle 4 Nisan 1960 ta verilmiştir. Bu cevapta da sahil kapatılması savunulmaktadır: «Fihakika sahile amut inen dört yol mevcut ise de bu yollardan veya denizden vasıta ile gelerek kayalarda soyunup denize girmek isteyenler sahipli parseller üzerinde gelişli güzel soyunup giyinme neticesinde gayri menkul sahiplerine rahatsızlık vermekte ve gayri menkulleri üzerindeki tasarruf haklarına müdahale etmektedirler ki, mülk sahiplerinin bu haklara istinaden hariçten gelenlere mâni olmalarında bir kanunsuzluk görülmemektedir.»

Gerçek dışı bilgilere dayanan bu cevap üzerine avukat Suavi Raşidoğlu 21.7.1960'ta Danıştaya başvurmuş ve Bakanlık kararının iptalini istemiştir: «Arazide mülkiyet hakkı, arazi parçalarının sınırlarını asla taşamaz. Bir arazi lebi deryada olsa dahi malikin aynı hakkı, kararın bittiği ve denizin başladığı yerde yoktur. İptalini istediğimiz kararda ise, deniz üzerinde ancak devletlerin sahip olabileceği (kara suları) hakkına benzer bir (ferdin) kara suları hakkı) mefhumu icad edilmektedir ki bu şimdiki kadar işitilmemiş bir garabetir.»

Danıştay, kararını 4.6.1962 de verdi. Oybirliği ile alınan 1962/2882 sayılı karar, H. Kümbetlioğlu, S. Çolakoğlu, J. Arar, F. Gürpınar, L. Akyollu imzalarını taşımaktadır. Sahil yağmacılığı ile savaşta önemli bir belge olan Danıştay kararı şöyledir:

«Deniz ve kıyılar, kamu yararına açık yerlerdir. Bu yerlerden kanunla konulmuş yasaklarla yetkili organların usulüne göre aldığı tedbir ve kararlar dışında herkesin faydalanması gerekir. Dâva konusu olayda, kişilerin özel mülkiyetinde bulunmadığı anlaşılan kıyılardan, bu kıyılara ulaşan umumî yollardan gitmek suretiyle faydalanmak isteyen kimselerin bu istifadelerini önleyecek mahiyetteki tedbirlerin ve yasak ilânını muhtevi levhaların mevcut olduğunu dâvalı idarenin uygun gördüğü anlaşılmaktadır. Herkesin faydalanacağı bir yerin faydasını, ve yere yakın mülkleri bulunan kimselere hasretmeyi ıntaç eden böyle bir tasarruf tecavüz edilemeyeceğinden, dâva konusu kararın iptali» gerekir.

Avukat Suavi Raşidoğlu
Tek başına uğraşıyor

Avukat Suavi Raşidoğlu, Danıştay kararına dayanarak 27.6.1962 de iptal hükmünün yerine getirilmesi için İstanbul vilâyetine başvurmuştur. Fakat Danıştay kararı hâlâ yerine getirilmemiş değildir. Dragos'ta hâlen değil yalnız denize inen yol, deniz dahi «yabancılar» ın girmesini engellemek için tellerle çevrilmiştir. Bir beki kulübesi kurulmuş, dikenli teller takviye olunmuştur. Geçen Pazar günü Prof. Hüseyin Nail Kûbalı, «Yasak beyim» diye kapıdan geri döndürülmüştür. Üstelik bir de kulüp icat edilmiştir. Bu kulüp, denizin bir kısmını kulüp üyesi olmaları Dragos sakinlerine dahi kapamıştır. Bu tip kulüp oyunları ile halkın denize sahip çıkılması, İstanbul'da sık sık görülen bir hastalıktır.

LÜKS KULÜPLER YOLUYLA YAĞMA

Avukat Suavi Raşidoğlu, kulüpler meselesine de el atmış, 21.8.1962 tarihli bir dilekçe ile İstanbul vilâyetinin kulüpler konusuna dikkatini çekmiştir.

1 — Erenköy'de Marmara Yelken Kulübü, Etem Efendi Caddesinin denize kadar uzanan kısmını duvarla kapatılarak soldaki kulüp arsasına eklemiştir.

2 — Yeşilyurt'taki bir kulüp - ki kurucuları arasında Fuat Bezmen, Suat Hayri Ürgüplü, Joyce Arthure gibi kişiler vardır - sahile inhisarî şekilde tasarruf etmektedir, kulübün barakaları ve binalarının bulunduğu arazi âmme malı vasfında olup onların oraya yerleşmeleri fuzulî işgaldir.

3 — Moda'daki Lozan Kulüp: Bunun da durumunun ötekilerden farklı olmaması lâzım gelir. Çünkü yol ile deniz arasındaki kısmın kulübün malı veya burayı kendisine kiralayanın malı olduğuna delâlet edecek bir vaziyet müşahade edilmemiştir. Bu kulübün orada iğreti ve asalak durduğu yeknazarda akla gelmektedir. Maamafihtapı sicilinde tetkikata değin buranın statüsü hakkında kat'i bir beyanda bulunamıyacağım. İdare daha kolayca müdahale olup olmadığını tahkik imkânına sahiptir.

4 — Dragos'ta yeni inşa edilmekte olan kulüp binası ki, Mor Kaya tâbir edilen yerde ve Belkis Doğruer'in evinin önündedir. Bu inşaat dahi âmme ma-

lından olan sahil payına tecavüz eylemiştir».

YARGITAY, «YAĞMA KANUNSUZDUR» DİYOR

Avukat Raşidoğlu'nun Selâmiçeşme'de, deniz içinde 200 metrekarelik bir alanı dikenli tellerle çeviren Dr. Ali Şükrü Şavlı ile giriştiği mücadele ilgi çekicidir. Dr. Ali Şükrü Şavlı, denizin mülkiyetinde olduğunu ispatlamak için «Bu çevirdiğim yer evvelce kara idi, ben kazdırıp denizi denize içine aldım» gibi tebessüm uyandıran iddialarda bulunmuştur. Ali Şükrü, ayrıca denize doğru bir duvar inşa ettirerek, sokağı da daraltmıştır. Yandaki bir mülk sahibi de duvar çekerek, aynı biçimde halkın deniz manzarasını kapatmıştır. Raşidoğlu, denize sahip çıkan bu doktor hakkında Kadıköy İkinci Hukuk Hâkimliğinde dâva açmıştır. Hâkim Müfit Birsen'in 10.7.1964 tarihli kararı, denizin özel mülkiyette olabileceğini kabul etmektedir! Karar şöyledir: «Bir kimsenin denizi arazisi içine alarak o yeri kayıkhaneye, yüzme yeri yapmasına kanunen hiç bir engel yoktur. Dâvalı, kendi tasarruf hududu içinde kalan yeri işaret etmiş ve bu yolda vâki hudut tayininin yetkili makamlarca bir itiraza uğradığı da iddia olunmamıştır. O halde dâvalı, kendi tasarruf hudutları içinde kalan, kendisine mahsus bir plâj mahallinde, başkalarının girmemesini isteyebilir». Bu şayanı hayret karar, tabii ki Yargıtaya bozulmuş ve Hâkim Müfit Birsen de ilk karardan cayararak Yargıtay kararına uymuştur. Halk, bu mücadele sonunda, şimdi doktorun sokağının ağzından denize girebilmektedir. Sahilleri kurtarma mücadelesi bakımından Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesinin verdiği 15.6.1965 tarihli ve 2612 sayılı karar, Danıştay kararından sonra ikinci önemli belgedir. Kararda şöyle denilmektedir:

«1 — Medenî Kanunun 641. maddesi gereğince, denizler devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, özel mülkiyete konu teşkil edemezler. Bu nitelikleri itibarıyla, Medenî Kanunun 912. maddesine göre, tapuda kayıtlı olmazlar, hattâ bir mahal sonradan deniz haline gelirse, mevcut tapu kaydı silinir. Denizlerden yararlanma şekli kamu hukuku esaslarına göre düzenlenir.

TEPEDEN İNME!

Yazımıza bir küçük fıkrâ ile başlayalım: Ana balık yavrularına oltayı göstererek ders vermiş:

«Çocuklarım, işte buna olta derler. Ucundaki yeme kamıp ağzına aldın mı hapı yutarsın»

Tam o sırada hepsini birden saran balıkçı ağına kapılmışlar. Küçükler korkuyla:

«Peki ana, buna ne derler?» diye sorunca Ana balık açıklamış:

«Buna da tepeden inme derler yavrularım; çaresi yoktur»

YÖN'de süregelen sosyalizm tartışmaları, YÖN'ün sınırlarını da aşarak devam ederken bu küçük fıkrâyı hatırladım. Çünkü «sosyalizm tepeden mi gelir, aşağıdan mı gelir?» veya «sosyalizm halksız mı olur, halkla mı olur?» gibisinden tuhaf sorular çıktı ortaya.

Bir kere «ayaksız masa» gibi «halksız sosyalizm» lâfı da saçmadır. Halksız sosyalizm olur mu hiç! Bunu düşünmek, çembersiz daire, kenarsız dikkörtgen, iki boyutlu cisim düşünmek gibidir. Halkın olmadığı yerde sosyalizm olmaz, halkın katılmadığı rejim sosyalizm değildir. Geçelim böyle düşünceleri.

«Sosyalizm tepeden mi gelir, alttan mı gelir? Sosyalizm yukarıdan aşağıya mı kurulur, aşağıdan yukarı mı?» gibi sorulara gelince...

Sosyalizm fikri, her ülkeye aydınlık ve elitler eliyle girmiştir. Yani tepeden gelmiştir. Halkın arasında doğmuş, halkın içinden çıkmış bir sosyalizm fikri yoktur. Lüzumsuz halk romantizmini bir yana bırakırsak görürüz ki, sosyalizm, halkın dışında kişiler eliyle ve yukarıdan aşağıya doğru halka asılmıyordur.

Türkiyede de toplumsal aynı süreci yaşamaktadır.

Ama sosyalist düşüncenin bir ülkeye girmesi, yayılması, başkadır; iktidara geçmesi başkadır; toplum düşüncesinde, kültüründe, yaşayışında gerçekleşmesi başkadır. Elbette son hedefe varmadan sosyalizm kurulmuş ve gerçekleşmiş sayılmaz.

Bunun içindir ki burada sorulacak asıl soru şudur:

Türkiyede sosyalistler iktidara tepeden inme mi gelecekler, yoksa aşağıdan yukarıya seçimle mi?

Konuyu tartışmanın anlamsızlığı soruyu böylesine açık ortaya koyduğumuzda çıkmaktadır.

Bugün Türkiyede siyasi iktidara adaylığını koymuş tek sosyalist örgüt İşçi Partisidir. İşçi Partisi 27 Mayıs Anayasasına ve öteki yasalara göre kurulmuş, çalışmış ve çalışacak olan partidir. Parlamento düzeni içinde görevini yürütecektir. Seçmene gidecek, konuşacak,

oy isteyecektir. Ve elbette öyle yapacaktır.

Bütün bunlar açıktır, kesindir. Sosyalist olsun, faşist olsun, komünist olsun, padişahçı olsun, kapitalist olsun, şeriatçı olsun, kimse çıkıp:

«Ben iktidara tepeden ineceğim ve fikirlerimi yukarıdan aşağıya zorla kabul ettireceğim» diyemez.

Böyle bir konuyu kurcalamak, böyle bir konuyu tartışma alanına getirmek faydasız, hattâ zararlıdır.

YÖN'de yürüyen tartışmanın dışında kalan bu gibi soruları daha başlangıçta ortadan kaldırmak gerekir. Kimse Nasrettin Hoca'nın kar helvası gibi «halksız sosyalizm» icat edemez. Ve Türkiye İşçi Partisi elbette kendi kuruluşunun fonksiyonu içinde iş görecektir, bunun dışına çıkamaz.

Ancak... Türkiyenin bir tarihî gelişimi vardır. Türkiyede Tanzimat tepeden inmedir. Türkiyede Cumhuriyet tepeden inmedir, Türkiyede Atatürk devrimleri tepeden inmedir, Türkiyede çok partili rejim tepeden inmedir, Türkiyede 27 Mayıs tepeden inmedir.

Görülüyor ki Türk sosyalistlerinin bugünkü çalışma ortamını hazırlayan bütün olaylar yukarıdan aşağıya kabul ettirilmiştir.

Şu halde bu olayları hazırlayan ve yürürlüğe koyan çevreleri değerlerince kabullenmek gerekir. 27 Mayıs Anayasasını ilerici saymak, 27 Mayıs Anayasasını sosyalizme giden yolun temel taşlarından addetmek, ve sonra 27 Mayıs Anayasasını hazırlayan çevreleri tutuculukla itham etmek bir çelişme değil midir?

Emperyalizme karşı çıkışı sosyalizme giden değişmez yol olarak tanımak ve sonra emperyalizme karşı savaşın dükkü ve bugünkü öncülerini tutucu saymak çelişme değil midir?

Açıkça söylemeliyiz: Demokrat Parti iktidarı tepeden inme değildi, ama biz Menderes iktidarının karşısındayız. Adalet Partisi iktidarı tepeden inme değildi, ama biz Adalet Partisi iktidarının karşısındayız.

İktidara komprador ve komisyoncuları geçiren eylemlere —aşağıdan yukarı da olsa— karşıyız; ama emperyalizme karşı çıkan davranışların —yukarıdan aşağıya gelse de— yanındayız.

Türk sosyalistleri tarihî olayları değerlendirirken dikkatli davranmalıdırlar. Yukarıdan aşağıya da olsa ilerici hareketleri değerlendirmek, aşağıdan yukarı da olsa tutucu hareketleri lâıyk oldukları yere koymak gerekir.

İlhan Selçuk

siyasi notlar

30 Ağustos Protokolü!

30 Ağustos dolayısıyla yapılan Anıtkabir ziyaretinde bir protokol düzensizliği oldu. Komutanlar ve yüksek rütbeli subaylar, sabah saat 8'de Anıtkabire geldiler. Kortej burada yerini aldı. Daha sonra Demirel ve Bakanları Anıtkabire ulaşılar. Mozole'ye varıldığında, Ordu temsilcileri program ve protokola göre, belirtilen yerlerine geçmek istediler. Fakat burada Bakanlar yer almış bulunmaktaydı. Bunun üzerine bir General, töreni aksatmamak amacıyla, Bakanların bir kenarda durmalarını istedi. Bu uyarmanın sonucu, askerî erkân bir yanda, Bakanlar ise öte yanda Tural'ın ardında yerlerini aldılar.

SAYFA: 5

Aksine bir engelleme olmadıkça herkes denizlerden faydalanır. (Bu konuda fazla bilgi için bakınız: Mustafa Raşit Karahasan: Gayri Menkul Dâvaları, sayfa: 459 ve 494-499 - Prof. Cevat Abdurrahim Gücün: Medenî Kanununun 14 üncü Yıldönümü 1944, Nehirler, denizler, göllerde tasarruf, sayfa: 881, 992 - Senaî Olgaç: Medenî Kanununun 1957 baskısı, Sayfa: 601-Rossel: Hâkimlere Mahsus Medenî Kanun Şerhi tercümesi, sayfa: 66-68).

2 — Bir gayri menkulün hudutları denizi gösteriyorsa, o gayri menkulün denizle birleştiği yerde arazi parçası biter. Bir gayri menkul üç hududu itibarıyla denizi çevrelese bile, çevrilen deniz parçası gene de umuma ait olmak niteliğini muhafaza eder (.....)

Dâvacının telle çevirdiği yeri meskenin müstemilâtı olarak farz ve kabul etmenin hukukî hiç bir dayanağı yoktur. O halde dâvaların hukukî duruma yanlış anlam vererek, dâvacının yüzmesine mâni olması, daha da ileri gidip hakkında şikâyette bulunması, kanuna uygun bir davranış değildir. Bu hareketi, kanunun kendisine tanıdığı şikâyet hakkını kötüye kullanmaktan ibaret olup haksız fiil teşkil eder».

KALENDER SKANDALI

Avukat Raşidoğlu, en son Kalenderdeki yol yağmacılığına el atmıştır. 27 Ağustos 1966 tarihinde vilâyete verdiği dilekçede, avukat, Kalender skandalını özetle şöyle anlatmaktadır:

«Boğaziçinde Kalenderde içlerinde Mithat Dülge de bulunan ön cephe köşklerinin sahipleri, el birliği ile kamuya ait yolu telörgü, dikenli tel ve zincir ile kapamışlardır. (Yasaktır, girilmez, dikkat köpek vardır, girmeyiniz) gibi levhalarla da, kendilerinin aldıkları yasak kararını uygulamaya kalkmışlardır. Halkın mesire yerlerinden birine sahip çıktıkları ve o güzel manzaralı yere egoistçe evlerini kurdukları yetmiyormuş gibi, bir de herkesin istifadesine açık olan yola beraberce tasallut etmek cesaretini göstermişlerdir. Gerek bu köşklerin sahipleri, gerek kiracıları oraya manzara seyirine gelmiş halkı hakaretlerle (Bizim bahçemize neden tecavüz ediyorsun) tarzında haksız ve şirretçe iftiralarla uzaklaştırmak istemekte ve usta hırsız misilli polise telefon ederek, yetkilileri de haksız yere uğraştırmaktadırlar. Kiracı bir Amerikalı kadın, beni evine tecavüzle suçlayıp polise şikâyet etmiştir. On iki senedenberi süren bu âmme malına sahip çıkma keyfiyetine son verilmelidir».

Avukat ayrıca Yeniköy'de denize inen bir yola el koyan Ethem İzzet Benice'yi de Vilâyete şikâyet etmiştir. Benice, sokağın denize bakan ağzını kendi mülküne birleştirmiştir. Yol ağzının diğer yarısına ise bir köpek kulübesi yaptırılıp bir buldog yerleştirilmiştir. Köpek, denizi seyretmek isteyenlere saldırıp havlayarak onları oradan uzaklaştırmaktadır.

Şimdi Avukat Suavî Raşidoğlu, halkı denizden yararlanırmak amacıyla giriştiği kişisel mücadeleyi, halktan yana olan bütün kişilere yaymak istemektedir. Bu maksatla «Türk Sahillerini Koruma Derneği» ni kurma yolundadır. Dernek, sahillerin yerli - yabancı özel kişilerin eline geçmesini ve halkın kendi öz malı olan denizden faydalanmasını sağlamak için mücadele edecektir. Bu mücadeleye katılmak ve onu desteklemek, halktan yana herkesin görevidir. Zira yukarıdaki örneklerin de gösterdiği üzere, yetkililer, Danıştay ve Yargıtay kararlarına dahi uymaya niyetli

değillerdir. Bu kararları uygulamak görevi, halktan yana olan kişilere ve kurulacak derneğe düşmektedir. Başka memleketlerde bu görevi idare yapmaktadır. 23 Ağustos 1966 tarihli Le Monde gazetesinde yer alan şu ufak haber, bunun çarpıcı bir örneğidir: Saint - Tropez'de bir mülkün sahibi Pinet burnuna doğrudan doğruya inişi sağlayan ve malikânesinden geçen bir yolu duvarla kapatmayı düşünmüştür. Yolun kapanmasıyla, halk, yine Pinet burnuna gidebilecek, fakat daha çapraşık bir yoldan dolaşmak zorunda kalacaktır. Capilla adlı malikâne yetkilileri, mülklerinin bir park mahallî ve türlü zorbalık olaylarına sahne olmasından şikâyetçidir. Fakat duvar çekme niyeti üzerine, bütün Saint Tropez halkı ve yetkililer ayaklanmışlardır. Belediye Başkanı Etienne Gustave, «İnşaat müsaadesi vermem. Ruhsatsız inşaatı gidilirse, polis ve jandarmayı derhal harekete geçiririm» demektedir. Bizde ise, idare, Yargıtay ve Danıştay kararlarına rağmen, mutlu azınlığın sahil yağmasının koruyucusuymuş gibi davranmaktadır. O halde kararları halk ve dernek uygulatacaktır.

Kral Faysal Ankara'da

Haftanın başında Ankaraya gelen Kral Faysal, büyük merasimle karşılandı. Merasimde Amerikan Büyükelçisi Hart ile tanışan Kral Faysal, İnönü ile Yemen konularını konuşmayı pek seven Büyükelçiye bir soru sordu ve aldığı cevaptan da çok memnun oldu. Meydana, süikast söylentileri çıkınca, çok sıkı güvenlik tedbirleri alınmıştı. Bazı gazeteciler, yetkililerin hismine uğradılar. Faysal'ın gelişinden biraz önce ellerinde tüfeklerle bir Amerikan uçağının inen Amerikalı askerler de polisle çatıştı. Askerlerin elinden tüfekleri güçlkle alındı.

Faysal, lâik Türkiye yöneticilerini güç durumda bırakan konuşmalar yaptı. Kral hazretleri şöyle diyordu: «Müslüman milletler olarak, imanımızı, inancımızı kaybettik. Dünyanın en parlak ve en büyük medeniyetini ve devletlerini kuran biz Müslümanlar, iman ve inancımızı kaybettiğimiz için, bugün dağınık haldeyiz. Müslüman insanlar, kardeşler olarak birleşmemiz lâzım. Birleşme, Arap Birliği biçiminde değil, Müslüman Birliği biçiminde meydana gelmeli. Müslümanlar olarak, kardeş olarak birbirimize bağlanalım. Bunu başardığımız takdirde, Müslüman kardeşlerimiz refaha kavuşacak, yeniden büyük medeniyetler yaratacaktır...»

Hepimiz, gücümüzü ve irademizi bitmez ve tükenmez bir kaynaktan alıyoruz. Bu kaynak, barış dini, kardeşlik dini, adalet dini, terakki dini ve ilerleme dini olan İslâm dininin esasıdır. Yaşadığımız âlemde, bugünlerde gördüğümüz akımlar, müşküller, savaşlar ve anlaşmazlıklar bir tek sebepten doğmuştur. Bu da şudur ki, beşeriyet evlâtları olan bizler, maalesef Allaha olan inancımızı kaybettik ve yahut en azından bu inancımızı zayıflattık. Bu yüzden sonsuz bir karanlığa düştük ve ne yapacağımızı bilemiyoruz. Bu sebeple, bugünlerde Allaha inancımızı ihya etmemize, imanımızda ısrar etmemize ve hak, adalet esaslarına dayanarak geleceğimizi inşa etmemize çok muhtacdır. Müslüman kardeşlerimizin birbirlerine yaklaşımları gayesi ile tevcih ettiğimiz davetin gayesinin, bazı insanlar tarafından şanssızlık olarak yanlış anlaşılması münasebetiyle, sizlere tekid etmek isterim ki, bu davette kazanç sağlamak

veya bazı hedefleri gerçekleştirmek gayesini gütmemektir. Bizim en fazla arzu ettiğimiz husus, Müslüman memleketlerin birbirleriyle anlaşmaları, birbirlerine yardım etmeleridir.»

«Vehabî» inancı dolayısıyla, Atatürk'ün kabrini ziyaret eden Kral - ki İslâmiyet hakkındaki kutsal sözleri, Aramco diye değiştirilerek de okunabilir - müzakereler sırasında görüşlerini daha açık ortaya koydu. Sızan haberlere göre, Kral Faysal, İslâm ülkeleri Zirve Konferansı çağrısını tekrarlamış ve Allahsızlara karşı - ki bunların başında Nâsır gelmektedir - cihad istemiştir. Faysalın teklifleri şöyledir:

1 — İslâm dini sağlam temellere oturtularak, mevcut mezheplerin bir tek görüş etrafında birleştirilmesi gereklidir.

2 — Allaha inananlar, Allahsızlar ve komünistlerle mücadelede birlik olmalıdırlar.

3 — İslâm devletleri arasında kültürel birlik sağlanmalıdır.

4 — İslâm devletleri, iktisadî ve ticarî işbirliğini en geniş ölçüde geliştirmelidirler. Bir İslâm ortak pazarı kurulması amaç olmalıdır.

5 — Bütün İslâm devletleri, haksızlığa uğrayan diğer bir İslâm devletinin yanında olmalıdır.

Ne var ki Kral Faysal'ın İslâm tanımına Mısır, Suriye, Cezayir ve hattâ Irak girmemektedir. Lâik Türkiye ise girmektedir... Hâlen Faysal'ın Türkiyede

tek kabadayısı, «Boş verin ilerici Müslüman Arap devletlerine, Nâsır'a karşı Faysal'ın peşinden gidin» diye bildiri yayınlayan Türkeş olmuştur. İktidar, mecburen ihtiyatlı davranmaktadır. Türkeş safiyane şöyle demektedir: «Suudi Arabistanın değerli yöneticileri, bize önemli teklifler sunmaktadırlar... Kendileriyle din, kültür ve tarih yönünden büyük bağlarımız bulunan Müslüman milletlerle münasebetlerimizin en samimi bir yakınlık ve işbirliği derecesine ulaştırılması, hem memleketimiz için ve hem de dünya barışı için çok faydalı olacağı kanısındayız. Bu konuda karar alırken, şimdiki kadar aleyhimize bu yönü izleyen bazı müslüman memleketlerin tepkisinden çekinmemek yerinde olur».

Hükümet de ashnda Türkeş ile aynı görüştedir. Ama lâik Türkiyede, emperyalizmin iplerini çektiği bir İslâm Zirve Konferansının doğuracağı tepkiler konusunda, tabiiyla Türkeşten çok daha fazla endişe duymakta ve çok daha fazla ihtiyatlı davranma ihtiyacını duymaktadır. YÖN baskıya girerken hükümetin tutumu hakkında henüz kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Ama YÖN okuyucuları, İslâm Paketi kurma amacını güden İslâm Zirve Konferansının nasıl bir kâli emperyalist oyunu olduğunu orta sayfamızdaki yazıda teferrüatı ile okuyacaklardır.

GENÇLİK MARŞI

Söz : Fazıl Hüsnü Dağlarca
Müzik : Akın

Hey hey, hey ya!
Hey hey, hey ya!
Hey hey, hey ya!
Hey, hey!.. Hey!

Türkü, Atatürkçüyüz, özgürüz yerden göge
Besbelli bu topraklar, denizler, gökler bizim.
Veniden kuracağız devlet, taşı, ovayı.
Çağdaş uygarlık diye çarpan bu yürek bizim.

Hey hey, hey ya!
Hey hey, hey ya!
Hey hey, hey ya!
Hey, hey!.. Hey!

Yeryağ, demir, bakır, bor, kıyı, orman, yel bile
Bu yurt bu ulusundur, ne varsa ancak bizim.
Kim iyiden, doğrudan, güzelden ayrılırsa
Bizden kopmuştur artık, ona varan ok bizim.

Hey hey, hey ya!
Hey hey, hey ya!
Hey hey, hey ya!
Hey, hey!.. Hey!

siyasi notlar

Yapma Fethi Naci!

Fethi Naci arkadaşımız kendisinden beklemediğimiz bir ihtiyatsızlıkla, son derlemesinde Doğan Avcıoğlunun Sovyet Marksistlerinin görüşlerini ya tahrif ettiğini, ya da yanlış anladığını ima eden bir not düşmüş. Fethi Naci'nin sözleri aynen şöyle: «15 Temmuz 1966 tarihli YÖN dergisinde, Hélène Carrère d'Encausse'un az gelişmiş ülkelerle ilgili Sovyet uzmanlarının araştırmaları üzerine yazdığı, bir inceleme yayınıdır. Doğan Avcıoğlu, bu incelemenin başına yazdığı bir notta, sözü Sencer Dıvıçioğlu'nun bir incelemesine getirerek (Dıvıçioğluna göre, bu ara tabakalar, halk düşmanı ve tutucudur. İlerici bir rol oynamaları asla mümkün değildir. Aşağıdaki incelemede okuyacağınız Marksist teorisyenler, Dıvıçioğlununkinden tamamen aksi sonuçlara —altını ben çizdim. F.N. — varmaktadır) demektedir. Marksist teorisyenlerden üçünün YÖN'de yayınlanma incelemede sözü geçen araştırmalarının çevirisini sunuyorum. Okurlar, Avcıoğlunun dedikleriyle Sovyet Marksistlerinin dediklerini karşılaştırarak ilgi çekici sonuçlara varabilirler»

Görüldüğü gibi Naci arkadaşımızın söyledikleri ağırdır. Doğan Avcıoğlunu tahrifçilikle suçlamaya kadar gitmektedir.

Arkadaşımızı mahcup duruma düşüreceklerimizden dolayı mahcupiyet duymakla beraber, böyle ağır bir suçlamayı, kendisi de teslim edecektir, cevapsız bırakmamız mümkün değildir.

Fethi Naci arkadaşımızın derlemesinde yer verdiği Marksist teorisyenlerin yazıları, 1963 yılının Şubat ve Mayıs aylarında yayınlanmıştır. Halbuki YÖN'ün yazısında belirtildiği üzere, Sovyet teorisyenlerinin Orta Doğu'daki ilerici askerî rejimler konusundaki tutumu, 1963 yılının sonlarına doğru değişmiştir. Derlemesine araştırmalar 1964

ten sonra yapılmıştır. YÖN'ün yazısında bu nokta şu sözlerle ortaya konmaktaydı: «Tabliller eski teorilerden ayrılmakta ve millî hareketlerin daha gerçekçi değerlendirilmesine imkân vermektedir. Bu soruların ilki, Avrupalı olmayan ülkelerde iktidarda bulunan rejimlerin ve özellikle askerî rejimlerin sınıf karakteridir. Bugüne kadar, Batılı uzmanlar, askerî rejimlerin gerçek politik ve sosyolojik anlamını yakalamak için bazen çok sayan dikkat çabaları gösterdikleri halde Sovyetler bu konuda en ufak araştırmaya yapmış değillerdir.» Mirskij'in Sencer Dıvıçioğlunun reddettiği «kapıkulu sınıf»ın sosyalizmi kurabileceğini ileri süren incelemesinin tarihi Şubat 1966'dır. İsmi, «Klassy i Klassovaja bor'bay razviya juchchihisija stranah»tır. T. Pokatcva ile birlikte yürütülen araştırma, «Mirovaja Ekonomika I Mejdunarodnye Otnoşenija — MEIMO» dergisinin Şubat ve Mart 1966 sayılarında yayınlanmıştır. Doğan Avcıoğlunun iddiası, bu ve bunun gibi 1964 yılından itibaren yapılmış araştırmalara dayanmaktadır. Sovyet teorisyenleri, 1964'den sonradır ki, (Fethi Naci'nin yayınladığı derlemede Mirskij'i ilerici askerî rejimlere fazla kredi açtığı için eleştiren R. Avakov da dahil), bu rejimlerin bilimsel sosyalizme dönüşebileceği hususunda genellikle ittifak etmişlerdir.

Şimdi bu araştırmadan haberdar dahi olmadan, Mirskij ve Avakov'un eski yazılarına dayanarak Doğan Avcıoğlunu tahrifçilikle suçlamaya kalkışmanın, ciddiye ile ne ölçüde bağdaştığını Naci arkadaşımızdan sormak hakkımızdır. Fethi Naci, YÖN'ün yazısını dikkatle okumadan birden heyacana kapılarak kendisine yakıştıramadığımız bir ihtiyatsızlıkla bulunmuştur. Halbuki incelemesini yayınladığımız Hélène Carrère d'Encausse, Rusça — ve eğer yanılmıyorsak — Çince de bilen ve bütün hayatını «az gelişmiş ülkelerle ilgili Marksist teorinin evriminin» incelemesine ayırmış bulunan ciddi bir araştırmacıdır. Yıllardır yaptığı tek iş budur. Fethi Naci, Doğan Avcıoğlu aracılığı ile, bu Fransız araştırmacısını da tahrifçilikle suçlamış olmaktadır. Suçlamada acele etmeden önce, Naci arkadaşımızın, hiç değilse Sovyet Marksistlerinin son araştırmalarını elde etmiş ve okunmuş olması gerekir.

di. Bunu yapmasa bile, Fethi Naci hiç değilse, derlemede yer verdiği 1963 tarihli Mirskij ve Avakov — Stepanov'un metinlerinin YÖN'ün yazısında söz konusu edildiğine dikkat etmeliydi. Fransız araştırmacı, Fethi Nacinin derlediği bu metinler için şöyle demekteydi: «Mirskij, o güne kadar genellikle ileri sürülen, az gelişmiş ülkeler rejimlerinin tamamen burjuva nitelikte bulunduğu fikrini reddetmiştir. Gerçekte, millî burjuvaziyi, mütecanis bir sınıfın çıkarlarını temsil eden mütecanis bir sınıf olarak görmek, Mirskij'in deyişi ile, dogmatik bir tutumdur. Bununla beraber, millî burjuvazinin, kapitalist olmayan kalkınma yoluna geçerken girebilme yeteneği konusunda görüşler ayrılmaktadır. Bazı yazarlar (R. Avakov ve L. Stepanov) Nâsir iktidarının kapitalizmin temeline gerçek bir darbe indirdiğini reddetmektedirler.»

Bu satırlar da gösteriyor ki, YÖN'ün yazısı, Fethi Naci'nin iki derlemesini, gerçeğe tamamen uygun olarak değerlendirmiştir. Kaldı ki bu 1963 tarihli iki metinde dahi, Sencer Dıvıçioğlunun «ara tabakalar»ın asla ilerici bir rol oynayamayacağı görüşünden tamamen aksi görüşlere varılmaktadır. Her iki metinde de, «ara tabakalar»ın belli şartlarda, kapitalist olmayan gelişmeye yönelebileceği fikri ileri sürülmektedir. Halbuki daha önceleri, dünya Marksistleri, genellikle, millî burjuvazinin yeniden emperyalizmin kollarına atılacağı düşününceydiler. Bu yazarlar ise, daha 1963 de «ara tabakaların belli şartlardaki ilerici rolü»ne dikkati çekmekteydiler. Nitekim, Fethi Nacinin derlemesinde, Mirskij şöyle yazmaktadır: «Bu ülkelerde iktidarda bulunan kuvvetler, hiç bir zaman burjuvazinin temsilcileri olarak düşünülemez. Bunlar, daha çok, sömürgecilğe karşı olan devrimi kapitalizme karşı bir devrime dönüştürmek zorunluluğunu anlayan devrimci demokratlardır, ilerici intelligentsia'nın temsilcileridir. Meselâ Birleşik Arap Cumhuriyetinde, 1952 de iktidara erişen yurtsever askerî çevreler, bilindiği gibi emperyalizme karşı girişimlerini mücadele sırasında, olayların zorluğuyla, kapitalist üretim tarzının temellerine de zarar vermişlerdir. İntelligentia ile ordudan söz etmek istiyorum. Devrimci demokratlar, ya da milliyetçi demokratlar açıkça bu çevrelerden çıkıyorlar. Eğer yöneticiler, kitlelere dayanırlar ve Sosyalist sistemin yardimlarından yararlanırlarsa bu yöneticilerin, yönettikleri millî kurtuluş devrimi, millî demokrasi devrimi genişliğine ve derinliğine gelişebilir. Bu perspektifleri tanımlamaktan gelmek, yeni imkânlarla gözleri kapamak, gerçek tarih temelden kopmak demektir, hayatın uçsuz bucaksız çeşitliliğini gözönünde tutmamak demektir.» Sosyalizme, Londra asfaltı gibi düz ve tek bir yoldan varılacağını ileri süren dogmatik görüşü de Mirskij, eleştirmektedir: «Sosyalizme giden yol dümdüz bir yol değildir. Değişik ülkelerde millî kurtuluş devriminin gelişme şartları öylesine çeşitlidir, çağımız yeni olaylar bakımından öylesine zengindir ki, tek bir şema yapmanın imkânı yoktur. Millî Kurtuluş hareketi içinde orijinal ve yeni olan bütün olayları dikkatle incelemek, toplumun tarihî gelişimi içinde bunların anlamını, yerini ve rolünü gün ışığına çıkarmak, bunları verimli şekilde değerlendirmek, Marksist bilim adamının değişmez görevi budur.»

Mirskij'i, büyük burjuvazinin tasfiyesiyle, kapitalizmin temellerinin yıkılmış olamayacağı hususunda eleştiren Avakov ve Ste-

panov da, ara tabakaların küçük burjuva eğilimlerini şüphesiz karşılamakla beraber, bunların ilerici bir rol oynayabileceği konusunda Mirskij ile birleşmektedirler: «Ara tabakaların radikal bir düşünüşle harekete geçen kısmı, millî devrim kuvvetlerinin özel bir birliğini teşkil eder. Bu grubun politikası, yerinde olarak, devrimci demokrasi diye nitelendirilebilir, az gelişmiş ülkelerin sosyal hayatında bu grubun rolü durmadan artmaktadır. Bugünkü şartlar içinde, devrimci demokrasi, özgürlüklerine kavuşmuş memleketlerin çoğunda, büyük bir ilerici rol oynayabilir. Bu bakımdan bir dizi Afrika memleketinde iktidarda bulunan kuvvetleri devrimci demokrasi olarak niteleyen, onların ekonomik ve sosyal tedbirlerinin genel ilerici yöntemini belirten Mirskij'in kanaatiyle mutabık olduğumuza işaret etmek isteriz.»

Görüldüğü gibi, Fethi Nacinin metinleri dahi, «kapıkulu asla ilerici bir rol oynayamaz» diyen Dıvıçioğlunun tezinin tam karşısındadır. Tabii ki bu sözler «mutlaka ilericiği rol oynar» anlamına gelmekte değildir. Fethi Naci'nin bunları nasıl görmezlikten geldiğine doğrusu şaşık. Öyle anlaşılıyor ki, Naci arkadaşımız, çeviriler üzerinde gereği kadar düşünmek ve onlara nüfuz etmek için yeterli zaman bulabilmiş değildir. Yayınlanan metinlere nüfuz edemeyiş, öteki çevirilerde de görülmektedir. Böylece belli bir konuda çok ters şeyler söyleyen, okuyucuyu yanıltıcı bir derleme ortaya çıkmaktadır. Meselâ, Fas'lı Hadi Mesuak'tan yapılan ilk derleme Dıvıçioğlunun görüşüne yakındır, ama Sovyet Marksistlerinden yapılan iki derlemeyle gelişme hâlinindedir. Salvadorlu yazardan yapılan çeviride ise, hâlen Güney Amerikada, işçi sınıfının daha uzunca bir süre sosyalist hareketin esas kuvveti olamayacağı öncülüğü radikal genç aydınların, üniversite öğrencilerinin yapacağı tezi ileri sürülmektedir. Bir derlemede, çok farklı görüşlerin yer alması mümkündür. Ama okuyucuyu yanıltmaktan kur tarmak için, bu farkların belirtilmesi gerekirdi. Fethi Naci'nin dahi, Sovyet Marksistlerini nasıl yanlış yorumladığı ortadayken, çok ters görüşlerin bir kokteyl hâlinde sunulmasının, normal okuyucunun kafasını karıştırmaktan başka sonuç vermeyeceği açıktır.

Fethi Naci, kendisine yakıştıramadığımız bu acayip tutumuna, Cengiz Tuncer ve Tarık Dursun Kakinç aracılığı ile, Milliyet ve Akşam gibi ciddi olmayan gazeteleri de ortak etti. Fethi Naci'nin kulaklarına fısıldadığı dedikodulara dayanarak, bu iki arkadaş, kitap eleştirisi yapacakları yerde, okumadan anlamadan «nanik», «yont keserim yont» gibi ne Milliyet'in, ne de Akşam'ın ciddiyetine uygun düşen sözlerle YÖN'ü suçlamaya kalkıştılar. Bu kadar kolay işgal edilen ve kulaklarına fısıldananları papağanlar gibi aktaran Tarık Dursun ve Cengiz Tuncer, bilmiyoruz, YÖN'ün bu yazısını okuyunca, yaptıklarından utanç duyacaklar mıdır? Ama Milliyet ve Akşam yöneticilerinin, çirkin ve yalan suçlamalara sütunlarının âlet edilmesinden üzüleceklerini bilmektir.

Çorumlu işçiler, Demirel ve Türk - İş

Çorum Belediye işçileri, zoraki bir ilgi aslında ilgisizlik. içinde İstanbul'a geldiler.

İstanbul'da Çorumlu işçilere, işçilerden çok gençlik ilgi gösterdi. Hareketi desteklemek ko-

nusundaki mütereddit davranışları yüzünden gençlik Türk - İş'i yuhalandı. Taksim'de «İşçilere salâm, Türk - İş'e yuh» sözleri sık sık işitildi. Türk - İş temsilcisi İsmail Topkar ısrarlı protesto sesleri arasında konuşmakta büyük güçlük çekti. Ancak «Demirel'in uşağı değilim» diyerek Hükümet'e çatmaya başlayınca biraz konuşabildi. İşçilerle beraber yürüyen Genel - İş Genel sekreteri ise bol bol alkışlandı. Genel sekreterin «İktidar Anayasadan, işçilerden yana mıdır?» sorusu, «Amerikadan yanadır, patron-dan yanadır» haykırışlarıyla karşılandı.

Çorumlu işçilerin İstanbul'a gelişi 5 kişinin nezarete alınmasıyla sonuçlandı. Bundan sonra ne olacaktır? Danıştay kararı uygulanacak mıdır? Belli değildir. Belli olan açık bir haksızlık ve vurdumduymazlıktır. Bülent Ecevit, bu haksızlık ve vurdumduymazlığı derinlemesine gözler önüne sermektedir.

Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununu çiğnemştir. Danıştayın bu konudaki durdurma kararını dinlememiştir. Benzeri konularda, Danıştayın ve Yargıtayın daha önce verdikleri kesin kararlar da Belediye Başkanının haksızlığına, kanunsuz davranışını ortaya koymaktadır. Buna rağmen, Belediye Başkanı, haksızlıkta, kanunsuz davranışta direnmektedir.

2. Partisinin aldığı oylara dayanarak «kuvvetli hükümet» iddiasında bulunan, «iktidarın dediği olur» diyen Başbakan Süleyman Demirel, kendi partisinden bir belediye başkanını kanun ve insaf sınırları içine sokamayacak kadar âciz olduğunu göstermiştir.

3. Başbakanın, meseleyle ilgilenmez görünüşü, böyle bir âciz den ileri gelmiyorsa, Çorum Belediye Başkanını desteklediğine, onun kanunsuz tutumuna haklı bulduğuna hükmedilebilir.

4. Oysa, bildiğimiz kadar, kendi hükümetinin Çalışma Bakanı bile, işçilerin haklı, belediye başkanının haksız olduğu kanısındadır. Buna rağmen Başbakan, meseleye gösterdiği ilgisizlikle, haksız belediye başkanını desteklemiş olmaktadır.

5. Başbakan Demirel'in Çorum Belediye Başkanı Demirel'i, Danıştay kararlarına uymaya zorlaması esasen beklenemezdi. Çünkü, Başbakan Demirel'in kendisi, Danıştay kararlarına uymayacak kadar hukuk devleti anlayışından yoksundur.

6. Bir kişiye yönelen bir haksızlık bütün topluma yönelmiş demektir. Fakat biz henüz toplum olarak bu gerçeği yeterince kavramış değiliz. Eğer Hükümetin bazı genel müdürler hakkındaki Danıştay kararlarını dinlemeyiş karşısında, işçi sendikaları tepki göstermiş olsalardı, bugün, iktidar partisine mensup bir belediye başkanı, işçiler lehindeki bir Danıştay kararını uygulamaktan kaçınma cesaretini, gücünü kendinde bulamazdı.

7. Şimdi de, işçilerimiz uğradıkları haksızlık karşısında gereken ölçüde tepki göstermezlerse, bugün Çorum'daki bir kaç işçinin başına gelen, yarın, Türkiye'deki bütün işçilerin başına gelebilir.

8. Çorum belediyesinin, haksızlığa uğrayan, işlerinden olan ve aç kalan işçileriyle ilgilenme yalnız hukuk açısından, işçi hakları açısından değil, insanlık açısından da bir ödevdir. Fakat, yok sul halkın derdlerine karşı pek hassas görünmeğe çalışan Başbakan Süleyman Demirel, Çorum'dan Ankara'ya, Ankara'dan İstanbul'a, yaz gününde, haftalardır yürüyen aç ve yarı çıplak işçilerin ıstırahata ve haklı şikâyetlerine karşı hiç de hassas olmadığını göstermiştir.

Çorum'lu Belediye işçilerinin yalnız elleriyle ayakları nasırlaşmıştır. Fakat Başbakan Demirel'in, belli ki, hukuk devleti anlayışı kadar yüreği de nasırlaşmıştır.»

Aybar'ın konuşması

Fatih İlçe Kongresinde konuşan TIP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, deprem felâketi üzerinde durduktan sonra, sosyalizm hakkındaki görüşlerini anlattı. Aybar, depremde kapkaççı kapitalizm yüzünden kurbanlar verildiğini ileri sürdü: «Mart ayındaki depremden sonra Varto'da hükümetçe yaptırılan ve henüz yapı bitmemiş olan evler üç dördü hâriç, tamamen yıkılmıştır. Bu, işlerin korkunç yüzünü açığa vuran bir olaydır. Bu evler briketten yapılmıştır. Sadece köselere demir çubuklar konmuştur. Böyle bir yapının depreme dayanmayacağı anlamak için yüksek mimar, deprem uzmanı olmaya lüzum yoktur. Nitekim bu binaların depreme dayanmayacağı Varto halkı önceden görmüş ve söylemiştir. Ama ne var ki, müteahhit eliyle yaptırılan inşaat devam etmiş ve deprem de evler yerle bir olmuştur. Neden? Çünkü müteahhit en büyük kârı bu şekilde sağlamıştır. Keza Varto Hükümet Konağı ile servise daha yeni açılmış olan Ziraat Ban-

ğunu inkâr kabul etmez şekilde ortaya koymaktadır.»

Bu sözleri söyleyen bir parti genel başkanının, «tepeden inme her hareket faşizme döndürür. Türkiye'nin tarihi özellikleri vardır» dediği takdirde, «tepeden inme» 27 Mayıs Anayasasının hangi «trollü tarihi nedenler dolayısıyla» sosyalizme açık olduğunu mutlaka belirtmesi gerekir.

Aybar'ın teori ve eylem hakkındaki görüşleri de, TIP'ın tutarlı bir teorik temelden yoksun «popülist» bir yöne kayma istidadı göstermesi bakımından dikkat çekici oldu. Şimdiye kadar bilinen, sosyalist teorinin, temel ilkeler çerçevesinde, her ülkenin tarihi özelliklerini ve somut şartlarını gözönünde tutan ve böylece gelişimin canlı akımını yansıtan ve asla doğmatik olmayan bir metot getirdiği idi. Eylemin, gelişimin canlı akımını yansıtan bu teori çerçevesinde yürütüleceği idi. Aybar, bu konuda da yeni görüşler getirdi: «Türk sosyalizminin kitabını, a'dan z'ye kadar, her günkü mücadeleyle, bizler, yani Türkiye İşçi Partilileri, hep beraber yazacağız. Ve de yazmaktayız. Kitaplar bir bakıma, fotoğraflara benzer. Fotoğraflar gibi kitaplar da, bir durumu, bir anı tesbit ederler; nazariye olarak, hikâye olarak ister istemez gelişimin canlı akımını dondururlar. Bundan dolayıdır ki, tabiat ve toplum kanunlarını, daha yakından kavramak ve durmadan değişen ve gelişen dün yayı daha büyük bir sadakatla yansıtmak için, daima yeni varsayımlar, faraziyeler ortaya atılır ve deneyler bunları doğruladıkça, yeni nazariyeler meydana gelir, yeni kitaplar yazılır.»

F. Alpaslan'ın açıklaması

CHP'li Senatör Fehmi Alpaslan'dan aldığımız mektubu aynen yayınlıyoruz:

«19. Ağustos. 1966 tarih ve 177 sayılı nüshanın 4. üncü sahifesindeki «C.H.P. Sağıcılar İkinci Manşta Hezimete Uğradılar!» başlıklı yazınız, bir muhabirin kulaktan dolma haberlerine değil, tutulmuş esaslı notlara dayandığı halde, manşetteki bozulmuş uydurulmuş suretiyle gerçeğe tamamen aykırı bir mahiyet arz ettiğinden doğrudan ve dolaylı olarak şahsımla da ilgili bu yazınız karşısında takdim ettiğim açıklamamın, ilk çıkacak nüshanın aynı sahife ve sütunlarında, aynı puntolarla nesrini istihdam ediyorum.

C.H.P.'de sağda ve ortanın sağında olarak tavsif ve tesmiye olunabilecek bir grup katıyen mevcut olmadığı halde, sanki bazı Feyzioğlu olan böyle bir grup varmış gibi kalem oynatılması, cidden düşündürücüdür.

Yazınız, sayın İnönü'nün hususiyetle tebliğin hazırlanması safhasında değiştirildikleri tutumunu, ziyadesiyle mübalâğalı olarak ele almakta ve kıymetleri çürütmeğe başka bir mânaya yorumlanamayacak bir üslupla hep tam sola çekilmekte olduğu kanaatinizi uyandırmaktadır.

Kurulduğundan itibaren programı ile partiler yelpazesindeki yerini, ilmi açıdan ortanın solunda olan C.H.P. için, (Ortanın Solu) diye bir mesele bulunmayıp, bir kısım arkadaşlarımızın açılmak istedikleri sorun nereye varacağına doğrudan endişe ve kuşku bahse konudur. Herkes için kesin sınırlar programımız ve 1965 Seçim Bildirgemiz olduğu, Parti Meclisimizin tebliğinde sarahatle belirtilmiş olduğuna göre, mesele kalmamış bulunmakta ve tebliğ ile manşetler arasındaki bariz fark da, bir kısım Basınımızın, gerçekleri aktetme vazifesi yerine, siyasi hayatımıza istikamet vermek özentisine kapıldığı itibaini uyandırmaktadır.

Yazınız bir verinde benden bahsederken, «Parlamento koridorunda Feyzioğlu fedailiği yapan» diyorsunuz.

Neyin ve nerenin fedailiğini yaptığını hakkında bir şey söyleyemeyeceğim Yön'ün, beni bu şekilde takdimine çok teessüf ederim. Çünkü Alpaslan'ın, ha-

Mal-can güvenliği olmayanlar

Behzat Ay

Jandarma kayıtlarına göre Siirt ili sınırları içinde yüz seksen eşkiya çetesi yaşamaktaymış. Her çetede beşer kişi bulunduğunu kabul edersek - daha fazla ya - dokuz yüz kişi dağlarda demektir. Bir il sınırları içinde dokuz yüz kişinin dağlara çıkması ne demektir! Yalnız bu rakam sosyal çalkantının şiddetini aşağı yukarı tahmin ettirebilir. Bu vatandaşlar neden eşkiya oluyor? Neden gün geçtikçe çoğalyorlar? Bu, bölgede yaşayanlarca, bilhassa can ve mal güvenliği olmayan halkça çok iyi bilinmektedir.

Bir ay önce eşkiyalar tarafından dağa çıkarılıp üç bin lirası istenen, parayı bulamadığı için köyünü terk edip şimdilerde Adanada yaşayan İsa Ete, evime geldi. Yaşamaya güvenliğinin olmadığını, salt bu yüzden köyünü terk ettiğini söyledi. Eşkiyalığın nedenlerini sorduğumda, «Ağalık!» dedi. «Şu Erub sınırları içinde - ki Siirt sınırları içindeki eşkiyaların çoğu Erub'ta - üç ağa olmasa hiç eşkiya kalmaz, kalmak isteseler de barınmazlar» dedi. İşte en kestirme yanıt. Yüksek okul bitirmiş kimi sözde aydınlar göre eşkiyalığın nedeni «cehalet» miş. Bu büyük sezgiye bir yay babo çekmişimdir çoklayın!...

Büyük kentlerde yaşayan yetkililer okunmuş olmaları, gazetelerde bir haber çıktı. 24 Haziran tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan haberi aktarıyorum:

«Siirt - Hamido'nun damadı Mustafa Zeydo, tuzağa düşürülerek yakalattırılan Hamido'nun infikamını almak maksadıyla Kitamıs köyünden iki kişiyi dağa kaldırarak öldürmüştü. Buna misilleme yapan Selim Tilki ve Ömer Bezek çeteleri de Hamido'nun köyü olan Ekmekçilerden sekiz kişiyi dağa kaldırmıştır. Aralarında köy muhtarının da bulunduğu sekiz kişinin akibeti bilinmemektedir.»

Bu sekiz kişi aradan iki ay geçmesine karşın yok oğlu yok. İki kişi de öldürülmüştü zaten. Daha da niceleri niceleri öldürülecek, dağlara çıkartılacak... Vay halkın haline vay!

Bu yıl yağışlar iyi gitti. Buğdaylar iyi oldu. Ama Erub tarlalarında kaldı. Biçilemiyor. Harman yapılamıyor. Çünkü köylüler evlerinden dışarı çıkamıyorlar. Köyler birbirine düşman edilmişler. Kör bıcaqlarla insanlar boğazlanıyor. Öksüzler, dullar çoğalyor. Ölüler Botan çayında yüzyüyor. Buğday biçen köylüler tarlalardan toplanıp dağlara götürülüyor. Köylere salmalar vuruluyor. Köylü korku içinde. Dehşet içinde. Güveni yok. Güvenliği yok. Ölümle kalm arasında gün be gün tükeniyorlar. Köylerini terkedenler çığ gibi çoğalyor. Kente geliyorlar, iş bulamıyorlar. Gezilerimizde evlerinde kaldığımız köylüler sabahın beşiz olmadan evimizin kapısını çalıp, «iş» diye sızlanıyorlar. Anlatıyoruz, anlamıyorlar. Üzüntümüzü belirtiyoruz, «geri köye dönmem, öldürecekler» diye ağlıyor koskoca adamlar...

Soruyoruz, «neden böyle oluyor?» diye. Neler neler söylüyorlar. «Ağalık», «kan davası», «işsizlik», «sahipsizlik» gibi şeyler söylüyorlar.

Bir düzensizlik ki almış gidiyor. Bu düzensizlik sürüp gittikçe, güvensizlik de çoğalarak sürüp gidecektir. Can - mal güvenliği diye şimdiden bir şey kalmamıştır. Canından mahredan güveni olanlara ne mutlu diye gıpta edilir buralarda, uzak kentlerdeki insanlar için. Canından güveni olmamak büyük bir korkudur. Bu korkuyu buralarda her gün duya duya vasıyanlar var. Yaşamaksa eğer bu insanların hayatı...

Köyler arasında zaman zaman silâhlı çarpışmalar oluyor. Köyler basılıyor. Bu haberle-

Hamido

ri İstanbul, Ankara gazeteleri duymaz.

Siirt'te yayımlanan Mücadele gazetesinden de bir haber aktarayım:

«Kalender'de iki gündür eşkiyalar çarpışıyor; Şehre gelen haberlere göre Botan nehrinin karşı kıyısındaki Kalender dağlarında bölgenin sayılı eşkiyaları arasında iki günden beri silâhlı çarpışmalar olmaktadır. İki kişinin ve bir katırın öldüğü bildirilen bu meydan muharebesine Hakimo'nun şimdilik iştirak etmediği, fakat durumu hâkim bir tepeden izlediği iddia edilmektedir. Muharebenin daha bir müddet devam edeceği sanılmaktadır.»

İşte bir haber... Halkın halini yeterince yansıtmadığını sanıyoruz.

Atatürk zamanında ağalar sürgün edilmiş. Bir kısmı da Suriyeye kaçmış. Eşkiya diye bir şey kalmamış. Ne zaman ki 1950 yılı gelince af çıkmış, ağalar gelmişler. Korkuyu biraz atlatınca gene eskiye dönüş yapmışlar. Yavaş yavaş eşkiyalar yetiştirmişler. Birer birer silâhlendirmişler. Gündüz dağlara göndermişler, geceleri barındırmışlar. Yan bakana ha babam demişler. Adı kan davası olmuş. Silâhlar konuşmaya başlamış. Susmuyor, git-tikçe çoğalyor. Partiler ağaları paylaşmış. Ağalar eşkiyaları... Partili ağalar, eşkiyalı ağalar... Hesap edin bizim demokrasiyi gayri siz...

Beye, ağaya, yetkiliye, sorumluya bir şey olmuyor. Ne olursa olsun Türk halkına, Türk köylüsüne oluyor. Onlar öldürülüyor, onlar korkutuluyor, onlar göç ediyor... Büyük (!) denenler de halkın mufluluğundan, yurdun üstün bakımından dem vuruyorlar. İnsaf insaf! Halk çığ çığ her bakımdan yeniyor. Durumun öğrenmek isteyenler biraz doğuya gelsinler - Diyarbakıra kadar değil ama - . Ve ciddi olarak bir süre halkın içinde yaşasın. Bir saatliğine gelip dönülmesin.

Köyden köye gidilmez. İlçeden ilçeye de gidilmez. İzinli gelen nice askerler görmüşüm ki Şırnak'tan Uludereye gidememişlerdir. Şırnak'tan geri dönmüşlerdir. Veya bir manga jandarma ile memleketine gönderilmişlerdir. Kaymakamı, savcısı, jandarma kumandanı tanımıdır.

Eşkiyalık jandarma ile önlenemiyor, önlenemez de... Nedenler derindedir. Sosyo - ekonomik. Kürçülük akımı da alt yapının düzelmesiyle önlenecektir. Zaten altyapının bozukluğunun yansımasıdır olup bitenler. Bu olayları altyapı doğurmaktadır. Halkı mutlu kılıcı bir düzenle her şey kısa zamanda sona erecektir. Giderler daha çok altyapının düzeltilmesi yolunda olmalıdır. Yol, fabrika, okul, iş istiyor suçsuz olan zavallı halk! Ağasız, kinsiz kansız bir dünya bekliyor köylüler.

NE GÜZEL TAKAS!

30 Temmuz 1966 tarihli New - York Times'da şu ilgi çekici ilân yayımlandı: «Şişli - İstanbul - Türkiye

15 yıllık güzel apartman (20 daire.) Müthiş gelir getiriyor. Dairelerin çoğu, NATO'ya bağlı Amerikan personeline kiralanmıştır. Bu apartmanı, İtalya'da, tercihan Sardinya'da, bir ev ya da ticarethane karşılığı değiştirmek istiyorum.

Box No. 2 7805 N.Y. Times U.S.A.»

kası da çokmuştür. Betonarme olan bu binaların enkazını şöyle üstünkörü incelemek bile, inşaat malzemesinin şartnameye gerçekten uygun olmadığı kanısını vermektedir. Beton parçalarını elle kırmak ve ufalamak mümkündür ki, tam vasıflı bir betonun böyle kırılmıyacağı muhakkaktır. Meseleye ne tarafından bakılırsa, Varto'lu, Hıms'lı, Karlıova'lı vatandaşlarımızın depremden çok, kapkaççı kapitalizmin, vurgunculuğun, sorumsuzluğun kurbanları oldukları anlaşılmalıdır.»

Durumu böylece tesbit eden TIP Genel Başkanı, ilmin ve teknolojinin öngördüğü biçimde binalar yapılarına kadar felâketzedelerin başka bölgelere geçici olarak iskân edilmesi gerektiğini ileri sürdü. Bu konuda TIP'in Başbakanına bir muhtıra verdiğini açıkladı.

Daha sonra Aybar, Türk sosyalizminin temel meselelerini ele alması ve biraz gelişmeli görünen bir konuşma yaptı. «Halksız sosyalizm» gibi, sanırsız ki, hiç kimsenin idia etmediği bir kavram ortaya atarak ona şiddetle hücum etti. Sosyalist düşüncenin Türkiye'nin tarihi özelliklerini gözönünde tutması gerektiğini haklı olarak belirtti. Ama tepeden inme Osmanlı tipi cebberrut devlet anlayışını yerdikten ve her türlü «tepeden inmeligi» faşistlikle suçlarken, tepeden gelen 27 Mayıs Anayasasının hangi tarihi nedenlerle ilericisi olduğunu söylemekten kaçındı. Aybar, şöyle dedi: «Anayasalar genellikle hükim sınıfların ideolojisini çile getirir ve hükim sınıflarını çıkarlarını savunur. Oysa bizde 27 Mayıs Anayasası, türlü tarihi nedenler dolayısıyla, toprak ağalarının, kapkaççıların değil, emekçi, halkın çıkarlarını savunmaktadır... Anayasanın tahlihi de, Anayasamızın sol karakterde, sosyalizme açık bir belge oldu-

yatının hiç bir safhasında şahıslara bağlanıp kalmadığını, hele inanışları dışında hiç kimsenin fevcajs olmak tenezzülünde bulunmayacağını, hiç olmazsa Yön'ün sayın sahibi bilir.

Gurup konuşmalarını koridorlara kadar dökerek vaki yer-meler karşısında, sayın Feyzioğlu için müdahalede bulunmuş isem, bu, adamı yetiştirmenin pek zor olduğunu bildiğim cemiyetimizde her değerlin tutulması lüzumuna inanmış olmamdan ileri gelmiştir.

Nitekim, görüşlerimiz arasındaki farka rağmen, Sayın Cemal Reşit Eyüboğlu için vaki tarihle-

ri de daha büyük bir şiddetle karşıladığım çok olmuş, sayın Ecevit lehine de pek çok kere müdahalelerim vukubulmuştur.

Bunu fedailik olarak tavsif ve yakıştırmak, ancak kıymet hükümlerini hiçe sayılara münâsip düşebilir.

Bu vesile ile sayın Feyzioğlu'nun Guruptaki 76 imzaları veya Muhtıracılarla asla temas ve beraberliği bulunmadığını ve son Parti Meclisinde de dağılmağı önlemek için olağanüstü gayret sarfettiğini hatırlatmak isterim.

Eğer O'nun gayretleri bir itidal havası yaratmamış olsaydı,

Parti Meclisimizde kopacak fırtınanın tahribatını kestirmek zor olurdu.

Tekrar ediyorum (Ortanın solu) deyimine sırt çevirenimiz yok. Atatürkçü, reformcu ülkü ve Altı Oklu ilkelerine yürekten bağlı bulunduğumuz Partimiz ortanesin de sağ gurup da mevcut değildir. Yalnız denizdeki kayığın tek küreği hep sol çekilirse, bu kayığın sağa gideceğini bilmek ve dikkatte tutmak lüzum ve faydahlıdır, kanaatindeyim.

Saygıları sunarım.
Senatör Fehmi Alpaslan
C.H.P. Parti Meclisi Üyesi

İSLAM PAKTI VE TÜRKİYE

Doğan Avcıoğlu

AP Genel Başkan Yardımcısının «Hâdımul - Haremeyn Haşmetli Melik Faysal Hazretleri ve İslâm Milletleri Birliği fikri» başlıklı bir başyazıyla karşıladığı Kral Faysal, Türkiye'ye İslâm Paketi fikrini satmaya gelmiştir. Bu fikrin karşısındaki en büyük engelin İsmet Paşa olduğunu bilen Suudi Arabistan'ın Büyükelçisi, bir süre önce CHP Genel Başkanı'nı ziyaret etmiş ve ondan pakt fikrini desteklemesini istemiştir. İsmet Paşa, Büyükelçiye, din esaslarına göre bir paktın düşünülemeyeceğini söylemiş ve «Hristiyan ülkeler de, bir Hristiyan Paketi kurarlarsa durum ne olur» demiştir. Büyükelçi, «Ama Nâsır'a karşı» falan diye kekeleymiş, fakat İnönü, Bağdat Paketi'nin hiç de iyi sonuçlar vermediğini açıklamıştır. Büyükelçinin son sözü, «Paşam, desteklemesiniz bile, hiç değilse karşı çıkmayın» olmuştur.

Büyükelçinin arzuladığını elde edemediği açıktır. Zira İslâm Paketi, en kirli çıkarlar için girişilmiş bir din istismarcılığından başka bir şey değildir. Aşağıdaki yazıda, İslâm Paketi oyunları, bilinmeyen yönleriyle açıklanmaktadır.

ARAMCO'NUN KRALI

Kâbe'yi elinde tutan Müslüman Kral Faysal'ın, Türk halkı tarafından büyük sevgi ile karşılandığı muhakkaktır. Zira Türk halkının bu Müslümanlık perdesinin altında neler yattığından henüz haberi yoktur. Suudi Arabistan ve Kral Faysal, aslında, Arabian American Oil Company (Aramco) demektir. Ünlü kartele dahil dört kudretli Amerikan petrol şirketinin ortak kuruluşu olan Aramco, Le Monde yazarı Eric Rouleau'nun deyişiyle, «başkenti Dahran'da bulunan bir paralel» hükümettir. Aramco, daha birkaç yıl öncesine kadar kendi parasını basmaktaydı! Şirket, 350 bin kişinin yararlandığı, kendi televizyonuna sahiptir. Kudretli bir gizli polis kurmuştur. Gizli polis, sadece sendika kurma hakkından yoksun bırakılan Aramco'nun 20 bin işçisinin ensesinde boza pişirmekle yetinmeyip, Faysal hesabına, ülkedeki «yabancı ideolojiler» ile mücadele etmektedir. Şirketin tarım işletmeleri, özel hava meydanı, uçak filosu, taksit şebekesi vardır. Ülkenin yollarını, limanlarını, demiryollarını Aramco yapmıştır. Aramco, okullar ve hastahaneler kurmaktadır. Suudi Arabistan diplomatları ve yüksek memurları, dış ülkelerde, Aramco tarafından ağırlandırılmaktadır. Devlet bütçesinin yüzde 80 ini Aramco sağlamaktadır. Aramco, bu geliri istediği gibi yükseltebilir ya da indirebilir. Nitekim eski Kral Suud, Nâsır ile flörte başlayınca, ülkenin petrol üretimi yıllarca 46 ilâ 48 milyon ton civarında kalmıştır. Faysal'ın yetkilerinin artması ve nihayet kardeşinin tahtına oturması üzerine, üretim artarak 1964'te 85 milyon tona çıkmıştır! Küveyt, Nâsır'a karşı biraz yumuşak davrandığı için, Amerikan petrol şirketleri Küveyt üretimini kıstırarak, Suudi Arabistan üretimini arttırmışlardır! Yemen'de Cumhuriyetçilere karşı, Sultanın adamlarını Amerikan Hükümeti ve Aramco birlikte silâhlendirmiştir. Esasen Aramco, bir anlama, Amerikan hükümeti demektir. Washington'un politikası, «Aramco için iyi olan ABD için de iyidir» biçiminde özetlenebilir.

KRAL, ORDUSUNDAN KORKUYOR!

Washington şimdi Londra ile tam iş-

birliği halinde, Nâsır'a karşı Faysal'ı kullanmakta ve onu tepeden turnağa silâhlendirmektedir. Faysal, Londra ve Washington'dan 500 milyon dolar tutarında silâh satın almıştır. İngiliz süpersonik Lightning avcı uçakları, Hawk füzeleri, radarlar, Hawker - Hunter tepeklili uçakları bunlar arasındadır. Her ne kadar Faysal, Amerikan F-104 leri satın almak arzusunda ise de, Anglo-saksonlar aralarında anlaşıp Suudi Arabistana İngiliz uçakları vermişler, buna karşılık Londra, F-111 Amerikan uçakları almıştır. Faysal, Londra'nın kârli çıktığı bu Anglo-sakson «takas»ından dolayı biraz üzülmemiştir.

Faysal'ın 30 bin kişilik bedevilerden kurulu muhafız birliğinin yetiştirilmesi, İngiliz subaylarına bırakılmıştır. Bu kuvvetler, Faysal'a bağlıdır. Ama normal orduda genç subaylar arasında Nâsırî eğilimler görülmektedir. Özellikle hava kuvvetlerinde Nâsırî eğilimler güçlüdür. Faysal, herhangi bir darbe teşebbüsüne karşı, tedbirli davranarak, uçaklarda Anglo-sakson pilotları ve teknisyenleri kullanmakta, kendi pilotlarını işsizliğe mahkûm etmektedir! Bu sâyede, Faysal'ı devirmek çok güçleşmektedir. İhtilâlciler herhangi bir harekete giriştikleri takdirde, karşılarında sadık muhafız birliğinin yanı sıra, Anglo-saksonları bulacaklardır. Tahtın sağlamlığından emin olarak, İngiltere, 1968 de Aden'i ve 1972 de petrol şeyhliklerini terke karar vermiştir. Anglo-saksonlar adına, Orta Doğuda petrol bekkliğini yabancı subayların yönetimindeki Faysal'ın askerleri yapacaklar ve Nâsır sosyalizminin yayılmasını engelleyeceklerdir.

İSLÂM PAKTININ DOĞUŞU

Nâsır'ın sosyalizminden ürken öteki bir ülke İrândır. Bol ücretli aristokrat subayları sayesinde içerde kendini oldukça emniyette hisseden Şah, Nâsır'ın Irak, Yemen, Aden ve ufak petrol şeyhliklerini ele geçirmesinden ve nihayet İran'ın Arap bölgesine ve petrol zenginliklerine uzanmasından fena halde endişelidir. İran Şahı, Arap milliyetçiliğini zayıflatmak için, Irakta Kürtlerin Barzanî ihtilâlini dahi desteklemektedir. Şah, meseleyi, 1965 Nisanında

Kral Faysal

toplanan CENTO Bakanlar Konseyine götürmüştür. Konseyde, İran Dışişleri Bakanı Abbas Aram, dolaylı olarak komünizme yardım eden Nâsır'ın öteki Arap ülkeleri üzerindeki baskısına tedbir alınmasını istemiştir. Nâsır'ın 22 Şubat 1966 tarihli uzun konuşmasında açıkladığına göre, bu CENTO toplantısında İngiliz ve Amerikan Dışişleri Bakanları, Orta Doğuda kaybettikleri ülkeleri yeniden ele geçirme plânlarını açıklamışlar, Bağdat'ı Kahireden ayırma zorunluluğunu belirtmişler, Arap Birliğini engelleme amacıyla İslâm Birliği fikrini ortaya atmışlar. CENTO'nun Müslüman üyelerinin bu amaçla Arap ülkeleriyle temasa geçmesini ileri sürmüşlerdir. İslâm Paketi fikri, böylece ortaya çıkmıştır.

MİLLİYETÇİLİĞE KARŞI DİN!

Fikir, Nâsır'ın söylediklerine bakılırsa, yeni değildir. Daha 1957 yılında ABD'de bir geziden dönen Kral Suud, Kahire'de Nâsır'a, Eisenhower'ın bir İslâm Paketi kurulması tavsiyesinde bulunduğunu açıklamış ve onun bu pakta katılmasını istemiştir. O tarihlerde, eski İngiliz Devlet Bakanı Anthony Nutting de, New York Herald Tribune'de yayınlanan bir makalesinde, Orta Doğunun güvenliği için bir İslâm Paketi'nin zorunlu olduğunu yazmaktaydı: «Arap Milliyetçiliği ile anlaşmanın tek yolu, bölgenin Müslüman ülkelerini bir araya getiren bir İslâm Birliğinin kurulmasıdır. Ancak bu takdirde, Arap ülkeleri, Arap milliyetçiliğinin bugün bütün anlaşma yollarını kapayan dar sınırlarından kurtulacaklar ve Pakistanlıları, İranlıları, Türkleri ve Arapları birleştiren bir İslâm doktrininin geniş prespektifleri içinde milliyetlerini unutarak, yalnız dini düşüneceklerdir. Ancak o zaman, Arap ülkeleri ile Batı arasında bir anlaşma mümkün olacaktır.»

Öyle görünür ki, Batılıların hesabı şudur: Yalnız Arapları toplayan dar bir çerçevede, Nâsır'ın egemenliğini önlemek hayli güçtür. Ancak İran, Pakistan ve Türkiye gibi Müslüman ülkelerin katılacağı çok daha geniş bir çerçevede Nâsır egemenliği engellenebilir ve Nâsır'a karşı Arap ülkeleri korunabilir. Nitekim 18 Ocak 1966 tarihli Daily Telegraph, bu görüşü savunmaktadır: «Kral Faysal, İslâm İttifakı fikrinin yeniden doğuşu hareketini yönetmektedir. Orta Doğu, yalnız Arap ülkelerinden müteşekkil kaldıkça, onun politik başkenti Kahire olacaktır. Fakat İran, Türkiye ve Pakistan'ın katılacağı bir İslâm paketi kurulursa, durum değişecektir. Bir çok

Müslüman lider, dünya politikasında, İslâm İttifakının, Arap milliyetçiliğinden daha büyük nüfuza sahip olacağı düşüncesindedirler.»

Kendi açılarından, Nâsır milliyetçiliğine karşı tahtlarını ve petrolü garanti altına almak isteyen İran Şahı ve Kral Faysal da, bu Anglo-sakson fikrini gönülden desteklemişler ve Faysal, 1966 yılı başından beri, İslâm Paketi fikrini yaymak üzere, Müslüman ülkeler başkentlerinde turneye başlamıştır. Fas Kralı ve Nâsıra aleyhtar laik Burgiba, Faysal ile Şahın öncülük ettiği bu fikre taraftar çıkmışlardır. Şimdi Kral Faysal, Ankarada, CENTO'nun Nisan 1965 toplantısında ortaya atılan İslâm Paketi'nin faziletlerini anlatmaktadır.

Kapitalist Arap basınında, geçmiş yılların aksine olarak, İslâm dayanışması yönünden Türkiye'ye övgüler düzüldüğü görülmektedir. Lübnan'ın Zaman gazetesinde ünlü siyasi yorumcu Refik El Maluf'un yazısı ilgi çekicidir: «Özellikle 1957 yılından sonra bazı Arap çevrelerinin Türkiye aleyhinde kopardığı yaygaraların, maskeli şahıslarca sahneye konmuş bir piyesin bölümlerinden ibaret olduğunu» söyleyen makalede, Arap kamu oyunun aldatıldığı ve bunun İslâm dayanışması aleyhine, komünist plânları lehine sonuç verdiği, komünistlerin tarihte kalmış bazı olayları mübâlagalandırarak Ankarayı Arap dünyasından koparmayı başardıkları anlatılmaktadır.

Yazar, bundan sonra Türkiye ve Suudi Arabistanın iki büyük millet arasındaki tarihi bağlara ve temel gerçeklere dönme, yeni ve anlayışlı bir devir açmaya koyulduklarını söylemektedir.

YENİ BİR BAĞDAT PAKTI MI?

İslâm İttifakı konusu ilk kez, 1965 yılı Aralık ayında İngiliz basınında ortaya atılmıştır. İngiliz basını, 3 Aralık günü Kral Faysal'ın Fash Muhammed El Kitanî'yi gizli bir misyonla Kuzey Afrika ülkelerine gönderdiğini yazmıştır. Gizli misyonun amacının, bölgedeki ilerici ihtilâllere karşı mukaddes bir İslâm ittifakının kurulması olduğunu İngiliz basını belirtmekteydi.

4 Aralık 1965 tarihli Fransız La Tribune gazetesini, İslâm Paketi hakkında şu bilgiyi vermektedir: «Washington, bir İslâm Paketi kurulması yolunda Kral Faysal ile

an Şahu
raliyetçi
p milliy
smakta
7 Ar
de, Ta
âm Bir
aktaydı.
retinden
65 tari
İslüman
m öne
zirve
ordu. l
ni ger
kurub
O tar
çesitli y
1965 t
maktay
larının
ziyar
ması
tün bu
ya ve
p mill
Bağd
ak bir
Anglos
nelmiş
edilm
İltire,
si kull
İsüi alti
ında k
de silâ
e, onu
rolünün
13 O
yi ver
seferb
enmeye
ını İra
masında
n yerin
la bula
ça çıkn
ekleme
mak v
rlara t
16 Şu
de, İ
maktay
ndaki
ullanır
Çok
amacı
oldu.
«Bir İ
değil
omik
de ber
tik ola
eler ko
bağims
nüfuzu
SİRİN
İslâm
Şam'ın
nutuk
ğdat p
erika
ek içir
adi de y
rlar. O
İslâm
mi yok
başına
nlarla
aldatılır
Gerici
İği yap
e gerici
riminin
dan, en
şinin, p
yaratmış
akımın
r. Ger
işbirliği
bir fil
tının e

Şahını görevlendirmiştir. Bu mukaddes
yetçi ittifak, Kahirenin yönettiği A-
milliyetçiliğine karşı koyma amacını
maktır.»

7 Aralık tarihli Reuter Ajansı bülte-
Tahran'da İran Şahı ile Faysal'ın
Birliği sorununu inceleyeceğini yaz-
ydı. Gerçekten Faysal'ın Tahran zi-
nden sonra yayınlanan 14 Aralık
tarihli bildiride, «İki hükümdarın,
İman ülkeler liderlerini, İslâm dünya-
önemli sorunlarını incelemek için»
konferansına çağırıldıkları açıkla-
dı. Bildiride, «İslâmın yüksek inanç-
gerçekleştirmek için bir tek cephe-
kurulması» ibaresi yer almaktaydı.

O tarihten sonra İslâm paktı hakkın-
lı yorumlar yapıldı. Nitekim 30 Ara-
1965 tarihli Jeune Afrique, şu yorumu
maktaydı: «Suudî Arabistana İngiliz si-
ninin sağlanması olayı, Kral Faysal'ın
riyasetine ve onun İslâm cephesi ku-
ası çağırısına sıkı sıkıya bağlıdır...
bu bunlar, Ortadoğuda boşluğu doldur-
ve bölgeyi istilâ eden nötralizm ve
milliyetçiliği dalgalarını durdurmak
Bağdat Paketi ve CENTO'nun yerini
bir cephe kurulması yolundaki es-
ngelosakson rüyasını gerçekleştirmeye
miş Eisenhower projesinin yeniden
edilmesinden başka bir şey değildir...
ere, Kral Faysal'dan, silâhları İsrail'e
kullanmayacağı, fakat İslâm ittifakı
altında Süveyş'in doğusunun savun-
da kullanacağı vaadini almadan, her
silâh sağlamış değildir. ABD'ye ge-
onu ilgilendiren tek şey, Orta Doğu
ünün sürprizlerden masun tutulması»

13 Ocak 1966 tarihli La Tribune, şu
vermekteydi: «ABD, Arap dünya-
referber etmek için, Suudî Arabistana
emeye başlamıştır. Öyle görünür ki,
İran ve Suudî Arabistana silâh sağ-
sında ve Bağdat Paktının kara taktiği-
yerini hava - deniz taktiğinin alma-
bulan geniş amaçlı stratejik niyetler
çıkarmaktadır. Amaç, gerici eğilimleri
elemek, milliyetçi ekonomik talepleri
ak ve bu ülkelerin refahını yabancı
lara bağlamaktır.»

16 Şubat tarihli Le Monde Diplomat-
le, İslâm Paketi konusunda şu soruyu
maktaydı: «İslâm bayrağını, Arap dün-
daki ilerici kuvvetleri ezme için sim-
lanmak mümkün olacak mıdır?
Çok ciddi London Times dahi, itifa-
amacının ilerici Arap ülkelerini durdur-
olduğunu yazmaktan geri kalmıyor.
Bir İslâm Konferansı düzenleme fikri
değildir. Bu konferansın sosyal ve e-
mik sorunları inceleyeceği söylen-
beraber, amaçların esas itibarıyla
olacağı açıktır. Zira Arap olmayan
konferansta yer alacaklardır ve bu
gümsüzlüğüne kavuşmuş Arap ülkeleri-
rifuzuna karşı denge sağlayacaktır.»

İRANIN TEPKİSİ

İslâm Paketi teşebbüsüne karşı, Kahire
m'in tepkisi çok sert oldu. Nâsır, çe-
nutuklarında şu görüşleri ileri sürdü.
dat paktına bir Arap adı verdiler ve
ika ile İngilterenin yüzlerini maske-
k için bir Arap elbisesi giydirdiler.
de yeni paktı bir ulema sarığı sarmak-
tır. Ona İslâm Paketi, İslâm İttifakı ya
İslâm Konferansı adını verdiler. İsmi
yok, yeter ki İslâm etiketini taşıyan
sına bir sarık sarılsın. Böylece Müslü-
arla alay edilmesi, onların dinleri adı-
atılması mümkün olsun...

Gerici, elbette emperyalizmle iş-
yapacaktır. Zira gittikçe artan öl-
gericiliğin çıkarlarını tehdit eden Arap
minin yükselişinden endişededir. Öte
an, emperyalizm, Arap devriminin yük-
n, petrol tekelleri için artan bir tehli-
rattığını görmektedir. Gerici, sosya-
minin, varlığını tehdit ettiğini anlamak-
Gerici, bunun için emperyalizm
birliği yapmaktadır. Her ikisi birlikte,
fikri saheye koymuşlardır: Arap
min emeğini çalma durumlarının ve

nüfuzlarının sürdürülmesi ve onlara muaz-
zam kârlar sağlayan petrol tekellerinin ko-
runması amacıyla din istismarı silâhına bağ-
vurmaktadırlar.

Bahis konusu Pakt, dinî değil, politik
bir pakettir. Gerçekten dinî olsa idi, din a-
damlarını bir araya getirirdi. Arap ve İs-
lâm dünyasında, ateizm ile İran Şahı, Burgi
ba mı savaşıyor? Neden İran Şahı? O İslâ-
miyetten ne anlar? Burgiba, ne zamandan
beri İslâmiyetin savunucusu kesilmiştir?
Daha geçenlerde Ramazan bayramını, bir
güne indirmede mi? Ülkesinde İslâmiyete
karşı çıkan Burgiba, bugün İslâmiyeti sa-
vunmaktadır... Başına bir sarık sarmış ve
kendini İslâmiyetin koruyucusu ilân etmiş-
tir...

Din adına konuşan gericilik, işçilerini
sömüren ve onları köle durumuna düşüren
gericiliktir...

Sosyalizme gelince, o halka hakkını
veren ve Müslüman kralların halkın mal-
larını çalmasını engelleyen sistemdir. Sos-
yalizm, hakkaniyettir. Gericilik ise, halkın
sömürülmesi ve köleleştirilmesi demektir.

İlâhî kanun, hakkaniyet ve eşitliğin kan-
nudur. Gericiliğin kanunu ise, her türlü
dinî esasa aykırıdır. Hazreti Muhammedin
malı mülkü yoktu. Ömer ve Ebu Bekir de
aynı durumdaydı. Halbuki bugünün kralla-
rı, haksız yere el koydukları muazzam mal
ve mülke sahiptirler.

Bu tip gerici, dönmelerdir. Ne zam-
an ki görmüşlerdir, sosyalizm, adalet ve
özgürlüğü savunmaktadır, dinsizlikten söz
etmeye başlamışlardır. Neden dinsizlik? Ka-
nımca, dinsizlik, onların yaptıkları gibi,
Müslümanların zenginliklerini çalmaktan
ibarettir...

Gerici, dinin emirlerini yerine
getirdiğini gerçekten ispatlamak istiyorsa,
yapacağı tek bir şey vardır: Malını mülkünü
terketmek, zenginliklerinden vazgeçmek.
Bu zenginlikler, saraylarda ve İsviçre ve
Avrupa bankalarında yatan servetlerde sak-
lıdır.»

Nâsır gibi, Ezher Üniversitesi Rektö-
rü ve B.A.C. Millî Meclisi de İslâm Paketi
fikrini takbih etmişlerdir. Sovyetler Birliği,
Şam, Kahire ve Bağdatın İslâm Paketine
karşı tutumunu tamamen desteklemekte-
dir.

FAYSAL, HACILARA SESLENİYOR

Bu sert muhalefet karşısında, Kral
Faysal, bir yandan İslâm Konferansını ger-
çekleştirmek için kesif bir diplomatik fa-
aliyet yürütürken, öte yandan da savunmaya
geçmiştir: «Zirve konferansı sırasında bize
teklif, Allaha inancından ve emperyalist ih-
tiras ve amaçların dışında olduğundan kim-

senin şüphe edemeyeceği bir kardeşten gel-
miştir. Bu kardeş, Somali Cumhuriyeti Baş-
kanıdır. Onun çağırısını biz destekledik ve
İslâm Konferansı geçen Hac mevsiminde
Mekke'de yapıldı. Konferans bu çağırışı
benimsedi ve olumlu cevaplandırılmasını
istedi.

Madem ki bazıları, İslâmî çağrıya hü-
cum etmektedirler, o halde buhrana karşı
koymak için bütün müslümanlar birleşmeli-
dir. İstedikimiz şudur: Müslümanlar birleş-
meli, birbirlerini desteklemeli ve Allahın ki-
tabı Kur'an'da açıklanan ve onun Peygam-
beri tarafından öğretilen esaslara aykırı
bir hükümet biçimini, inancı ve kanunu teş-
vikten kaçınmalıdır. Bu şer kuvvetle-
rinin, emperyalizmin, komünizm ve sos-
yalizmin keyfini kaçırmaktadır.

Bizi, emperyalist çevrelerin ilham ettiği
ittifaklar kurmaya çalışmakla suçuyorlar.
Size beyan ediyorum ki kardeşlerim, bu
suçlamaları yapanlar, bize doğru gelmeli
ve bizimle birlikte bu çağrıya katılmalıdır-
lar». (Not: Yukarıdaki sözler, 29 Mart
1966 da hacılara hitaben söylenmiştir!)

CUMHURİYET HÜKÜMETİ VE İSLÂM PAKTİ

Demirel Hükümeti, Ankarada sır-
tını Aramco'ya ve Washington'a yasla-
mış, böyle ateşli bir İslâm İttifakı taraf-
tariyla karşı karşıyadır. Atatürk'ün lâik
cumhuriyeti, İslâmî esaslara dayanan böy-
le bir ittifaka taraftar mıdır, ona katıl-
maya yanaşacak mıdır? Demirel, Kral
Faysal teşebbüsünü başarıya ulaştırırsa,
müslüman ülkeler krallarıyla, İslâm Zirve
Konferansı masasına oturmayı kabul ede-
cek midir? Türkiyede büyük tepkilere yol
açabilecek böyle bir teklife, Demirel Hü-
kümetinin evet demesi kolay olmasa ge-
rektir. Yalnız teşebbüsün şampiyonluğunu
yapan Suudî Arabistan ve İran çevreleri,
Türkiyenin tutumu hakkında son derece
iyimser görüşler ileri sürmektedirler. 22
Ağustos tarihli Le Monde gazetesi, İran
yetkililerinin, Türkiyenin Pakta katılması-
nın sağlandığı kanısında olduklarını yaz-
maktadır. Bir kaç ay önce eski Devlet
Bakanı İbrahim Saffet Omay, bir Suudî
Arabistan gazetesinde çıkan yazıyı, Ulus
gazetesinde yayınlamıştır. Yazıda inanıl-
ması imkânsız bir görüş ileri sürülmekte-
dir. Türkiyede AP çevreleriyle genel se-
çimlerden önce temas eden Suudî Arabis-
tanlı gazeteci, şunları yazmaktadır: «İslâ-
miyetin yakın bir zamanda Türkiye Dev-
letinin resmî dini olacağına inanıyorum.
İslâmiyet, Türkiyeye resmî olarak avdet
edecektir. Seçimlerde kazanan, fakat ikti-
darı almak için mazeret beyan eden Ada-
let Partisinin dini İslâmdır. Bu parti,

Türkiyenin yüzde 80'ini teşkil eder. Bu
partinin büyüklüğüyle görüşüm. Gerek
kendilerinin, gerekse memleketlerinin sa-
yılmasını istiyorlarsa, İslâmiyete yönelme-
leri gerektiğini söyledim. Benimle fikir
birliğinde olduklarını gördüm.»

İleri sürülen fikir, tabii ki gerçeklerin
dışına düşmektedir. Ama AP yetkilileri-
nin, Aramco'nun Kral Faysal'ını cesaret-
lendirici bir çok davranışlarda bulunduk-
ları muhakkaktır. AP müteahhitlerinin ba-
sını, başta Fethi Tevetoğlu'nunkiler ol-
mak üzere, Kral Suud'u ve fikirlerini öven
yazıların istilâsına uğramıştır. AP yetkili-
leri de, Orta Doğu'da Nuri Said'in yerini
alan Kral Faysal ile, Menderes - Nuri
Said dostluğuna benzer ilişkiler kurma yo-
lundadırlar. Faysal'ın gelişti dolayısıyla
Yeni İstanbul'da çıkan yazısında AP
Genel Başkan Yardımcısı Prof. Osman
Turan, Suudî Arabistanlı gazeteciden
farksız bir dil kullanmaktadır: «Tarihten
intikal eden mânevî miras ile maddî hazi-
neleri birleştiren Melik Hazretleri, devri-
mizin şartlarından da mülhem olarak, İs-
lâm mefkûresi ve birliği dâvâsı ile 13 asır
sonra, Arabistanın yeni bir tarihî vazifesi-
ne girişmiş ve belki de mukaddes toprakla-
rın ilâhî bir dâvetine imtisal etmiş ve bu
ülkenin sesi bir daha duyulmağa başlamış-
tır... Bu İslâm Milletleri Birliğinin bir İs-
lâm Konfederasyonu veya bütünlüğü (en-
tegrasyon) hâlinde kuvvetlenmesi ve yük-
selmesi, şüphesiz asıl gayeyi teşkil ede-
cektir.»

Görüldüğü gibi Anayasamızı unu-
tan AP Genel Başkan Yardımcısı, din
esas üzerine bir devletler birliği kurma
sevdası içindedir. Ve bu birlik içinde, sos-
yalist diyen ilerici müslüman devletlere
dahi, görünüşe göre yer yoktur. Zira Ge-
nel Başkan Yardımcısı için, «Melik Fay-
sal Hazretleri bu islâmî ve insanî siyaseti
ile Arap ülkelerinde dozunu kaçırın son
sosyalist ve ırkçı cereyanlar karşısında,
şüphesiz, daha realist ve üstün bir görüşü»
temsil etmektedir.

Amerikalıların yakın dostu AP Sena-
to Grubu Başkanı Fethi Tevetoğlu da,
Faysal için özel sayı yayınlayan Tercü-
man'da İslâm Paketi savunur gibidir:
«Adı Melik veya Kral, fakat kendisi en
büyük rütbesi ve tevazu ile (İSLÂMİN
HİZMETKÂRI) olan Faysal Hazretleri-
nin aziz vatanımızı ziyaretleri, milletleri-
miz arasındaki dostluk ve kardeşliğin ar-
zulanan seviyeye ulaşmasında ve Müslü-
man milletler arasındaki yakınlaşma ve
dayanışmanın gerçekleşmesinde en mües-
sir vesilelerden biri olacaktır.»

Bu sözler göstermektedir ki, Mende-
res'in Türkiyeye sâdece zarar getiren hâ-
tâhî Orta Doğu politikasından ders alınmış
değildir.

Türkiyenin, Suudî Arabistan ile dos-
tane ilişkiler kurması elbette normaldir.
Ama Türkiye, Nâsır - Faysal ve Nâsır -
İran Şahı kavgasında taraf tutarak, Orta
Doğuda bir kez daha emperyalist politi-
kaların oyuncu olmaktan dikkatle ka-
çınmalıdır. İslâm Paketi ya da İslâm Zirve
Konferansı gerçekleştirilemezse dahi, An-
glosaksonlarla birlikte dostumuz İran Şahı
ile Kral Faysal'ın Türkiyeyi, Mısır, Suri-
ye ve Nâsır'a yaklaştığı ölçüde Irak aley-
hinde bir kampanyaya sürüklemeye çalış-
tıkları açıktır. İran Şahı ve Kral Faysal,
Irak'ta hükümet darbeleri düzenlemek,
paralı adamlar kiralayarak Nâsır'ı öldürt-
meye kalkışmak gibi ölçsüz davranışlar
içindedirler ve Türkiyeyi de peşlerinden
götürmek istemektedirler. Bu petrol ve
taht kavgasında, Türkiye taraf tutamaz.
Kral Faysal ile dost olmalıyız, fakat aynı
zamanda İslâm Paketine ve Nâsır aleyhtarı
kampanyaya karşı olduğumuzu belirterek,
Nâsır ile de dostluk kurmalıyız.

Türkiye, Kuzey komşusunun şimşek-
lerini üzerine çekmek pahasına, Orta Çağ
sultanlarının ve efendilerinin petrol çıkar-
larını korumak için kendini harcama saf-
lığını, herhalde bir kez daha göstermiye-
cektir.

İran Şahı Rıza Pehlevi

Sosyalizm Tartışmaları

METOT VE TEORİ
MESELEMİZ2
Muvaffak Şeref

«Mesele, şu yada bu işçinin natta bütün işçi sınıfının belirli bir anda kendine amaç olarak neyi seçtiğini bilmekte değil, işçi sınıfının ne olduğunu ve varlığını neyi yapmasını gerektirdiğini bilmektir»

Bütün sosyalistler için olduğu gibi, Türk sosyalistleri için de asıl mesele bunda. Çünkü, ne teori, ne de öteki ülkelerin sosyalizme ulaşan devrimci pratikleri, sosyalist hareketlerde işçi sınıfının öncülüğünden başka bir yol göstermiyor. «Üçüncü dünya» ülkelerinden bazılarının su-bay - sivil küçük burjuva aydınları öncülüğüne dayanan katışık ideoloji ve pratikleriyle sosyalizme varamadıkları da artık belli olmuştur.

Çağdaş sosyalizmin felsefesi de, ekonomi politiği de, politikası da sınıf kavramına, sınıf gerçeğine dayanır. E. Tüfekçi'nin 5 Ağustos tarihli Yön'de yayımlanan yazısında tam yerinde belirttiği gibi, sosyalistlerin daha başlangıçta cevaplamaları gereken ilk soru «Hangi güçlerle, hangi güçlere karşı?», başka deyişle, «Hangi sınıf ve tabakalarla, hangi sınıf ve tabakalara karşı?» sorusudur. «Hangi sınıf ve tabakalara karşı?» sorusunun cevabı, hareketin safhasının ve yürütüldüğü ülkenin koşullarına göre değişiklikler gösterir. Çin'de olduğu gibi, milliliğini yitirmemiş burjuvazinin de karşısına çıkılmayıp ittifaka alınması sözkonusu olabilir. «Hangi sınıf ve tabakalarla?» sorusunun cevabına gelince; tutulan yolun sosyalizme varması isteniyorsa, hiç şüphesiz edilmemesi, işçi sınıfı her yerde önde gelir. Sosyalizme dönüşümü zorunlu kılan gelişkinin müsbet gücü işçi sınıfı olduğu için, Bu ikinci sorunun her yerde geçerli cevabı şudur: İşçi sınıfı ve —başta tarım proletaryası ve yok sul köylüleri— her ülkenin kendi koşullarına göre birinçle belirlenmiş müttefikleriyle.

Bu bir «edebiyat» değildir ve işçi sınıfı da elbette tabu değildir. Engels 1853'te Marx'a yolladığı bir mektubunda:

«Gerçekten de, İngiliz proletaryası günden güne burjuvalaşıyor. Oyle görünüyor ki, her şeyden önce burjuva olan bu millet, burjuvazinin yanında bir burjuva aris tokrasisi ve bir burjuva proletaryası bulunmasını istiyor. Bütün dünyayı sömüren bir milletin bu isteği, bir noktaya kadar şüphesiz mantığa uygundur»

der. 1882'de yazdığı bir mektubta da şöyle der:

«Bana İngiliz işçilerinin sömürge politikası hakkında ne düşündüklerini soruyorsunuz. Genel olarak politika hakkında ne düşünüyor larsa onu (...) Burada işçi partisi diye bir şey yoktur. Sadece muhafazakar radikaller ile liberaller. İşçilere gelince, onlar, ötekilerle birlikte, İngiltere'nin sömürge tekelinden ve dünya pazarı üzerindeki tekelinden huzur içinde yararlanmaktadır.»

Emperyalist Batı ülkelerinde işçi sınıflarının bugünkü durumu da budur. Ama, aracı burjuvazi ve çoğu kapitalistleşmiş toprak ağaları dışında, topekün sömürülen az gelişmiş ülkeler için, bu arada Türkiye için böyle bir problem yok ki. Seçim sonuçlarına bakıp bizim işçi sınıfımızın

da azbuçuk burjuvalaştığını söyleyen yöneticiler iyice yanılıyorlar. Nedeni, burjuvalaşmada değil, aydınların güçsüzlüğünde ve sıra yer kapmaya gelince samimiyetsizliklerini ortaya koymalarındadır.

Orta sınıflardan çıkmış aydınları, ne idükleri ve ne olacakları belli bir kategoriden saymak kadar yanlış birşey olamaz. Bizler, örneğin bir Aydın Yalçın bir İsmet Giritli de olabiliriz, mutluluğumuzu Türk halkının ve insanlığının mutluluğunda bulup tarihin teorik idrâkine vararak işçi sınıfı saflarına da katılabiliriz. Ama, sonuna kadar yine de belli olmayız. Muhasebemiz ancak öldükten sonra yapılabilir. Marx ve Engels, 1879'da birçok aydının bugün bizdeki gibi sosyalizme meylettği bir sırada «Bebel, Liebknecht, Bracke ve ötekilere açık mektup»larında «Üstünkörü edinilmiş sosyalist düşünceleri, bu beylerin Üniversite'den yada başka yerlerden getirdikleri en çeşitli teorik görüşlerle bağdaştırma teşebbüslerine» işaret ederek şu öğütü vermişlerdi:

bu kişiler proletarya hareketine katıldıkları zaman onlardan istenecek ilk şey, burjuva yada küçük burjuva önyargılarının kalıntılarını da birlikte getirmemeleri (...) proletarya görüşlerini kayıtsız şartsız benimsemeleri dir. (1)

Bu öğütü —hele bugünkü koşullarımız içinde— bir an bile zihnimizden çıkaramayız.

ONCU SOZUCUGU
Doğan Avcıoğlu, «öncü» sözcüğü üzerinde kanaatimizce fazla titizlik göstermiş. Öncü, işçi sınıfı mıdır, işçi sınıfının partisi midir? bunun üzerinde duruyor. İşçi sınıfı, varlığını, ekonomik mücadelede nasıl ki sendikalar da biraraya gelip grevlerle ortaya koyarsa, politik mücadelede de elbet parti yoluyla koyacaktır. Bir başka yol yoktur. «öncü» sözcüğü, aslında belirli bir kategoriyi anlatan bilimsel bir terim değil, eski deyimlerle «edebî» bir sözcüktür. İşçi sınıfının tarihsel ödevini vazgeçilmez ilk ilke olarak kabul eden partiler hakkında kullanıldığı gibi, doğrudan doğruya işçi sınıfı hakkında da kullanılır. Bu konuda da en güvenilir kaynak her halde Marx olacaktır. 1848 - 1850 döneminde «Fransada sınıf mücadeleleri» üzerine yazdığı ilk uygulama eserinde:

«Milletin proletarya ile burjuvazi arasında yeralan kitlesi, burjuva rejimine karşı, sermaye egemenliğine karşı başkaldıran köylüler ve küçük burjuvazi, devrimin seyriyle, öncüler olarak proletarya ile birleşmeğe mecbur kalmadıkça, Fransız işçileri ileriye doğru bir tek adım atamazlar ve burjuva rejiminin kılına bile dokanamazlar» (2)

der. Bu metin, ittifaklar konusuna da ışık tuttuğu için ayrıca önemli. Avcıoğlu'nun, tartışma konusu yazısında, işçi sınıfının tarihsel ödevini inkâr etmediğini bir kere daha belirtmeliyiz. Mesele, şu yada bu sözcüğün kullanılmasında değil, zâten bunda.

5
«ELİ NASIRLILAR MECLİSE»
«Eli nasırlılar» da edebî bir deyim. Şehir, kasaba ve köyle-

rin bütün kol emekçilerini ifade ediyor: İşçiler, ırgatlar, zanaat-kârlar vb. Avcıoğlu bu deyim pek tutmuyor. «Eli nasırlılar Meclise» şiarına ise açıkça karşı. 1965 milletvekili seçiminde «En iyi sosyalistler Meclise» yerine «Eli nasırlılar Meclise» sloganının kullanılmasını doğru bulmuyor. Bu şiarı da işçi sınıfının öncülüğü ilkesinin yanlış değerlendirilmesine bağlayarak «TIP'in parlamentoda yeteri kadar güçlü bir kadro ile temsil edilmeyişinde de yanlış bir sınıf öncülüğü anlayışının payı olsa gerektir. Bu anlayış, TIP'in parlamentoda ümit edilen başarıyı göstermesini engellemiştir» diyor.

İlkın, Avcıoğlu'nun olguda yanlış olduğunu belirtelim. Bilindiği gibi, Meclise gden 15 Milletvekilden 12'si aydın, 3'ü sendikacıdır. «Eli nasırlılar Meclise» sloganından sonra varılan bu sonucun TIP'e neler kaybettiğini Avcıoğlu izlememiş. «Eli nasırlılar Meclise» şiarı, TIP'in emekçi halktan yana vaadettiği köklü dönüşümlerin müjdecisi idi. Partinin kendileri için hiçbir şey istemeyen inançlı üyeleri halkla konuşmalarında en başta bu şiarı savunuyor, TIP'in emekçi halktan yana bir parti olduğu en başta bu şiarla belli oluyordu. Halk da inanmıştı. Ne yazık ki —% 51'in parti organlarında uygulanacağı, Meclis grubunun bir organ olmadığı gerekçesiyle— söylenenin tam tersi bir uygulamaya gidildi. Böylece, halkı, sözlerimizin içtenliğine inandırma imkânı her halde uzun bir süre için yitirilmiş oldu. İnancılı partililer de halkın yüzüne bakamaz hale getirilerek.

TIP, parlamentoda yeteri kadar güçlü bir kadro ile temsil edilemedi, ümit edilen başarı sağlanmadıysa, kusuru 3 sendikacımızda bulmaya elbet de imkân yoktur. Bir de düşünelim Meclis'te 8 eli nasırlının yer aldığı. Hiç söz almasalar, 7 aydının dilj Meclis'te bugüne dek TIP adına söylenenleri söylemeğe yetmez miydi? Meclis'teki TIP oylarının işçi - aydın oranıyla bir flintisi olmamak gerektiğine göre, kanun ve kararların farklı çıkması da elbet düşünülemezdi. Bu «bilhesap» böyle olduğu gibi, 15'te 8 eli nasırlının Meclis'teki varlıklarını bile, ağızımızdan düşürmediğimiz emekçi kardeşlerimize apayrı bir güvenlik sağlar, bunun Meclis üzerindeki etkisi de her halde bugünkünden çok daha büyük olurdu. Olmadı. Üstelik halk, Efruz bey nutukçuluğu geleneğinin kendilerine sosyalist diyen bir kısım aydınlar da da süregeldiğini anladı.

6
SENDİKACILAR

Türkiye'de sendikaların nasıl kurulduğu, ciddilerinin nasıl dar madağın edildiği herkesçe biliniyor. Araya CIA eli de karışınca sendikacılardan birçoğunun bugünkü tutumlarına şaşmamak gerekir. Bugün Türkiye'ye işçi sınıfına bağlı gerçek sendikacılık yerine, Amerikan tipi sendikacılığın hâkim olduğunu ayrıca isbata bile lüzum yok. Başlıca sendikaların tutumları meydan dadır. Engels, 1881'de yazdığı bir mektubunda İngiliz işçileri için: «Bunlar, burjuvazinin satın aldığı, en azından ücretlerini ödediği kişiler tarafından güdülmeye razı oluyorlar.»

der. Kapitalist Batı ülkelerinin, özellikle Anglo-sakson ülkelerinin sendikalarına hâkim olan bu

7
YOLA ÇIKARLARKEN

Avcıoğlu'nun 7 nci iddiasına da noktası noktasına katılıyoruz. Bugün, bilimden, teoriden sözcükler içinde bulunmuş bir burkuntu duymadıkları görülenler, Avcıoğlu'nun dediği gibi «teorik plânda kesin ve gerçekçi görüşlerden yoksun olarak» yola çıkmışlar, daha doğrusu birkaç özet lemeden hatırlarında kalanlarla kendilerini öne sürmekte bir sakınca görmemişlerdir. Hırslarında, kompleksleri de bundan geliyor. Bilimden sözcükler, kitap teoriden sözcükler, sonra da ellerindeki tükenmez kalemle uzatıp «Bunda kaç tane emek var, sayılmaz olur mu?» demekten-üstelik bu konuda tartışmalara kalkışmaktan kendilerini alamazlar. «Ücret, fiat ve kâr» adlı Konferansında Marx:

«... Gördük ki bir malda billurlaşmış iş miktarı, bu malın değerini belirler. Ama, bu değer kavramını uygularken, örneğin on saatlik bir iş gününün değerini nasıl tesbit edebileceğiz? Bu iş gününün içinde kaç tane iş var? On saatlik iş. Eğer on saatlik bir iş günü, on saatlik işe eşittir, yada içinde bu kadar iş vardır, dersek bu bir genelleme (totoloji) ve bunun da üstünde, bir saçmalık olur» (3)

der. Bu açıklamanın bile farkında değillerdi. Sosyal kanun,

gün de bu kişilerdir. Bizde de örnekleri şüphe yok ki var. Ama, «çoğunluğu» diyerek sınırlasa da Avcıoğlu'nun sendikacılarımız hakkındaki sözlerine katılmıyoruz. Onlar ne sürülen her türlü nimeti teperek, T ü r k işçi sınıfı, Türk sosyalizmi uğruna can la başla çalışan sendikacılarımız vardır. İşlerinin ne türlü güç olduğunu da göz önünde tutarak, böylelerini ne kadar övsek yine az.

GENÇLİK
Avcıoğlu'nun gençlikle ilgili tenkidine şüphe yok ki katılıyoruz. TIP'in bugünkü yöneticilerinin gençliğe karşı tutumlarının ilk belirtisinde bütün gücümüzle müdahale de etmişizdir. Üniversiteler gençliğinin aynayanın her yerinde oynadığı rolü, gazetelerden hergün izleyebiliyoruz. Endonezya'da olduğu gibi, yer yer faşist amaçlara âlet oldukları da görülmekle birlikte, Asya, Afrika ve Güney - Amerika'nın birçok ülkelerinde gençliğin oynadığı rol, sosyalizm doğrultusunda çok olumlu, çok etkin oluyor. Türk gençliği ise, özelikle son yıllarda bütün sınavları başarıyla geçirmiştir.

Üniversiteler gençliği hiç şüphe yok bir sınıf meydana getirmiyor. Tensine, çeşitli sınıf ve tabakalardan gelirler. Ne var ki, bilimsel yapının bir yanını temsil ettikleri için, bilim açısından ayrı bir tabaka sayılmaları gerekir. Mesele gençlikle kaynaşmakta, bugün en gerici görünenleriyle bile kaynaşmakta, Türkiye'nin kurtuluşunun sosyalizme bağlı olduğunu gençliğe bütün delilleriyle anlatabilmektir. Küçük burjuvazinin en bozulmamış, en yurtsever, en gözüpek, özgürlükten yana, bağımsızlıktan yana unsurlarının gençler arasında bulunduğu apaçiktır.

insanların, birbirine giren, bir-biriyle keşişen yada aynı doğrultudaki iradelerinden başka bir şey olmadığı halde «insan iradesi dışında sosyal kanunlar» metafiziğini bilim sananlar da aynı kişilerdir. «Sosyal Adâlet» dergisinde yayımlanan «Türkiye İşçi Partisinin Programı» adlı yazıdan olduğu gibi aktardığımız şu metni lütfen okuyunuz:

«TIP taklitçiliğe karşıdır. Çünkü, bütün toplumlar için geçerli genel gelişme kanunları bulunmakla beraber, her toplumun tarihinden gelen ve temel yapısında, yaşayışında yansıyan birtakım özellikleri vardır. Bu özellikler toplumlar arasında derin ayrımlar yaratır. Genç olarak sosyal yapıda olan iki toplum bile, birbirinin tipatıp aynı değildir. Bundan dolayı bütün toplumlara uygulanabilecek tek bir rejim, tek bir yöntem yoktur. Gerçi sistem olarak kapitalizm de, toplumculuk da (yani sosyalizm de, M. Ş.) tektir. Ama bu sistemlerin toplumlara uygulanışı başka başka olmaktadır. Amerikan kapitalizmi ile Suudi Arabistan kapitalizmi bir değildir. İsveç'in toplumculuğu (yani sosyalizmi, M. Ş.) ile Cezayir'in toplumculuğu (yani sosyalizmi, M. Ş.) bir değildir.» (4)

İşte bilim adına söyledikleri! Sistem olarak kapitalizm de, sosyalizm de tektir dedikten, sosyalizmi bir söz değil, bir sistem olarak aldıktan sonra, Cezayir'i, İsveç'i (5) sosyalist sananların sosyalizmin «S» sini bile ağızlarına almaya hakları olur mu?

Avcıoğlu, Kıbrıs konusundaki tutumun tutarsızlığından söz ediyor. Daha ilk anda sözle ve de yazı ile (6) uyarılmışlardır. Bir daha bir daha uyarılmışlardır.

Ornekler öylesine çok ki, Türkiye'nin ekonomik sosyal yapısı üzerinde Avcıoğlu'nun tenkit konusunu yaptığı teşhisleri de, hâkim sınıflar üzerindeki teşhisleri de ilk anda tenkit edilmiş, ilkel üretim araçları + ağırlar + ırgatlar = derebeylik kalıntısı ilişkileri gibi görüşlerle bir ülkeye teşhis konulamayacağı saatlerce anlatılmaya çalışılmıştır. «Hâkim sınıf, ekonomiyi, iç ve dış politikalara vb. hâkim olan, kararlar alan, tercihler yapan sınıf demektir» diye yine saatlerce anlatılmış, «kökü dışarda» dedirtebilmek için aylarca beklemek gerekmiştir.

Tükenmez kalemle, insan iradesiyle ilgili görüşlerinin bugün için pratik önemi hadi yok diyelim. Cezayir ile İsveç'in sosyalistliklerini de kulaktan duyup incelemediklerini farzedelim. Ama kendi ülkemiz hakkında, özellikle, hâkim sınıflar hakkında yanlış teşhislerle sosyalizm doğrultusunda doğru bir adım atmaya imkân var mıdır?

Dünya hakkındaki teşhisleri bütün hayret verici oldu. Bilindiği gibi, çağımızın, bütün ülkeleri etkisi altında tutan temel çelişkisi emperyalizm ile sosyalizm arasındaki çelişkidir. Oysa, yerüstü nükleer denemeleri yasaklayan anlaşma üzerine, çıkmışlar, Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika arasında artık bir uzlaşmazlık kalmadığını, savaş iht-

malinin de artık ortadan kalktı. Nükleer çağda bunun zaten mümkün olmadığını, asıl uzlaşmazlığın Çin Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasında olduğunu, aradaki uçurumun günden güne derinleştiğini söylemişlerdir. Bir sohbet sırasında değil, çoğunluğu işçilerden meydana gelen bir açık toplantıda; kürsüden, bilim ve sosyalizm adına. «Barış içinde birarada yaşamama»nın müjdi Kruçef bile, icadının ebedi dayanıklılığına böylesine inanmamıştır. Sonra da «ikinci millî kurtuluş savaşı»!

TAVİZKAR GİDİŞ

Bu gidiş öylesine hızlanmıştır ki, karşı konulmazsa TIP politikası kısa sürede AP'nin yönüne girebilir. Adalet Partisinin Amerikan politikasıyla uyumlu hesapları besbelli: 1) Anayasa ve 27 Mayıs aykırı davranışları karşısında halkın direnme eğilimlerini «kanalize» etmek. 2) Sol kanadıyla kişilik göstermeye başlayan CHP ile, aralarında Tunçkanat'ların bulunduğu antiemperyalist unsurları ve samimi 27 Mayısçıları etkisiz hale getirmek. 3) Sola karşı girişmeye hazırlandığı teşebbüsler için şimdiden ipuçları tesbit etmek. AP'nin istediği, TIP'i bu maksatlar için tertiplendiği oyuna düşürmektir. «Durum» dergisinin hayra yordduğu (7) gidişimiz bu plana uygun düşmeye başlamıştır. Milletvekillerimiz 15'er bin lirayı alı vermişlermiş, 53 nolu madde söyle değil böyle olmalıymış, bun-

lar o kadar önemli değil. TIP'in bilinçli üyeleri, zihinlerini her şeyden önce yukarıki noktalar üzerinde yormalıdır. Üçüncü dünya savaşının bile sözkonusu olduğu bir sırada, 1969 seçimlerinde alınacak oyların da bu tehlikeye ozanla fazla önemi yoktur.

İKİ MUHAREBE

Avcıoğlu'nun aynı anda iki muharebeye dair açıklamalarına katılmadığımızı söylemeliyiz. Yön'ün 12 Ağustos sayısında kısaca değindiğimiz, Türkiye'yi inceleyen sonraki yazılarımızda etraflıca açıklamaya çalışacağımız nedenlerle, biz ikisinin iç içe olduğu kanısındayız. İkinci millî kurtuluş savaşımız, dışardaki asıl hâkim sınıflara karşı olacağı işbirlikçileri de tutundukları ipler kopunca dökülvereceği için.

(1) R. Garaudy tarafından zikredilmiştir. Karl Marx, Seehez, Paris 1964, P. 237.

(2) Karl Marx, Les luttes de classes en France, Editions Sociales, Paris 1946, P. 34.

(3) Karl Marx, Ücret - fiat ve kâr, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1966, S. 59.

(4) Sosyal Adalet, Yıl:2, Sayı: 19/1.

(5) Yön, 3 Haziran 1966, Sayı 166'daki inceleme bakınız.

(6) Eylem, Temmuz 1964. Gelecek Yazı

(7) Durum, 18 Ağustos 1966, Sayı 97.

BELİRLİ BİR ÜLKENİN

İNCELENMESİNDE

METOT VE TEORİLER

«modernliğin icabı» imişcesine gözdedir. Nasıl ki, spor-sever, sanatsever, sinematek üyesi, iyi giyinir olmak şarttır, biraz da —ya da iyice— sosyalist olmak da kendini bilenin şartı sayılmaktadır.

Sosyalist tek partinin sempatizanları, hatta militanları gecekondular semtleri, kenar mahalleler yerine şehrin kaymak tabakasına doğru büyümektedir. Bilinen ve denenmiş formüllere göre, emekçi sınıfa bilinç dışarıdan gelecek ve sorunu, işi, uğraşı devrim olan aydınlar (profesyoneller) çözecektir. —Bu açıdan bu yayılışı ters bulmak doğru olmaz. İyi ama kuramın ve eylemin gözbebeği olabilecek bu aydınlar ne yapmaktadır? Öyle görünür ki, İstanbul'da bir kısım ön plandaki sosyalistler türkü söylemekte, bol ve gürültülü sohbetler etmekte, her fırsatta kafayı dumanlamakta, her devirde süregiden düzenin en göz alıcı meyvalarının sergilendiği bu çürümüş Bizans kalıntısı şehrin bütün güzellikleri ve keyifleri içinde yüzmektedirler. Sosyalizm, İstanbul bulda takıp takıştırmış, op elbiselerle gezmektedir; Sosyalizm, İstanbul'da en kârlı işportalarında tezgâhlanmaktadır. Sosyalizm İstanbul'da pembe yolculuklar istakoz avcılığı, hatta su kayığı bile yapmaktadır. Bu satırların yazarı, sosyalist literatürü plajda okumaktadır. Kitaplar ile güneş yağları, aynı sepette yanak yanagadırlar!

Bilindiği gibi, kurmak istediğimiz düzen için kullanacağımız insan malzemesinin bir kısmı, ister istemez, karşı çıktığımız bozuk düzenin içinden alınacaktır. Ama tartışmasızca kabul etmek gerekir ki, bir düşünce sahibi olmak, bir yaşama biçimi seçmek demektir. İstanbul sosyalistleri, her şeyden önce seçtiklerini, katıldıklarını söyledikleri dünya görüşü ile yaşama açısından çok sağlıklı bir durumdadırlar. Bu sağlıklı durum, bu Dr. Jackle - Mr. Hyde tutumu kendiliğinden bir durumsa, böyle bir tutumdan sosyalizm adına tek ciddi şey beklenemez. Çünkü bu, «bir kazanmamışken iki yitirme» durumu, öyle yıpratıcı sürtünmeler getirmektedir ki pek çok doğruların gerçekçilikle bağdaştırılmıyacak yanlışlara vardırılmasında bu karışmış kafaların, bu bölünmüş yaşantıların rolü olsa gerektir. İstanbul Dükahğı sosyalistlerinin aslında kar-

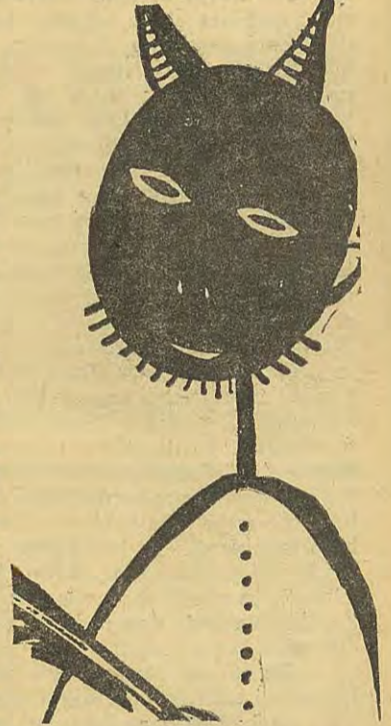
şısına çıkmak, katılmaktan kaçınmak zorunda oldukları azgelmişliğin, yarı sömürgeciğin ve mutlu azınlığın bütün tatlı aksesuarlarını kullanma alışkanlıklarına rağmen çalışmalarında başarı kazanacaklarını ummak, sadıllık olur. Sosyalizmin ne dünkü geçmişi, ne bugünkü kavgaları içinde böyle savruk sorumsuz, hasta mı hasta bir takım asla yoktur. Yoktur, çünkü sosyalizmi öğrenmek sosyalistlerin nasıl olageldiklerini öğrenmeyi de beraberinde getirir. Bırakalım uykusunda bile devrimi düşleyen, 24 saatın 24'ünü de devrimle hasretmiş ünlü sosyalistleri, Afrika ülkelerinin araştırıcı ve uygulayıcıları bile dev çabaların, dev adımların içindedirler. Yok bu durum «kendiliğinden» değil de, istekli bir «bölünme»nin sonucu ise, o zaman da bu kadar «bölünmüşlüğe» rağmen «sosyalist olmayı yürütebilmek» iddiası bir ahlâk sorunu getirir. Sosyalizm uğruna bir şeyler yapmak, sosyalizmi öğrenmek, hatta düşünmek bile önce ve önce bir zaman sorundur. Bizim kentin sosyalist aydınları, mesleklerinin dışında kalan zaten az vakitlerde eş, dost, eğlence, tatil, gezi, cümbüş derken öyle görünür ki sosyalizme, saltça kendilerini açıklayacak ve değerlendirecek «onurlandırmaya» yetecek kadar bir zaman ayrılmamaktadır. Böylece gerçek bir sosyalist olmaya yetmiyor: bu kadarlık bir zaman ve bu zamanı kullanma biçimleri olsa olsa bir «ortak değer» yaratmaya yaramaktadır. Bu tutum, İstanbul sosyalist takımını çok önemli saydığımız şu iki büyük yanlış başka bir deyimle de aldatmacaya götürmüştür. «OYNAYAMAM, YERİM DAR»

1 — Kendi bireysel yetersizlik ve yeteneksizliklerini her olayda sosyalizme karşı çıkan güçlerin baskısı olarak yorumlamak hastalığı.

2 — Sosyalizmin Türkiye'deki güçsüzlüğüne kanıt-veri olarak kendi çabalarının toplam sonucu alındığında güçlerin ve kurumların yanlış hesaplanması.

Birinci durumu açmak isterim. Türkiyede sosyalizme karşı çıkan iç ve dış güçler gerçekte ve yürürlükte. Ama iktidarın Anayasa çerçevesinde kalma niyeti ve tutumu da —son sınır dolaylarında da olsa— ortadadır. 27 Mayıs Anayasasının özgürlük ortamı büyük ölçüde devam etmektedir. Böylece, sanatçılarından eylemcisine düşünüründen oyuncusuna kadar pek çok sosyalist her fiyaskoyu kendilerine yapılan ağır baskılara bağlamak eğilimindedir. İşin içinçindeki bireysel ya da örgütsel yetersizlik ve yeteneksizlik oranını açıklamak, araştırmak kimsenin işine gelmemektedir. Oysa açık oturum kürsülerinden en hızlı dans pistlerine, en öfkeli tavırlardan en çıkarıcı davranışlara akıl almaz bir rahatlıkla sıçrayabilen, sosyalizmi bir afra tavra ve değerlere beşten konma oyunu haline getiren bu sosyalistçe olmanın tutumlarının muhasebesini ve değerlendirmesini yapmanın zamanı çoktan gelmiştir. Namuslu olmak zorundayız. Ne kadar içten olup olmadığımızı kendimizi mi sosya-

lizme, yoksa sosyalizmi mi kendimize adadığımızı önce kendimize, sonra da ağzımıza bakanlara söylemek zorundayız. Cesaretimizi, denge-sizliklerimizi, yeteneksizliklerimizi ve yetersizliklerimizi incinip gocunmadan ortaya koyabilecek kerteye var-dırılmak zorundayız. Hiç unutmıyalım ki, içinde bulunduğumuz dünya gerçek yurtseverliğin, gerçek sosyalistliğin hergünkü örnekleri ile çevrilidir. Güney Amerika ülkelerinden Vietnam'a kadar büyük feragatların, kan ve ateş içindeki ödemelerin, geceyi gündüze katmanın göz yaşartıcı kanlıları, günlük olaylardandır. Ölçü, bunlar olarak ele alındığında, Türk sosyalistlerinin İstanbul Dükahğı takımı ağır utançlara mahkûm olacaktır. En hafifinden ise kuram alanında da yetersizlikten, pısrıklıktan, uyuşukluktan, ehlikeyf olmaktan, yutturmacılıktan başka pay düşmez bizlere. Bu utançlarla hesaplaşmadan yol açıcılık görevini yerine getirebilmek olanağı yoktur. Hesapta yerimizi, daha yeteneklilerden önce, daha namuslulara bırakmak da vardır. Türk sosyalizmine bir şeyler katmak isteyenlerin kendi kendileriyle aman vermez bir hesaplaşmaya girmelerinin, arkadan geleceklerle soysuzlaşmamış bir tu-

tum bırakabilmek uğruna kendi kendilerini yargılayıp gerekirse yoldan çekilmeye mahkûm etmelerinin sırası gelmiştir. Ne milliyetçilikte ve bağımsızlık savaşında, ne de sosyalistlikte bir kısmımızla ne yeterliyiz, ne de gereğince namusluyuz. Acı gerçek budur. Bu ölçülerin dışında kalan bir çok sosyalist elbette vardır. Ama İstanbul'da göze çarpan sosyalistlerin çoğunun durumu budur ve bu gerçeği ilkin bu ciddi sosyalistler teslim edeceklerdir. Sahip olduğumuzu açıkladığımız, bağlandığımız ülküler kendi kişiliğimizden çok daha değerlidir. Bu değerlidir. Bu değerler adına ben kendimi sonuna kadar veriyorum. Veriyorum, çünkü böyle bir yolda şarlatanlığın azı da çoğu da aynı önemi taşır.

Ayağımızı yere basmak, gerçekçi olmak, Türk sosyalizmini gerçekleştirebilir bir ölay olarak somutça ele almak niyetinde isek, kendi kendimizi en ağır biçimde yargılamak pahasına da olsa, bu acı gerçeklere göz kırpmadan bakabilmemiz gerekiyor. Bu davranıştan kaçınmak, kuramı ve eylemi «aylaklar sosyalizmi»nin kucağına atmak olacaktır. Türk sosyalistleri, bugün her şeyden çok böyle bir yığılığa muhtaçtırlar. Bu kadarcığına «yığılılık» denebilirse...

ÖZGÜRLÜK ORTAMININ AYLAKLAR SOSYALİZMİ Ayperî Akalan

OTOKRİTİK

Sosyalizm tartışmalarına girişirken, hiç şüphesiz, sosyalizm konusunda bilinmesi gereken her şeyi bilmek zorunda olduğumuz gibi, yer-yüzünde şimdiye dek yapılmış ve yapılmakta olan uygulamaları da dikkatle izliyor olmanızı gerekiyor. Bu bilgilerin ve gözlemlerin sonuçları olan verileri kendi toplumuzun koşulları içinde doğrulukla kullanabildiğimiz gün, Türk Sosyalizminin kurulmasında yararlanacağımız bilimsel hareket noktalarını,

bulduğum kentin, İstanbul'un, yaygın sosyalist kampının durumunu gözleyebilirim. Bu, bir başkalarını kınama davranışı değildir. Türk sosyalizmine hizmet etmek tutkusunda olanlar, sosyalizmin durmaksızın ilerleyen, kendi kendini yenileyen bir dünya görüşü, kuşaktan kuşağa geçici eylemler dizisi olduğunu elbet kabul ederler. Bu demektir ki, bugünkü çabaların hepsi yarınlara ulaştırılmak içindir. Bugünden yarına, insandan insana git-tikçe evrilerek aktarılacaktır bu çabalar. Günahları ve sevapları ile bugün önde yürüy-enlerin yarın arkalarından başkaları gelecektir. Bu gerçeğin kaçınılmaz kanunudur. Onların daha az yanlışlar ve daha az günahlar içinde olmasını istiyorsak, yurdun en uzak köşesinde olup bitenleri özem ve tutku ile izleyen bir tek insanı bile aldatmamak zorunda isek, kendi kendimizi olanca namusumuzla eleştirmek zorundayız. Bu davranış, Türkiye'deki her sosyalistin Türk sosyalizmine ka-tacağı en önemli ilkelerden biri olacaktır.

SALON SOSYALİZMİ

İlk bakışta İstanbul'da sosyalizm alıp yürümüş gözük-mektedir. Öyle alıp yürümüş-tür ki, gece klüplerinden, sosyete meyhanelerine, en gözde plajlara kadar girmeye-diği yer kalmamıştır. Pek çok sofralarda sosyalizmi katmadan yenilip içilen nesne yok gibidir. İstanbul'da herkes biraz sosyalisttir. Sosyalizm, bir çok çevrelerde de

yöntemi tesbit etmiş olacağız. Söylerken ya da yazar-ken pürüzsüzce akan bu söz-cükler dizisi, aslında bir ül-kenin yurtsever intelligent-sia'sının üstesinden gelmek zorunda oldukları çok çetin bir savaşın ta kendisidir. Kuramsal ve eylemsel bir savaş ve bu mücadeleye rahat döşek-lerde, kaygısız, ödemesiz çabalarla kazanılabilecek, az bilerek, biraz okuyarak, ağır aksak çalışarak, şöyle böyle tutkulanarak, yarım yama-lak uğraşların içinde kafa göz yarararak sonuç alınabile-cek cinsten değildir. Böylece, görevin büyük önemi açısın-dan bu görevi uğraş eden-lerin, kısaca Türk sosya-listlerinin üstünde durmak yerinde olacaktır. Elbette ki tüm yurttaki sosyalistlerin nasıl olduklarını bilebilmek olanağı yoktur. Ancak içinde

SEMDİNLİ RÖPORTAJI: 8

BİR AŞİRETİN ANATOMİSİ

YAZI VE FOTOĞRAF

Muzaffer Erdost

BİR
OĞLAN ÇOCUK İSTEYENLER İÇİN
BAŞARILI BİR DENEY

On üçüncüsü de kız oldu
Nehrili Aptullah, gençlik günleri-ne ait bir deneyi anlatıyor: «Bir çocuk babası olacağım günler yaklaşıncı, babam, amcalarım, çocuğa vermek için altın hazırlıyor, at hazırlıyor, koç hazırlıyor» diyor ve devam ediyordu: «Çocuk doğuyor. Haber getiriyorlar ki kızın oldu. Hazırlıklar boşa gidiyor. Bir kız, iki kız, üç kız, dört kız... Utanıyorum, yerin dibine geçiyorum. Saklanıyorum herkesten...»

«On üçüncüsü de kız olduğu zaman artık ümidimi kesmiştim. Bende bir üzüntü başladı. Sebebini arayıp bulmak istiyordum

«Kış geldi. koyunlar kuzulamaya başladı. Biliyorsun, dişi kuzu bizde daha kıymetlidir. Erkek olursa o yıl satarız. Dişi olursa besleriz, kuzularını alırız, yapağını alırız, sütünü alırız, ondan sonra gene onu da satarız. Bunun için koyunlar kuzulamaya başlayınca, çoban iki günde üç günde bir geliyor, kaç erkek, kaç dişi kuzu olduğunu haber veriyor. Ben de biliyorum.

«İlk günler, kuzuların nerdeyse hepsi erkek olacak. Otuz beş, kırk tane erkek olsa, on, on beş tane dişi oluyor. Günler geçtikçe durum değişmeye başladı. Doğumların sonuna doğru, iş aksi oldu. Otuz beş, kırk tanesi dişi olsa, on, on beş tanesi erkek oluyordu. Bu benim aklıma kurcaladı.

«Ertesi yıl, koçu koyuna katınca, toprağa oturmuşum seyrediyordum. Bakıyordum, ilk günleri koçlar azgındılar, neşeliydiler, keyifliydi. Koyunların birinden öbürüne koşuyorlardı. Koyunun keyfine aldırış etmiyordu. Gün geçtikçe isteksizleşmeye başladılar. Yorulmuş, halsizleşmişlerdi. Üç beş koyun geliyor, bir koçun yanına sokuluyordu. Koç isteksizdi, bezgindi, yorgundu. Koyunlar koçun çevresinde dolanıyordu. zor kandırıyordu.

«Demek ki, dedim kendi kendime, koçların istekli olduğu, dişi düşünmediği, onun keyflenmesini beklediği zaman doğacak kuzu erkek oluyordu. Koçun isteksiz olduğu, uğraştığı, koyunun keyfi olduğu zaman ise kuzu dişi oluyordu.

«Ben böyle düşündüm. Fakat kimseye de bir şey söylemedim. Ailemin yorgun, hasta, isteksiz olduğu günleri bekledim, kendimi o günlere hazırladım. Başladı artık. İlk çocuk erkek oldu. İkinci çocuk erkek, üçüncü çocuk erkek, dördüncü, beşinci erkek. Ondan sonra da dikkat etmedim...»

İş bölünür, kadın çoğalır

Bir toplumun içinde, kadının soyut değeri bu hikâyede gizlidir. Soy oğul ile yaşar, kız ile değil. Tüfeği kullanan ve baba adını taşıyan oğul ile yaşar. Kadın ise satılır veya satın alınır.

Halk yarı göçebe yaşıyor. Yarı göçebe yaşamaları. «kadın» kavramındaki bu değişikliği, normal bir hayat tarzına çevirmiş. Daha doğrusu toplumsal yapı, bu kadın kavramını yaratmış. Kışın köylere inen halk, ilkbaharla birlikte koyunlarını alıp zomalara (yaylalara) çıkarıyor, Zomalarda köyler arası iki saat olanlar da var, bir günlük, iki günlük olanlar da var.

Zomada koyunları sağlamak, sütü işlemek, ot toplamak, kış için lodo yapmak, çocuklara bakmak ve buna benzer işleri yürütmek için bir kadın gerekli. Evin kadını zomaya çıkarıyor, oradaki işlerle uğraşiyor. Fakat halk aynı zamanda toprağa bağlı. Aşağıda, köyün yanında tarlası var, pirinci var, tütününü var, buğdayı var. Bunları fideliyecek, suluyacak, çapalayacak, domuz girmesini diye tarlasını bekleyecek, biçecek, demet yapacak, dövecek, harmanlayacak. Bunları kim yapacak? Erkek de

yapar bu işleri. Fakat erkeğin daha başka işleri vardır. Tarlayı sürmek, duvar örmek, en önemlisi yollar kapanmadan evin kışlık ihtiyacını karşılamak gibi işleri vardır. Ürünlerini satacak, un taşıyacak, tuz taşıyacak, gazını, şekerini, çayını hazırlayacak. İlçeye günlerce uzakta olan bu yollarda ömür tüketecek. Dönüp eve geldiği zaman evde, zomaya geldiği zaman zomada ekmeğini, yemeğini pişirecek, kendisine bakacak biri gerek. Bir kadın hangisine ulaşacak, nerede oturacak. Zomada mı, köyde mi?

Kadın işten işe koştuktan yorulmuş, usanmış, bıkmış. Yorgun bedeninde cinsel kabarmalar azalmış, durulmuş. Birkaç yıl içerisinde çevresini saran çocuklar, zoma, koyun, tarla, pirinç, ev, tütün, yağ, süt, peynir, çamaşır, ekmek, yemek onu yorgun düşürür.

Cinsel güç kadında dağılmış, beden küçük yaşta çökmüştür. Sirtında, kucagında, karnında, bacaklarının arasında kendisini çepeçevre çeviren çocukların ortasında bunalmış ve üretimin (istihsalin) büyük bir bölümünü de yüklenince, kadının cinsel gücü daha zayıflamıştır.

Kız on, on bir yaşına kadar çocuktur, bu yaştan sonra metadır; gelin gider, üç dört ay kadın olur, bu tarihten sonra da bir üretim aracı ve çocuk makinasıdır.

Aile ve kadının yeri

Toprak genellikle hazinenindir. Hazineden kiralanır. Kadın, gelin geldiği eve babasının mirasçısı olarak gelmiştir. Kadının gerekince bir gün döneceği, sığınacağı, güveneceği, ileri süreceği hiçbir iktisadi gücü yoktur. Kendisine miras kalacak tarla yoktur, çünkü babasının da tarlası yoktur. Kendisine miras kalacak ev yoktur. Çünkü her ev iki - üç yılda yeniden yapılır. Yiğma taş ve çamurdan inşa edilmiştir. Kendisine miras kalacak hayvan yoktur, çünkü genellikle yetiştirilen koyundur ve iki - üç yılda nesil tazelenir. Oysa erkek onu (kadını) para ile satın almıştır. Kadın, yeni evin para ile satın alınmış bir mal olmuştur. Kendisinin malı olmayan kadın, üstelik yeni sahibine hiçbir gün ödeyemeyeceği kadar da borçlanmıştır..

Bu iktisadi farklılıktan doğan kadının anlayışı toplumsal görüşle, dini düşünüşle desteklenmiş ve güçlendirilmiştir.

Köy var mı, yok mu?

Aile kuruluşundan sonra, topluluk olarak köyü anlatmamız gerekiyor. Fakat burada, toplumsal bir kuruluşun parçalarını anlatmaya çalıştığımız için köyü anlatmadan aşiret'e atlıyacağız. Çünkü köy diye bağımsız bir kuruluş yoktur. Bir iki haneden on haneye kadar değişen, çok ender otuz beş, kırk haneye ulaşan köyler vardır. On, on beş köy birleşerek muhtarlıkları meydana getirirler.

Genellikle köylerin topraklarını birbirinden dağıtma silsileleri ayırır. Daha doğrusu, dağlar arasındaki düzlük olan yerlere birer köy kurulmuştur. Su boldur. Bu doğal kuruluş, iki ayrı köyü birbiriyle tarla, su, mera gibi çatışmalara sürüklememiş, aksine dış baskılara ve saldırılara karşı birleşmeye zorlamıştır. Onun için, aileden sonra birliğin toplumsal birimi köy değil, aşiret olmuştur.

Rivayet olunur ki..

Bütün dağlı aşiretlerde olduğu gibi, kürt aşiretleri arasında da birlik olmadığını anlatan Bitlisli Şeref Han, Şerefname'deki rivayetini şöyle bitirir:

«..... Oğuz Han da, Kürtlerin en başta gelenlerinden Boğduz Aman adlı, korkunç görünüşlü, dev yapılı, çirkin yüzlü, kara benizli birisini, kendi islamı duyurmak ve inancını arzetmek üzere, elçi olarak o iki cihanın Hocasının (Hazreti Muhammed'in) eşğine gönderdi. Hazreti Peygamber, o kor-

Köy ve ev içerisinde, dışarıyla ve genellikle yabancılarla teması olamayan bütün işlerin temel emek unsuru kadındır. Fotoğraf, çok ilkel bir araç olan el-dibeğinde çeltik döven kadını tesbit ediyor.

kunç yüzlü elçiyi görünce, onun hey'etinden ve mâhiyetinden öğrenerek, tiksinti duydu; elini ve ulusunu sordu. O da «Kürt Taifesindenim» dedi. Bunun üzerine O Hazret buyurdular ki «Yüce ve Ulu Tanrı bu Taife'yi ittifaka muvaffak eylesin; yoksa, dünya - âlem bunların elinde mahvolup gider...»

Aşiret, belki aynı soydan gelecek çoğalmış, fakat mutlaka güvenliklerinin ve çıkarlarının birlikte korunduğu, toplumsal birliktir. Her aşiret kendi hakkını, çevresinde bulunan, kendisine komşu olan aşirete karşı korumuş, birbirleriyle toprak, ürün ve vergi için çatışmışlardır. Komşu aşiretler aynı dili konuşmuştu, inançları ve töreleri aynı olduğu hâlde, tarihin içinden gelen düşmanlıklarla birbirlerini pek sevmemişlerdir. Topraklar verimsiz olduğu için, zaman zaman birbirlerinin yiyeceklerini talan etmişler, hayvanlarını çalmışlar, hattâ köylerini yıkmış, yakmışlardır. Bireyin hakkını, hukukunu koruyacak olan devlet bu dağlara ulaşamadığı için, aşiretler kendi tarihi gelişmeleri içerisinde dağlı feodal çağı yaşamışlardır.

Aşiret reisi veya şeyh veya ağa, tekniği geri, nüfusu az, ekonomik gücü zayıf, feodal yönetimin başkalaşmış dağlı derebeyidir. Feodalitede kale vardır. Fakat bölgede teknik geri kalmış, kaleler taş ve çamurla yapılmış (Bay Kalesi, Bembo Kalesi, Güzel Ahmet Kalesi) kısa zamanda yıkılmışlar, kale mimarisini geliştirmişler.

Kale mimarisini geliştirmemiş, fakat sarp ve çetin dağlar, ulaşılması güç mağaralar feodalitenin başkalaşmış kalıntıları günümüze kadar yaşatmıştır. Bu dağlı feodalitenin, kale gibi kesin çizgileri olmadığı için, topluluk içindeki varlıkları da o kadar dıştan belli olmamış,

ve yıkılıp yıkılmadıkları dıştan bakıldığında anlaşılammıştır.

İKİ

HALK ÜZERİNDE AKTÜEL
DIŞ ETKİLER

Birinci olay

Nehrili Aptullah akşam sofrasından yeni kalkmıştı. Kendisine sesleniyorlardı. Dışarı çıktı. Baktı sekiz atlı. Tüfekleri omuzlarında. Aptullah eve içeri çağırıyor misafirleri. Yemek yemeye, çay içmeye çağırıyor. Fakat misafirler atlarından bile inmediler. Duruşlarından kötü şeyler sezilebiliyordu. «Kendisini öldürebileceklerini» söylediler. Ama şimdi değil. Nehri'de yıkık duran binaların taşlarını nasıl getirmiş ise, öyle götürüp geri yerine bırakacaktı. Bu taşlara bir daha da el sürmeyecekti. Taşların sahibi öyle istiyordu. «Benim atalarımın taşlarına el sürmesin, o taşlar benimdir» di-yordu.

Neden elçiler getirmişti bu haberi de kendisi gelip söylememişti. Çünkü o İran'daydı. 1925'de Nehri İsyanını ter-tipleyen Seyit Aptullah, İran'a geçmiş, Zive'de yerleşmişti. Bu taşları amcası Muhammed Sıddık biçirmişti. Biçirmiş kale ve konak yaptırmıştı. Aradan yıllar geçti, bir ülkeyi viran edenler, subaylarını vurduranlar, Türkiye'ye adımlarını atamıyor, fakat taşlara sahip çıkıyor, ve taşların mutlak sahibi oluveriyordu.

İkinci olay

Barzaniler Lolan'ı basınca, Şeyh Reşit Türkiye'ye sığınmıştı. Çoluğu çocuğu Türkiye'de bıraktı, İran'a geçti. İran'dan yardım istiyordu. General Verahram Şeyh Reşit'i Rizaiye'ye çağırıyor. Ne konuştuklarını bilmiyoruz. Fakat halk, onun Verahram'a şöyle dediğini naklediyor :

«Türkiye bana haber gönderdi. 'Nehri'de kimse kalmadı. Yıllık binaları onaralım. Sen gel buraya otur' diye, gitmedim. 'Gel seni helikoptere bindirelim.' dediler, 'Helikoptere bindirelim, bizim toprağımız üstünde gezdirelim, toprağımıza bir kötülük gelmesin.' Gene kabul etmedim.

Üçüncü olay

«Bu anlattıklarımı mı yazacaksınız? Kurbanın olurum yazma..» diyor. On beş gündür arkamda dolanıyor ve yalvarıyor. «Yazma» diyor, «Molla Mustafa'nın bu işlerde şakası yoktur. Bir gece on adam gönderir, evimi başımıza yıkar. Çocuklarımıza kötülük eder. Ya ben evi, Şemdinli'ye, taburun yanına getireceğim, ya sen bu anlattıklarımı yazmayacaksınız..» Verdiğim sözü yerine getiriyorum, yazmayacağım anlattığı tatlı hikâyeyi. Ama bu söze parmağımı basıyorum.

Devlet yerine aşiret komşuluğu

Birinci olay, Şemdinli'ye doğudan sınır olan ve Zive'de (Iran) oturan Seyit Aptullah ile ilgili. İkinci olay, Şemdinli'yi güneyden sınır olan Bradost aşiret reisi (Irak) Şeyh Reşit ile ilgili. Üçüncü olay, Şemdinli'ye güneyde ve batıda sınır olan Barzan aşiret reisi Molla Mustafa Berzani ile ilgili. Sanki devletler aradan kalkmış, Şemdinli bir takım aşiretlerle komşu olmuştur. Şemdinli halkı üzerinde üçünün de etkileri ayrıdır: Ekonomik, dinî, siyasî. Bâzi yerlerde bu etkiler birbirleriyle çatışmaktadır.

Ekonomik etkiler ve seyitler

Seyit Aptullah, Nehri ve Şemdinli'den başlayarak, üç sınırın birleştiği yere kadar uzanan Zerza mıntakasının ve bu mıntakadaki köylerin sahibi sayıyor kendisini. Yedi zabıtımızı vurduran, yedi taşı kimseye vermiyoruz ve topraklarımız üzerinde haklar iddia ediyor. Halk bir yandan toprağı hazineden kiralyor, devlete kira veriyor: bir yandan da Seyit Aptullah'a ondalık, yani aşar ödüyor. Biri onu korumak için şöyle diyor: «Yok vallahi, iki yıldır bir şey istemiyor» diyor. «Götürdüğümüzü geri çeviriyor. Benim hâlim yerinde. Götürün çocuklarımız yesin diyor.»

Sözünü ettiğimiz topraklar, Şemdinli'nin dörtte birini kapsıyor. Halk, Seyit Aptullah'ın etkisi altındadır. Bir şey varsa, o da Seyit Aptullah halk üzerindeki etkilerini fikir ve inancın alanlarına sürüklemiş. Dedelerinden kalan tarlaların ve soy yüceliğinin mirası ile etkili kalmayı başarmış. İran Şahı'nın Zive'ye, bu sınır köyüne kadar gelmesi, ve Seyit Aptullah'ın ziyaret etmesi, dostluk bağlarını pekiştirmesi, bir tesadüf değildir. Seyit Aptullah'ın gücünün kesin bir ifadesidir. İran, Irak ve Türkiye'nin birleştiği noktanın çevresine yayılmış olan halk Seyit Taha soyuna, Hazreti Peygamber soyuna, Arap soyuna ve hepsinden önemlisi onun malı kabul etmek zorunda kaldığı tarlalarına saygı gösteriyor.

Dinî etkiler ve sofiler

Seyit Aptullah ile Şeyh Reşit birbirlerini severler mi? Bilmiyorum. Seyit Aptullah'ın büyük dedesi tarafından doğu ve güney doğu Anadolu'ya yayılan Nakşbendi tarikatının Halidiye kolunun, bu bölgede mümessilliğini Şeyh Reşit yapıyor. Kendisi üç sınırın birleştiği yere yakın Lolan'da (Irak) oturuyor. Fakat üç ülkeden de (Türkiye, Irak, İran) ziyaretçileri ve müridleri var. Müridleri kısa kesilmiş, çember sakal bırakıyor ve «sofi» adı ile çağrılıyor.

Irak sınırımızda Bradost aşiretine komşu Türk köylerinde sofiler yoğunlaşıyor. İçerlere doğru azalmaya başlıyor. Şeyh Reşit'in tarikatı Berzani'nin politikası ile çatışıyor. Çünkü Şeyh Reşit müridlerine, öbür dünyayı telkin ediyor. Dünya işleriyle fazla tedirgin olmayın, kanaat sahibi olun, yerinizde rahat oturun, hükümete asi olmayın, ve öbür dünyanızı hazırlayın, ibadetinizi eksik etmeyin, diyor. Ona göre, Barzanlar kâfir ve dinsizdir, domuz eti yemişlerdir. Bu bakımdan Şeyh Reşit, Berzani'nin siyasî nüfuzuna ve taraftarlarına bir çeşit set çekmiş gibidir. Hattâ biri şöyle diyor: «Gerdi aşireti Barzan taraftarıydı, Şeyh Reşit bâzılarını Sofi yaptı da uslandılar..» Şeyh Reşit'in Zerza, Gerdi aşiretleri içersinde yoğun, Herki aşireti içersinde seyrek olmak üzere müridleri var. Humaro aşireti içersinde yok.

Siyasî etkiler ve Barzan

Şeyh Reşit dinî etkilerini sürdürürken, Barzan da siyasî etkilerini sür-

dürüyor. Barzan, coğrafyanın imkânlarından yararlanarak, bâzi yerlerde basık yapıyor. Barzan Aşiret bölgesine yaklaştıkça halk şunu anlatıyor: «Mamin adında biri, Barzan'a hain demiş, Irak içine gitmişti. Parti (Hizbi Şui, yani Komünist Partisi) vurdurdu Mamin'i... Ben, sınır üzerindeki Iraklı bakkaldan Molla Mustafa'nın fotoğrafını almak istedim. Bakkal yalvardı. «Sana bu fotoğrafı çekmem veririm» dedi. «fakat yarın gelir beni korkuturlar, ya benden üç bin lira isterler, ya canımı alırlar.» Sonra elimde bir fotoğraf gördü, gülmüştü: «O fotoğrafı nerden aldığımızı biliyorum» dedi, «yandı o, gitti.»

Berzani'nin Şemdinli halkı üzerindeki etkilerini açıklığıyla görmemize imkân yoktu. Ona taraftar olduklarını hissettirenlerle, düşman olduklarını söyleyenler var. Fakat, Barzan taraftarları arasında şu noktayı belirtmek gerek: bugün Barzanın kendisine bir kötülük yapacağından korkup taraftar gibi görünenler; gelecekte kötülüğünden korkanlar; Barzan'ın yalnız Irak'ta başarmasını isteyenler ve Türkiye'ye buluşmasından gerçekten endişe edenler; Barzan'ın siyasî ülküsüne kapılmış olanlar.

ÜÇ

HALK ÜZERİNDE AKTÜEL DİŞ ETKENLERİN ÇATIŞMASI

Şeyh Reşit, Barzan çatışması

Bezano köyünde bir sofi «Hayır» diyor «ben koyunlarımı iğne yaptırmıyacağım. Bu dert Allah'tan geldi. Çaresini verecekse Allah verir. Vermezse, ben onun emrine asi olamam..»

Koyunlarında kıl kurdu vardı. Benim elli koyunum öldü, benim yüz on koyunum öldü, benim seksen koyunum öldü diye dilekçe vermişlerdi. Bütün bir bölgenin tek gelir kaynağı koyunları kış ortasında ölmeye başlamıştı. Yollar açılmaz, çantalarımızı sırtladık, ya ya yola çıktım. Karlı dağlardan, gediklerden, uçurumlardan geçtim. Günlerden bir öğle vakti Bezano'ya geldik. Sofi, bizim Bezano'ya gelişimizi Allah'ın bir emri kabul etmiyordu. «Hayır» diyor «ben koyunlarımı iğne yaptırmıyacağım.»

Barzan eğilimli olduğu genel duruşundan belli biri, sofiye cevap verdi: «Koyunlarım hastalandığı zaman, çok dua ettim. Fakat gene hepsi öldüler. Allah'tan bir yardım olmadı..»

Barzan'a karşı Şeyh Reşit

Günlük hayata bakışlarında bile sofilerle, Barzan eğilimliler birbirleriyle çatışıyor. Barzan'a karşı, Barzan nüfuzunu kırmaya karşı, Şeyh Reşit'i destekleyenler de çıkmamış değil. Hattâ halkın Irak'a gitmesi, Şeyh Reşit'ten tarikat alması, ekmeğe yemek, su içmek gibi normal ve olağan işlerden sayılıyor. Sanki lâik, devrimci, uygar Türkiye Cumhuriyeti'nin memuru, Barzan'ın siyasî sızmasına karşı, nakşbendi tarikatını sessiz sedasız okşuyor.

1896 yılında Şakir Paşa'nın, Dersim için verdiği çok ilginç bir rapora rastladım. Raporun bir yerinde, Dersim halkını hilâfet makamına bağlamak için, adı geçen yerlerde «nakşbendi tekkelelerinin açılması lâzımdır» diyor. Gerçi kızılbaş olan Dersim'de nakşbendi tekkeleri açılmamıştır. Yalnız, Doğu Anadolu'da Nakşbendi tekkelere açılması teşvik edilmiş, halkın hilâfete ve saltanata bağlılıkları sağlanmaya çalışılmıştır. Anadolu ihtilâli, Cumhuriyet'i kurdu ve 1924'te hilâfete son verdi. 1925'de hilâfeti kurtarmak amacı ile nakşbendiler bir kürsü ihtilâle giriştiler (Şeyh Sait İsyani). Bugün böyle bir tehlikeden elbette söz edilemez. Fakat yarın bu bölgede uyarlaşma, lâikleşme, okulların açılması yeni meselesiyle karşılaşacaklar: Nakşbendilerle. Bugün hayvanını tedavi ettirmeyi Tanrıya asi olmak sayanlar, yarın köyüne okul açılmasını isteyecek, çocuğunu okula göndermeyecek, yeni akımlara ve uygar birimlere, bağımsızlık ile karşı çıkacaktır.

Dış görünüşler - İç eğilimler

Bedav'da bir köy odasında Kasım'ın fotoğrafları vardı. Üç taneydi ve üçü de aynıydı. Ev sahibinin belli ki Kasım'a sempatisi vardı. Kasım'ın öldürttüğü Faysal II'ye ise acıyor, «O şehit oldu» diyor. Aynı odada Atatürk'ün de bir fotoğrafı vardı. Solmuş renkleri. Üstü tozlanmış. Bütün fotoğrafların üstündeydi.

G. köyündeydik. Kaldığımız odanın duvarında bir fotoğraf vardı. Çerçeve içinde ve camlı. Kaymakam «Bu

BU YAZILARA NEŞELİ BİR FORTRE

baba sana müjdem var

Aldı çok eski ve çok yeni belediye başkanı Aptullah Çiftçi ve namı diğer Nehrili Aptullah ve anlatmaya başladı, her zaman olduğu gibi: Akşam oturuyordum belediyede, benim büyük oğlan koşarak geldi. O şişman, deli olan var ya, o. «Baba» dedi, «sana bir müjdem var». «Nedir oğlum?» dedim. «Baba» dedi, «yarın bayram var, bütün dairelerde lüküs yakmışlar.»

«Hele bir anlayın, neyin nesidir» diye adam gönderdim. Müfettiş gelecekti. Bütün memurlar lüküsleri yakmış çalışıyorlarmış. Benimle ne ilgisi var müfettişin, dedim. Kapadım belediyeyi, eve gittim. O gece sıra bizim yetimdaydı. Yani en küçüğünde. Gittim, akşam küçüğün konyuna girdim. Sabahleyin kalktım, başıma su döktüm, giyindim, çıktım. O zaman makina gelmiyordu Şemdinli'ye. Yol yoktu daha. Bütün memurlar, halk toplanıp gitmişler Ayrılık Deresi'ne, orada karşılaşmışlar müfettişi. Ben yola çıktığımda, işte burada, bu dükkanların yerinde karşılaşmış. Onüne gittim «Ben» dedim «Belediye reisi Aptullah Çiftçi. Buyurun şurada bir dinlenme çayı içelim..»

karıştırma şeyi çıkar

«Yok» dedi müfettiş, «ben çay içmem, ilk önce belediyeyi teftiş edeceğim..» Benim rengim attı ama, bozuntuya da vermedim. Gittik belediyeye. Kasaya baktı 7,5 lira var. Deftere baktı, bütün bir yılda giren para 7,5 lira. Bir memur var benden cahil. Para yok, maaş filan aldığımız da yok. Bir defter var, açtı defterin birinci sayfasını «Allah Allah..» dedi, «Allah Allah..» ikinci sayfasını açtı, baktı «Allah Allah» dedi, «Allah Allah». Üçüncü sayfayı çeviriyordu ki, elimi defterin üzerine kapattım «Fazla karıştırma beyim» dedim «pohu çıkar». Cebinden şeyi çıkardı. Nedir o, eritiyor, tükürüp üzerine imza basıyor?

«Mum, mühür..»

Ha beyim, mumu çıkardı, belediyenin kapısını kilitledi, mühürlüdi. Dışarı çıktık, arkaya döndük. Baktı yandaki duvarda kapı kadar bir yıkık var. İçeriye olduğu gibi görünüyor. Durdu, durdu. «Yahu» dedi «biz bir kapı mühürlüydük, burada başka bir kapı var..»

«Yok beyim» dedim, «o kapı filan değildir, yakıktır..»

şimdi üç oldu

Çıktık belediyeden gidiyoruz. Bana dedi ki «Buraya yakın Nehri Köyü varmış. Oralı Aptullah'a, Şemdinli'nin eski kaymakamından selâm getirdim. Kendisini çağır gelin, görüşeceğiz..» «Peki beyim» dedim, «yarın sabah burada olacağız..»

Ertesi sabah gittim yanına. Kahvede oturuyordu. «Buyurun beyim» dedim, «Nehrili Aptullah'ı çağırılmışsınız, geldim..»

Baktı baktı yüzüme. Şaşırıldı. «Bir yanlışlık olmasın» dedi, «O, Nehri muhtarıydı?»

«Şimdi belediye reisi oldu..»

Gene durdu, baktı, «O genç bir adammış» dedi.

«Kabul ederseniz» dedim, «şimdi ihtiyarlardı..»

«Hem onun iki karısı varmış..»

«Beyim» dedim «şimdi üç oldu..»

öğüt

Şemdinli'ye giderseniz, Nehrili sizi mahcup etmesin diye kulağımıza söylüyorum: «Şimdi dört oldu..»

fotoğraf kimin?» diye sordu. Ev sahibi «Vallahi biz de bilmiyoruz» dedi, «eski adamlardan birinin fotoğrafıymış..»

Ben biliyordum: Seyit Aptullah'ın fotoğrafıydı. Bu köylüler, ekip biçtikleri toprakların Seyit Aptullah'ın olduğu inaniyor ve ona aşarı veriyordu. «Vallahi biz de bilmiyoruz» diyen ev sahibi, en az on defa Seyit Aptullah'ı gözleriyle görmüştü. Ben Seyit Aptullah'ın fotoğrafını asılı görünce, dinî bir bağ kurarak, yanımda bizim gelen kılavuza «Şeyh Reşit'in fotoğrafını istesek acaba bulabilir miyiz?» dedim. Gülerlek fısıldadı: «Bunlarda Şeyh Reşit'in fotoğrafı bulunmaz. Şeyh Reşit'i severmezler, Barzan'ı severler..»

Hükümetin her tarafta askeri var

Şemdinli'de bizimle çok iyi dost olan biri vardı. Barzan'dan söz ederken «hain» sözünü, «düşman» sözünü kullanmaya özellikle dikkat ederdi. Kendisini sevmeyen başka biri haber getirdi. Yazın (1963 yazı) Molla Mustafa'nın yanındaymış. Bir gün bir katır yükü (iki çuval) şeker getirmişler. Bir de Molla Mustafa'ya pusula. Bizim ile konuşurken Molla Mustafa'ya «hain» diyen, gene Molla Mustafa'ya mektup yazıyor, «Hükümetin her tarafta askeri var, ancak size iki torba şeker gönderebildim, kusura bakma» diyor. Başka bir gün dostluğunu daha çok kazanınca şöyle diyor: «Berzani'nin başarmasını isteriz. Yalnız bizim memleketimize buluşmasın, karışmasın..» Bana göre bu adam, Barzandan korkuyordu. Şeker gönderirken de, onu karınca kararınca desteklemekten çok, kötülüklerini üzerine çekmeden gelecekteki bir belâyı savuşturmak istiyordu.

Kürtçe yayın yapan dış radyolar var. Bunlar Kürtçe şarkılar, türküler yayınlıyor ve haberler okuyor. Halk bu radyoları dinliyor. Böylece siyasî ve kültürel düşünüş ve davranışları ile, radyo merkezlerine bağlanıyorlar. Türkçe bilmeyen, köyünde yol ve okul olmayan, on yaşlarında bir çocuk, zeki bir çocuk bizim sorularımıza şu cevabı veriyor:

«Türkiye Cumhuriyeti nedir, biliyor musun?»

«Bilmiyorum..»

«Molla Mustafa kim?»

«Barzan, Revandiz'da şimdi..»

Bu saf ve körpe dimağda yerleşen bilgi ve kültürün kaynağı, dış radyolar olmuştur. Bağdat Radyosu kısa dalgada günde altı ile sekiz saat arasında Kürtçe yayın yapıyor. Her gün iki kere iç ve dış haberler veriyor. Gazetelerden yazılar okuyor. Türküler yayınlıyor. İran'da Kermanshah (Rizaiye) radyosu, günde bir saat Kürtçe yayın yapıyor. Her iki radyo da Türkiye'den şarkı ve türkü isteyenler çoğunlukta.

Bu radyolardan başka, İravan (Azerbeycan), Peykiran (Doğu Almanya) olduğu sanılıyor ve Kahire radyoları haftalık Kürtçe programlar düzenliyorlar. Şam ve Tel Aviv de iki yıl öncesine kadar Kürtçe yayın yapıyor, şimdi kesmişler.

Şüphesiz ki, aylarca dağ köylerinde kapalı kalan insanlara radyolar türkü ve şarkı özlemi ile sokuluyor, halkın siyasî düşüncesinin, kültürünün merkezi hâline geliyor.

Henüz hiçbir siyasî kararı olmıyan halk

Dıştan bakanlar, halkın kesin kararını verdiğini ve bizden gizlediği bir politikası olduğunu sanırlar. Oysa bu, çok yanlış bir teşhistir. Halk yoksuldur. Nereden bir yardım göreceğini hesap etmektedir. Halk dağılında, tabiatla karşı karşıyadır. Hak ve hukuk tabiatın yasaları içersinde yerini almıştır ve hak, haklı olanın değil, gücü yetenindir. Halkın yoksul ve güçsüz olması, onun korkularını siyasî bir görüş hâline getirmektedir. Halk bilgisizdir. Bunun için de her söylenene kanmakta, kaymakta ve bütün görüşlerin ortasında bocalayıp, şaşırılmaktadır.

Neyi, ne için benimsediğini, nereye, ne için bağlandığını bilmeyen, fikirlerinde şaşkın, kararsız, ürkek, hattâ korkak bir halk. İran ve Irak içersine doğru uzanmış ve haritalarda bir kurt başı gibi duran Şemdinli halkı bu dış etkiler alanında bocalıyor.

PEKİN'İ Bombaladığımız Gece

The Bronc People ve Castle Keep adlı kitaplarıyla üne erişmiş olan Romancı ve hikâyeci William Eastlake, kısa bir süre önce üç aylık Güneydoğu Asya gezisini tamamlayarak döndü ve izlenimlerini bir kısa hikâye biçiminde yayımladı.

CIA ajanı, «Fısıltı kadar sessizdir ölüm, Billy» dedi. «Albay, iş isten geçmeden Pekin'i bombalamamız gerektiğini söylüyor.»

Yüzbaşı bu fikre katıldı, binbaşı sustu sadece. Komünist garson duyduklarını not etmek üzere yanımızdan ayrıldı. CIA ajanı «Albayım, gerçekten kafalı adam olduğunuzu açıkça belirtmek isterim» diye cevap etti.

Tayland'ın Çin'e doğru uzanan yay biçimindeki kısmında, bombardman uçaklarının kestirmeden Hanoi'ye uçabildikleri Cheng Mai'deki Surawongse Otelinin barındaydık. Amerikan hava kuvvetlerine bağlı subaylar bu dinlenme bölgesine dört gün önce gelmişlerdi. Bangkok'tan Chien Mai'ye geldiğim, altın yaldızlı bir ejderle süslü, odun lokomotifinin çektiği trende CIA ajanıyla tanışmıştık. Aynı kompartmandaydık. Yol boyu konuştuk. CIA ajanı Cuba, Santa Domingo ve Singapur'daki başarılarının havasından sıyrılamamıştı henüz. Ama bu konulardan söz etmek istemedi. Franz Kafka üzerine konuşmak istiyordu.

Tanıştığımız gündü; sigara dumanlarının arasına gömülmüş otu ruyarduk.

«Bana göre bir iş değil bu» dedi.

Daha önce hiç CIA ajanı görmediğim için susup onu dinliyordum.

«Dilini keçi mi yuttu?» diye sordu. Geçmişteki aptalca hataları düşünerek ekledi: «Chiang Mai'deki zıppı havacıları bir dinlesen. İnsana kök söktürürler. Çin'e gitmelerine izin verilmemesi istiyorlar. İşin tuhafı, onlarla konuşurken söylemenizi bekledikleri fikirleri savunmaktan başka birşey de yapamıyorsunuz. Amerikalıların çoğu bir CIA ajanıyla karşılaştıkları zaman ürkerler. Ama yazılarınızda benden söz edemiyecsiniz. Yazsanız bile kimse inanmaz. Dilini keçi mi yuttu, Billy?»

Sustum, çevremizdeki dumanlar biraz daha arttı.

«Hint meşesi kâfur gibi kokar. Kambocya'yı beğendiniz mi?» «Nerden bili...?» Sözümlü kes-ti.

«İşim bu benim. Korkmayın. Nasıl olsa ikimiz de Amerikalıyız. Bir CIA ajanının da insan olabileceğine şaşarlar hep nedense, Özellikle aydın kişiler. Aydınlar bize canavar gözüyle bakarlar, ahmakça işler yapan canavarlar olarak tanımlarlar. Seni bu konuda hayal kırıklığına uğratmak istemem Billy.»

«Benimle uğraşmak mı istiyor canın?»

«Konuşman için kapı yapıyorum, o kadar. Benden hoşlanmadığını farkettilim, bunu açıkça belirtsen iyi olur diye düşünüyorum.»

«Oyleyse, yuuu sana!» dedim. «Hah şöyle, yakında bana insan gibi davranmaya başlarsın artık.»

Surawongse otelinin barında olduğumuz gece, havacılar uluslararası orospularla beraber çekip gittikten sonra CIA'ci birden dut yemiş bilbüle döndü.

Uluslararası orospuların kahramanlarımızı toplayıp götürdükleri her sefer olduğu gibi Bentley'nin tepesindeki siren ortalığı velveleye veriyordu.

«Nereye gidiyorlar?» diye sordum.

«Hava kuvvetlerinin geceleri nereye gittiğini bilmem» dedi tuhaf bir tonla. Sonra komünistlerin casusu olan garsona bir sangria ısmarladı. «Görev dışında neler yaptıklarını bilmem, Billy. Onların da biraz kendilerince yaşamaya hakları var.» Sangria'nın gelmesini beklerken uzun bir süre bu konu üzerinde düşünüp sustu. Sonra «Hayır. Hakları yok» dedi. Bomba ellerinde olduğu sürece kendi bildiklerince yaşamaya hakları yok. Hapis-hanenin karşısındaki saraya benzeyen yeri biliyor musun? Gerçekten de saray orası, işte oraya

giderler. Bütün yatak odalarına ses bandı koydurttum. İstersen bunlardan birini dinleyelim ne dersin?»

«Hayır.» «Bütün istedikleri Çin'i bombalamak. Bilmem, bu aşırı bir istek mi? Sen olsan izin vermezdin, değil mi Billy?»

yoktu, ama insan zaafırlarla doludur. Bunları yazarken, heycelik de önümde, masamın üzerinde.

Heykeli alıp çek-çegimize döndüğümüz zaman, «Sana, Amerikan Elçiliğine bağlı herkesin ikili-kültürel ilişkilerini geliştirme si yolundaki genelgeden söz etmiş miydin? Genelgede, cehaletin karanlığında kalmış Tayland'lıların da kendilerine düşeni öğrenmeleri ve yapmaları gerektiği belirtiliyordu. Bunu duyunca ne dedim, biliyor musun?»

«Ne dedin?» «Kara Tayland mandacılığı.» «Tanrı CIA'yi başımızdan eksik etmesin» dedim.

O gün öğleden sonra, Hava Kuvvetlerine bağlı kahramanlarımız, her dinlenme ve moral eğitim gününde yaptıkları gibi, daha öğleyin kafa çekmeye başladılar. Saat dörtte Surawongse otelinin barına girdiğim zaman, camlaşmış gözlerle boş boş bakıp duruyorlardı.

«Ben de şimdi Pekin'e gitmekle görevlendirildiklerini anlatıyordum Billy.»

Albay, «Büyük şeref,» diye mırıldandı. «Ne büyük şeref.» CIA ajanı saatine bakarak, Saat 18.00 de hareket edeceksiniz» dedi.

«Büyük şeref bizim için.» diye atıldı albay. «Ama hepimiz de fazla içkiliz.»

CIA ajanı «Daha iyi ya.» dedi. «Evet, bu görev için ilk bizim seçilmiş olmamız gerçekten büyük şeref, ama... ama... saat 18.00 de uluslararası, şey yâni genç hanımlara sözümlü var.»

«Onları da götürün Pekin'e. Ya ni, unuttun onları demek istiyorum. Vatanınızı düşünün.»

Albay vatanını düşündü. «Hey gidici koca karı» diyerek, gözünden akan bir damla yaş sildi. «Saat şimdî 15.00. Briefing için hazırlanan odaya geçme vakti geldi.»

«Bize şeref verdiniz.» Yüzbaşı atıldı, «Gerçekten büyük şeref duyuyoruz.»

Albay «Kes sesini,» dedikten sonra CIA'ciye döndü. «Otur, oğlum.» Viskinin kanlandığı gözleriyle beni süzerek sordu, «Kim bu arkadaşın?»

«Dinlenme ve moral eğitim gününüzde, sizlerle beraber barda o turan bu arkadaş, hepimizin tanıdığı, sevdiği, hayran olduğu büyük romancı William Eastlake değil tabii. Bu onun dış dünyaya takıldığı maske. Hepinizin tanıyıp, beğendiği, hayran olup, saygı duyduğu ünlü romancı William Eastlake pek de iyi bir maske olmasa gerek, öyle değil mi? Her neyse, kendisi az önce sizlere sözünü ettiğim hareketi planlayan Harvard ajanımız Henry Wilberforce'dur.»

Albay, «Harekâtı tek başınıza mı plânladınız?» diye sordu..

Yüzbaşı «Gerçekten bize şeref verdiniz» dedi.

Albay «Keş sesini» diyerek viskisinden bir yudum daha aldı. «Saat 18.00 de hanımlara sözümlü var.»

ajanı ayağa kalktı, kapıyı göstererek konuşmaya başladı: «Bakin albayım, şu kapıdan çıkıp da, çift sirenli Bentley'e yöne lirsensiz yâni uluslararası orospularla giderseniz, bu yol sizi doğruca cehenneme götürür. Ama o kapıdan çıkıp da, Pekin üzerine giderseniz, her Amerikalının kalbinde sizin için aziz anısı için bir yer olacaktır.»

Albay viskisinden bir yudum daha aldı.

«Yoksa albayım, niyetiniz Tayland'ı bir Amerikan genelevi haline getirmek mi?»

Albay homurdanarak «Washing-

ton Amerikan genelevidir» dedi. Binbaşı «Evet, öyle» diye onayladı.

Yüzbaşı «Gerçekten öyle» diye atıldı.

«Görüyorsunuz ya? Bu, Dışişleri Bakanlığının her zaman haklı olduğunu gösterir. Çek bir kadeh.»

CIA ajanı son derece ciddilemişti. «Tamam, albayım, şakanın sırası değil, şimdî. Biz Pekin'in bombalanması konusuna dönelim.»

«Başka bir sefer konuşuruz oğlum.» Albay sendeliyerek ayağa kalktı, saatine baktı. «Saat 18.00»

«Doğru, vermedim.»

«Yıpratıcı bir yaşamaları var Billy, çok yıpratıcı.» İçkisi geldikten sonra devam etti. «Sana bunları niçin anlatıyorum bilmem. Belki de bunları kimse yayımlamayacağı için anlatıyorum.»

«Belki de itirafıta bulunmak istiyorsun?»

«Hayır Billy. Ben Dostoyevski konusunda tez hazırladım.»

«Michigan Üniversitesinde mi?» «Princeton'da. En iyi maske bu. Gerçeği söylesem kimse inanmazdı. Karım bile.»

«Ne kadar acı.»

«Tam tersine Billy. Benim maskem bu, modus vivendi'm.»

«Ama herhalde Princeton'a gitmiş gerçek.»

CIA ajanı Lâtinçe, anlayamadığım, anlasam da sökemiyeceğim bir şeyler mırıldandı. Sonra, «Biliyor musun, Billy.» dedi. «CIA istediği anda bütün bu çarpışmaları üzerine alabilir.»

«Ya?»

«Ürkütmedi mi bu seni?»

«Sandığından da fazla ürktü-tü.»

«Santo Domingo'daki oyunumu-zu anlatmış mıydın sana?»

«Hem de iki kere.»

«İstersen bir dene yayımlama-yı.»

«Ne demek istediğini çok iyi anlıyorum.»

«Bu, basını biz yönetiyoruz demek değil, Billy, sadece onlar bizi yönetmiyorlar.»

Garsonu ikinci bir sangria ile görevlendirdikten sonra devam etti: «Ona Küba usulü sagrianın nasıl yapılacağını öğrettim. Göz altında tutabilmek için de, buraya yerleştirdim. Odasına bandlar koydurttum. Böylece, bir Amerikalı, örneğin sen öldürülsen hemen haberimiz olacak.»

«İlgine çok teşekkür ederim.»

«Sadece haberimiz olacak dedim; bu konuda birşey yapacağımız demedim. Uzun vadeli düşününce, arada bir olayların doğal akımlarını izlemeleri yararlı olur. Belki ölen bizim adamımız olur, belki sen, kim bilir?»

«Quien sabe?»

«Billy, sana bir Buda alacağım, senin de bana bir iyilik yapmanı istiyorum.»

«Ne gibi?»

«Bırak, Hava kuvvetleri Pekin'i bombalansınlar.»

«Efendim?»

«Oyuncağ bomba canım, gerçek değil. Ama gereken işi görür. Amerikalılar savaşçı çantada keklik örneği kazanabilmek için Hava kuvvetlerini gönderdiler buraya, alıyor musun? Çabuk ve kolayca; ama onlara Tanrı şöyle yapmanızı istemiyor, Tanrı böyle yapmanızı istemiyor diyorlar. Gidemiyecikleri ve gidebilecekleri yerleri gösteren haritalar veriyorlar ellerine. Pekin'e de bu yüzden gidemiyorlar.»

«Aman ne ayıp.»

«Bu, savaşçı kazanamayacaklar demek, Billy. Elleri kolları bağlı demek. Albayımız, binbaşı, yüzbaşı, hepsinin başı belâda ödeneklerini uluslararası orospulara yedirmekten pek mi hoşlanıyorlar sanıyorsun? Hayır Billy, başları belâda, ondan.»

«Acınacak bir durum bu.»

«Hadi Billy, gidip sana bir Buda alalım.»

Aldı da gerçekten. Budaların satıldığı yere giderken bir çek çek arabasına bindik. Benim çek çekçi çocuğu, Yip Phyi'yi alalım

diye direttim. Tahta tutuşturularca kafesinden sarı cübbeli bir rahibin kartının yanında Yip Phyi'nin kartı durur hâlâ.

«Tayland'lılar kart taşıma adetine İkinci Dünya Savaşındaki dostları Japonlardan alıştırdılar. Ama burun hatırlanmasından hoşlanmazlar. Bağımsız bir ulus oldukları yolunda bir masalları var. Masala bayırlılar.» Uzun bir süre susup, arabayı çeken Yip Phyi'nin sırtına dikti gözlerini. «Billy, kahramanlarımıza ne yapacağız? Albaya, binbaşıya yüzbaşıya.»

«Hiç bir şey.»

«Bir bombacık olsun atırmayacak mıyız Pekin'e?»

«Hiç bir şey.»

«Hadi, hadi, sana bir Buda alalım.»

10 santim boyundaki, bronz Buda gerçekten güzeldi. Bu armağanı kabul etmeye hiç niyetim de hanımlarla buluşacağız.»

«Orospularla» diye Yüzbaşı ayağa kalktı.

Binbaşı «Çok doğru» dedi.

Albay bağırdı «Kesin sesinizi be. Onlar, parayı sarayın onarılması için alan saygı değer hanımlardır. Bu ülke, onlar olmasa ne yapar? Zaten rahibe olacaklar, sarı elbiseleri filân, herşeyi alıp hazırlamışlar.» Çevresine baktı. «Pekin nerede? Yani, Bentley nerede demek istiyorum.»

Binbaşı «Doğru söylüyor» dedi. «Gerçeğin ta kendisi» diye atıldı yüzbaşı.

Kalktılar. Yalpalaya yalpalaya çıkıp, çift sirenli Bentley'e bindiler. Seçtikleri yol, hiç değilse bir süre için, CIA ajanının dediği gibi, fısıltı kadar sessiz ölüme götürmedi onları.

Ajan, Bentley'e binişlerini seyrettikten sonra bana döndü: «Bu emmaları seviyor musun, Wilberforce?»

Proleter Milletler Grevi!

Bir Fransız bankacısı, Le Monde gazetesinde, az gelişmiş ülkelerin durumunu, Avrupa proleteriyasının Ondokuzuncu yüzyıldaki durumuna benzetiyor ve aşırı sömürmenin Avrupa proleteriyasının başyurduğu metodlarla önlenebileceğini ileri sürüyor. Bankacının sözleri aynen şöyle: «Benzetme yoluyla düşünerek, az gelişmiş ülkelerin durumu, 1850 işçilerinin durumuyla karşılaştırılabilir. Az sayıda burjuva milletlerin hegemonyası altında proleter ülkelerde, milletlerarası ticaretin çelik kanunu sürdürülmüş ve onlar ilerleme ve yükselme ümidi olmaksızın güvensiz bir ölme seviyesinde tutulmuşlardır. Ekonomik yardım, geçmişin merhamet yardımı gibi, sadakat ve usululuk örneği veren iyi işçilere gitmektedir.»

Proleter ülkelerin liderleri vardır, ama (sarı) liderler de vardır. Burjuva ülkelerde

de, iyi patronlar ve kötü patronlar bulunmaktadır. Durumlar benzer ise, gözüm yolu bugün de, yüzyıl önce olduğu gibi, proleteryanın şartlarını düzelterek ve dünyanın ahenkli bir gelişmesini sağlayacak ortak eylemde değil midir?

Bu eylemin amaçları, şüphesiz, ham madde fiyatlarının tedrici ve devamlı arttırılması ve pazarlarda uzun vâdeli satış mukaveleleri ile istikrarın sağlanması olacaktır. Ayrıca yatırım malzemesi alımı için makul kredi ve fiyat şartları elde edilmesine çalışılacaktır. Bu eylemin araçları, tartışma ve bilgi edinme sınırlarında kalması temenni edilmekle beraber, büyük bir ihtimalle şiddetle başvurma olacaktır. Mil letlerarası ticaret plânında şiddet, satma ve satın alma grevleridir.

Örneğin, tüketiciler dışarda bırakılarak dünya kahve üreticileri örgütü kurulabilecektir. Bu örgütte üreticiler, gerekli fedakârlığı kabullenerek, kötü alıcıya satışları azaltmayı kararlaştırabileceklerdir. Bu sayede Brezilya, Kolombiya ve Siyah Afrika halkları, bir ilerleme ümidine kavuşabileceklerdir. Satın alma grevi fikrine gelince, bu, ruşeym, hâlinde zaten mevcuttur.

Bandong zihniyeti ölmüştür. Üçüncü Dünya'nın politik birleşme teşebbüsleri, artan güçlüklerle karşı karşıyadır. Ama yine de, az gelişmiş ülkeler bir ekonomik birliğe doğru yönelmeli ve nihayet kendi enternasyonalini kurmalıdır.»

MIG 21 VE FANTOM

Le Nouvel Observateur yazıyor: «Amerikalılar artık ka naat getirmişlerdir ki, Mig 21 avcı uçağı, onların Fantom Mc Donnell uçağından üstündür. 7 Temmuzdan beri, Kuzey Vietnamda Mig 21'lerin sayısı artmaktadır. Amerikan istihbarat servisleri, Sovyetler Birliği tarafından Kuzey Vietnamda ne kadar Mig 21 verildiğini araştırmaktadırlar Çin'in de kendi tesislerinde bu uçaklardan ne miktar imal edebileceği incelenmektedir.»

İki haftadan beri, Amerikalılar, Kuzey Vietnamda görevli filolara refakat eden «Ana tavuklar»ın sayısını arttırmak zorunda kalmışlardır. «Ana tavuk», radar ve elektronik makinelerle teçhiz edilmiş bir türbo — reaktör Hawkye aracıdır. Mesafeli olarak avcı ve bombardman uçaklarına refakat ederek, Ana Tavuk, Kuzey Vietnam a vına nezaret etmektedir.»

PAPİRÜS

İlk sayısını gördükten sonra Cemal Süreya ile konuşurken, Papirüs'deki imzasız yazıların sürüp sürmeyeceğini sormuştum önce; bana göre en önemli sorunlardan biri alacağım cevapla açığa çıkacaktı. Genellikle az yazarlı tekil dergilerde aynı kişinin çeşitli yazılarını gizlemek için başvurulan, okuyucuda güven kırıcı bir etki yapan tekrarlardan saklanmış olmak için tutturulan bu yolun, Papirüs'ün —her dergi için kaçınılmaz özellik olan acelecilikten doğmuş— bir kusuru mu, derginin ilke edineceği bir yöntem mi olacağını merak ediyordum. Cemal Süreya — Derginin bir mutfağı olacak dedi. «Ana sorunlar üzerinde birlikte kotarılan bir ekip çalışması; kişisel yetkilerimizi aşan çabalarda iyi bölüşülmüş bir emek toplama; bir kuşağın değilse de bir kuşağın ilke ve yöntemlerini belirleyecek ortak açılar»

Kitaplar sütununda bir dergiden söz açmanın ne gereği var? İşte bu: En az bir kitap kadar bütünlenmiş bir kişilikle, bu arada sayfa sayısı, kapağı, cildi, özü ve mesajıyla kitap biçiminde ve

öneminde gelen dergiler var şimdi. Varlık yıllıkları, Türk Dili ve Tercüme dergilerinin bazı türlerin gelişim örneklerine ayırdığı özel sayıları, nihayet büyük bir sevim ve özen dikkatinin birbirinden dolu sayılarıyla iki yıldır çıkan Yeni Dergiden sonra şimdi de Papirüs. Yalnız bu görünüş bile edebiyatımızın yeni bir öneme, bağımsızlığını ve onurunu kendi imkânlarıyla savunacağı yoğun bir savaş dönemine girdiğinin işareti olmaya yeter. Konuyu baştan özetliyalım.

Doçent Dr. Cavit Orhan Tütengil, «Az Gelişmiş Ülkelerin Basını» adlı bir makalesinde (Cumhuriyet, 22 Ağustos 1966) Ziya Gökalp'in 1924 yılında aynı gazetedey yayımlanan «Gazetenin büyük önemi nereden geliyor» sorusuna verdiği cevaplarla giriyordu: Gazete kamu'yu yaratır, gazete milletlerarası kamuyu yaratır, gazete canlı bir okuldur. «Konu az gelişmiş ülkeler açısından ele alınca gazetenin görevlerinden üçüncüsü öncelik kazanır. Gazetenin halk okulu olarak niteliye bileceğimiz temel görevinin yanı sıra, vatandaşın kültür seviyesini yükseltmek, aydınları kültürel bakımdan beslemek görevleri de vardır. Az gelişmiş bir ülke olmanın temel sorunları ile karşı karşıya bulunan Türkiye'de basının da az gelişmişlikten kurtulma savaşında görevler yüklenmesi, yalnız olagan değil aynı zamanda zorunludur. Türkiye'deki okur yazar oranının %40, bin kişiye düşen günlük gazete sayısının 45, yüzbin kişiden yüksek öğrenim görme şansı olanların 128 oluşu, basım okullaşma doğrultusuna itmek için yeter de artar. Bu görünüş içerisinde, üzerinde durulmaya değer ilk mesele, teknik gelişmelerin yansın basının görev anlayışının da gelişip gelişmediğidir. Başka bir deyişle taş baskısından rotatife, oradan da

Webset'e ve Tifdruk'a ulaşan teknik gelişme çizgisinin Türk basınına nereye sürüklenmekte olduğudur. Üzüntüyle ifade edelim ki hızlı teknik gelişmeler okullaşma yerine magazinleşme doğrultusunu etkilemektedir.»

Bu gözlemlerden sonra en çok satan gazetelerimizin niteliklerini gösteren bir karşılaştırma çizelgesinden oranlar veren Tütengil sözlerine şöyle devam ediyordu: «Basınla ilişkilerini gözönünde bulundurarak Türkiye'de aydınları üçe ayırmak mümkündür: Gazete aydını, dergi aydını, kitap aydını. Çoğu kez, gazete aydını kendisinde yanan ilgileri daha derinlemesine izlemek için bir dergiye kayar, gazetesinin yanı sıra onu da okur. Dergi aydınının kitaba uzanması, kaynaklara ve daha da artar. Böylece Türkiye'de ilk hızını okuduğu gazeteden alır, onun yönelttiği doğrultuda gelişir. Bu bakımdan sürekli olarak okunan gazetenin önemi daha da artar. Böylece Türkiye'de basın, kamu oyunu yaratmak ve biçimlendirmekle kalmaz, fikir ve sanat akımlarını da besler ve oluşturur.»

Bu söylenenler —edebiyat ve sanat açısından— bir zamana kadar doğru idi. «Okuyucuyu fikren geliştirme, uyarma ve uyanıklaştırma, gerçekleri gösterme amacıyla» mihnetli (zor gazeteciliği) seçen olumlu bir kaç örnek bile, gündüz toplumun çeşitli ihtiyaçlarına, gazetecilik açısından cevap verebilmek zorunluğuna edebiyat ve sanattan uzağa düşmüştür. En ağırbaşlı gazetemiz de spor haberlerine tam sayfa müzik — sosyete — kadın — moda haberlerine yarımşar sayfa ayrıntıların edebiyatın bütün sanatçı görüşlerini açığa itilmiş olmaktadır. Bütün bunlara rağmen zaman aşımında bir gazete nedir ki? İçinden kesilip saklanacak bir kaç kupür bulunmazsa yirmi dört saat içinde ölen sayfaları anlamsız bir paket kağıdı raf yaygısı, gezinti yerlerinin pisliği, kenarları büyük fırçaların iptal mürekkepleriyle boyanmış okkalık iade paketleri, yalnız bir saatin, bir yarım günün kısır doğruluğuyla alabildiğine «gecekondulu» okuyucusunu dünsüz, yarımşar yaratıklar gibi hep yanan anda yakalamaya çalışan hafızasız bir zaman yalancısı..

Gazete edebiyatı itiyor, edebiyatçı gazeteden kaçıyor şimdi. Günlük politikanın değişken kanat çırpışlarından başka, uzun ömürlü dünyaya bakışlar da var. O halde nerede edebiyat şimdi? Kendi gazetesi olan dergilerde ve kitap kişiliklerinde. Eskidenberi Serveti Fünun, Dergâh, Yeni Mecma, Kadro, Varlık, Yeni Ufuklar, Yücel, Türk Dili, Yedi Tepe gibi yetkili kümelenişler yaratmış olan edebiyatçı, şimdi edebiyata da, edebiyatçıya da daha çok onur kazandıracak bir bilinçle bağımsızlığını yaratıyor.

İki yıl önce Memet Fuat (De Yayınevi) Yeni Derginin ilk sayısında şöyle diyordu: «Yeni Dergi, herşeyden önce, başka dillerdeki sanat olaylarını, düşünce tartışmalarını dilimize aktarmak amacıyla güdecek. Onun için de bu dergide daha çok çeviri yazılar okuyacaksınız. Ayrıca sanatımızın sorunlarına yönelen, tartışma yaratacak nitelikte yazılara da geniş yer vereceğiz. Bu arada, toplu ya da paralel çalışmalar yapılmasını da destekliyerek çeşitli konularda özel sayılar düzenleyeceğiz. Şunu da açıkça belirtmek gerekli: Yeni Dergi, yazarların içten geldiğince yazıp gönderdikleri yazıların bir araya getirilmesiyle çıkarılmayacak. Bir ön çalışmanın, bir gözlemlenmenin ürünü olacak. Böyle bir işe gerekli kadronun kimleri kapsıyacağı şimdiden bilinemez, ama adlarını dergilerde görmeğe alışık olmadığımız bazı bilim adamlarının bize yardım edeceğini sanıyorum» (Sayı 1 Ekim 1964)

İsrarla «tefif yazılar dergisi» olduğunu duyurarak yayın alanına gelen Papirüs ise şöyle diyor: «Hiç çeviriye yer vermeyecek değiliz. Derginin çevresindeki arkadaşların birçoğu çevirmendir. Ancak ağırlık noktasını hep telif yazılar meydana getirsin istiyorum.»

EMİR

Aynı eller aynı gözlerdi doğrunun üstünde
Yalnızlığında bir garip
Halk efendidir dedi ve sahip
Bir bir duyur bunu yigitlerime.

Aldı paftayı açtı
Yaz dedi emir bir
1922 den ve benden geçecektir cephe hattı
Bir adım geri hat yenilmektir.

Yaz dedi emir iki
Kim ki dinlemez emri
Bırakıp cepheyi kaçar, bilsin
Kurşuna dizerim.

Yaz dedi emir üç
Halk içindir bu savaş
Soysuza sütsüze karşı ve güce güc
Kazanacaksınız, mecbursunuz, mecbursunuz
Benden geçecektir cephe hattı
Maya iyidir, sağlamdır, tutturunuz.

Mehmet Karabulut

ruz. Edebiyat ortamının yer yer yeniden yoğunluk kazandığı şu sıralarda çeviri dergileri dışındaki dergilerin telif yazıları daha çok desteklemeleri, yaymevlerinin okuru kitaplara alıştırmak için çaba göstermeleri gerekir. Temelde kendi edebiyatımız olmalıdır. (Papirüs, sayı 2, Temmuz 1966)

Papirüs'ün dördüncü sayısı da çıktı. Bu dört sayıda düzenle devam eden bir plan, derginin dünya görüşünü ve edebiyat tutumunu da gereğince özetliyor: Her sayı bir kültür sorunu üzerinde duran özlü ve doğru bir başyazı, bir —iki uzun— derin inceleme, bir —iki verimli düşünce denemesi, «Savran» bölümünde gündüz ve yerli bir iki eser — sorun üzerinde eleştiri, iki — üç seçkin şiir, bir kaç değerli çeviri, bir gazetecinin yazdıklarının dikkatli elelenmesiyle inceleme, her sayı bir günümüz şairinin yankılı tanıtımı, gerekli resimler ve aktarmalar. Sahibi ve yazı işleri müdürü Cemal Süreya Seber, müessese müdürü Tomris Seber, Dergi çevresinde Turgut Uyar, Edip Cansever, Ulku Tamer, R.Tomris, M.Buyrukcu, Mehmet Seyda, Asım Bezirci Mehmet Doğan, Murat Belge, Ahmet Oktay... daha da genişleyecek katılmalarla çok canlı bir edebiyat kümesi yaratmış durumda İlk duyurularında yalnız büyük şehirlerde satılacağı, aboneler dışında Anadolu bayerine kurban edilmemek için satışa çıkarılmayacağı söylenen dergi uyanık ve canlı bir okuyucu ilgisine muhatap olup her şehre çağrılmakta.

Papirüs, doğru bir yöntemle yayın alanına atılırken gerekli bir edebiyat eğitimi de sorumlulukla görev ediniyor. Papirüs şimdiye kadar ya inkarcı unutkanlıklarla, ya küçümseyici ihmallerle, ya bilgisizliğin zorunlu sususlarıyla boş bırakılmış bir alanı, eski edebiyatımızı yeniden gözden geçirme işine gönülle sa-

riyor: «Dergi ayrıca eski edebiyatımızın özellikle Tanzimattan bu yana girdiği süreç üstünde durmak istiyor. Eski eserleri bugünkü gözle yeniden elden geçirmek gereksinmesi içindeyiz.»

Bir edebiyatın ancak sürekli eleştirilebilir diri kalacağına inanıyoruz. Eski yazarlarımız üstüne yazma geleneğini kurmalı, bu alanı ölü edebiyat çevrelerinin tekelinden kurtarmalıyız... Bununla birlikte asıl hareket alanımız günümüz edebiyatıdır. Son yıllarda öyle bir noktaya gelinmiştir ki Türkiye'de sanatın sorunları sanatın ilerisinde yürümeye başlamıştır. Bir yandan bu sorunlar üstünde nesnel ve geniş düşünce yazılarına gereksinme duyuluyor, öte yandan roman, şiir, hikâye gibi sanat verimleri eleştirilmek, değerlendirilmek istiyor... Edebiyatçı ne yazarsa yazsın, neden söz ederse etsin edebiyattır. Bu kamıyla edebiyatın alanını genişletmemiz, yazı türlerini arttırmamız gerekiyor... Papirüs şimdilik 56 sayfa çıkacak. Koşullar elverirse ilk olarak sayfa sayısını arttırmayı düşünmüyoruz. Artık Türk Edebiyatı ufak ve sentetik yazılar dönemini atlattığı bulunmaktadır. Yazarlarımızda monografi niteliğinden de, ayrıntılı çalışma eğilimi artıyor...»

Bütün bunlar doğru teşhislerdir bu gereksinimle de kitaplar sütunlarında böyle dergilerin toplu tanıtımı, çok yakın zamanda dergilerin önemli sayılarının tanıtılma gereği başlayacaktır. Kendi hesabıma, ilk sayılarda Papirüs'de görünen kapak, baskı, sayfa düzeni kusurlarını Cemal Süreya'ya açıkça söyledim; ama biliyorum ki, bunlar okuyucu kaçırın küçük kusurlardır, öze etkisi yoktur. Papirüs gibi dergilerin çıkışı, memleket aydınlarının magazin gazeteler ve bir çeşit basın — yayın ihanetinde birleşen boş piyasaya dergilerin karşısında bilinçle kümeleneceği bir görev ve beğeni cephesini yaratacak umutlar getiriyor. Gazete aydınlarının kitap aydını olma yolunda günlük fikir meseleleriyle birlikte sanat ürünlerini de izleyebilecekleri böyle doğurgan ve çok cepheledi dergi aydınlığı aşamasından geçmesi gerekli. Kendilerini edebiyat yaşamalarına adanmış Cemal Süreya gibi sorumlu sanatçıların, hayatlarını kolaylaştırarak çok kazançlı işler yerine sanatlarına hizmet onurunda birleşen yeni yazarlar kuşağının Türkiye'ye getireceği çok şey vardır ve bu hiç unutulmuyacaktır.

(Papirüs — Aylık dergi — Yazışma adresi: Cemal Süreya Seber, P.K. 627, Karaköy — İstanbul, Sayısı 2,5 lira, Yıllığı 24 lira)

VURMA

Senin görevin
Doğrudan yana olmaktır
İnsansa güzeli
En güzeli
İnsandan yana olmaktır

Açsa çıplaksa bir uçtan bir uca Anadolumuz
Büyüyüp gidiyorsa bir çölgü
Sömürülüyorsa çıplak ayakların çektiği
Sen de onlarla büyüdün vurma

Vurma
On sekiz yaşın sevincidir vurduğun
On sekiz yaşın içtenliğidir
Varışdır usul usul insan olmaya
Vurma

Sen vurunca bir kan daha çoğalır dünyada
Vurduka geri gider barış
Kısalır ağaçların gölgeleri
Başını çıkaramaz topraktan buğday
Vurma

Yalnızsa
Bir başımsa insanlar sokaklarda
Ak koyun karışmışsa kara koyuna
Ortalık görünmüyorsa tozdan dumandan
Boşunadır ateş etmen
Vurma

Bak
Vietnamın ortasında bir çocuk
Hangi yönde yürüse şaşkın
Ağlarken yıldızlar dökülür gözlerinden
Ağlarken Ay saklanır bulutlara
Denizler çekilir en gizli mağaralara
İnsanlığın içinde koskoca bir çöl

Kurşunsa namludan çıkan
Bir başkasıysa yurdumuza karışan
Benim sevgimse kaybolup giden
Denizin sarhoşluğuyca başımızı döndüren
Bir döğüşen varsa sömürücüye karşı
Yanaşıp arkasından VURMA

Vurma
Vurduğun sensin
Kendini vurursun
Tetiği çekersen

Nevzat Üstün

SÜKRAN KURDAKUL

İzmir'in
içinde
Amerikan
neferi

-Milli Kurtuluş Şiirleri-
çikti.2,5 lira. Tek istekler için
pul gönderiniz.ATAÇ KİTABEVİ —
Ankara Cad. 47
İSTANBUL

MC CARTHY'CİLİK HORTLUYOR :

Kennedy'nin müşavirlerinden ünlü Amerikalı aydın Arthur Schlesinger, ülkesinde Mc Carthy'ciliğin yeniden canlandığını anlatıyor :

Louis Harris «Nabız Yoklama» Enstitüsüne göre, Vietnam Savaşı, Amerikan kamu oyunda, militan bir aktivizmin gelişmesine yol açmaktadır. Bu teşhis, doğru olsa gerek. Güney Doğu Asyada Amerikanın bir bataklığa gömülmesini görmenin yarattığı korku, radikal tedbirler isteme yolunda bir müzayedeyi beslemektedir. Fakat bu aktivist deliliğin baş kurbanı, bizim denge-miz, serinkanlılığımız, itidalimiz ve aklımız olacaktır.

Bu imtihanı 15 yıl önce geçirdik. Bazılarımız - şimdi ne kadar saçma görürse de - bir senatörün tek başına, devlet örgütüne ve toplumumuzun den-gesine getirdiği zararları hatırlayacaklardır. Hiç şüphesiz, o, kabiliyetli bir demagog idi. Ama Senatör Joseph Mc Carthy'nin demagogisi, büyük ölçüde Kore Savaşına katılışımızın yarattığı çatişmalar ve öfkeler ile beslenmekteydi.

Eğer tarih bir tekrerrüse - ki bazan tekrerrüdür - Vietnam Savaşı, Mc Carthy'ciliğe bir hayli benzeyen bir durumu tahrik edebilecektir. Vietnam, Kore Savaşında olduğu kadar, bekleneni elde edememenin verdiği bir öfke doğurmaktadır ve pek çok kişi için, anlaşılması çok güç bir savaştır. Kore'de açık bir istilâ hareketiyle karşı karşıya idik, Kore Savaşı, Vietnam mücadelesinde kendine özgü güçlükler yaratan bir iç isyan boyutundan yoksundu. Orada ABD, Birleşmiş Milletlerin temsilcisi olarak dövüşmekteydi. Dünyanın büyük kısmının tam desteğine sahipti. Bugün ABD, fiilen tek başına dövüşmektedir. Nihayet biz Kore'de, nisbeten istikrarlı bir hükümet ile işbirliği yapmaktaydık. Saygon'daki askerî jantanın durumu ise, bu değildir.

Burada Amerikan hükümetinin Vietnam politikasını tartışmaya lüzum yok. Tahlimimiz için önemli olan, iyi ya da kötü yönde, her geçen gün daha fazla savaşa saplandığımızdır. Harp bir inat haline geldikçe, ona bağlı âraz ortaya çıkmaktadır. Aşırı basitleştirmeler, küfür teatisi, şüphe, açık tartışmaların seviyesinin düşmesi gibi.

KOMÜNİST KAHRAMANA MEZAR YOK!

His plânındaki tırmanma, artan ölçüde, harp taraftarlarının işine yarayacaktır. Bayrağa sığınarak, bazıları eski hesapları görmeyi deneyeceklerdir. Daha şimdiden Georgie Eyaletinin Teşrii Meclisi, normal şartlarda iki defa seçilmiş bir kişiyi sinesine almayı reddetti. Zira bu kişinin, Vietnam hakkındaki görüşlerini benimsemiyordu. «Distinguished Service Cross» askerî madalyasını kazanmış bir Amerikalının Arlington mezarlığına gömülmesi, komünisttir diye engellendi. Kara kuvvetlerine mensup bir teğmen, sivil kıyafetle ve izindeyken Vietnam savaşına karşı bir gösteriye katıldığı için iki yıl hapse mahkûm edildi ve ordudan atıldı.

Orta öğretimde bir profesör, hükümetin Vietnam politikasına karşı olması dolayısıyla bir gösteride bayrağı selâmlamaktan kaçındığı için Amerikan Profesörleri Federasyonundan ihraç edildi. Bir çok şehirlerde, muhalefet grupları şiddet hareketlerine mâruz kaldılar. Filedelfiya'da bir Federal Hâkim, Devlete bağlı bütün üniversitelerden, Vietnam Savaşını protesto eden talebe-

lerin atılmasını istedi. Çeşitli askerlik şubeleri, askere alınmak sanki bir ceza imiş gibi, savaşa karşı talebelere tecil hakkı verilmemesini kararlaştırdılar.

Cleveland ve Pittsburgh'ta askerlik çağına henüz erişmemiş lise talebeleri, Vietnam ölümleri için matem tuttular diye okullarından kovuldular. Mississippi Senatörü James Eastland, dış ülkelere Amerikan vatandaşlarının seyahatini kısıtlayan bir kanun teklifi verdi. Dışişleri Bakanlığı, Amerika dışı gezilerde ünlü bir Harvard Profesörünün izlenmesini istedi.

ABD'nin eski bir Başkan yardımcısı, Du Bois klüplerinde (zenci komünist tarihçisi W.E.B. Du Bois'nin hatrasına saygı olarak onun ismini alan genç komünist teşekkülleri), Boy's Club of America'ninkine acayip biçimde benzeyen bir isim taşıdıkları için, «hâlâ aktif komünist fesatçılığının» elini keşfetti. Keskin görüşlü Richard Nixon'a inanmak gerekirse, «bu, komünist sahtekârlığının ve iki yüzlülüğünün klâsik bir örneğidir.»

Bu gibi olaylar, henüz nisbî olarak az sayıdadır. Fakat isteneni elde edememenin verdiği öfke ile, zamanla çoğalabilecektir. Bu durum, başına iş açma korkusuyla, düşündüğünü söylemekten çekinmeyi gerektirecek bir ortamı yaratabilir. Farkına varmadan ortam, öyle bir hale gelebilir ki, bir yeni Mc Carthy doğabilir ve Mc Carthy'ciliğin tam içine düşebiliriz.

Bugün dengemizi koruma şanslarımız nelerdir? İlk önce, İnsan Hakları Beyannamesine, hükümetin gösterdiği derin saygı-hayatî bir fark yaratabilir.

Mc Carthy

Japon menşeli Amerikalıların toplanması gibi bazı olayların dışında, İkinci Dünya Harbi döneminde bu tip aşırılıklara gidilmemiştir. Bunu, her şeyden önce Rosevelt'e ve hükümetin özgürlüğe aşırı saygısına borçluyuz. Truman'ın başkanlığı sırasında da, Mc Carthy'ciliğin başarısı bir hayli engellenmiştir. Mc Carthy'cilik, Eisenhower hükümetinin aldırılmaz tutumu sırasında azmıştır. Ve memurlarda, (özellikle John Foster Dulles ile Dışişleri Bakanlığında) açık bir teslimiyet davranışı yaratmıştır.

JOHNSON'UN ÖDLEKLERİ

Hâlen Başkan Johnson, herkesin ayrı görüşler taşımaya hakkı olduğunu parlak biçimde söylemekteyse de, onun samimî duygularından emin olmak kolay değildir. Honolulu'da, Vietnam politikasını eleştirenlere karşı yönettiği

«Kalpsiz ve hımbılı kişileri. Tecrübeye kör ve ümide sağır insanlar» hücumu, bir çatlak ses teşkil etmiştir. Başkan, son günlerde de, Chicago'da «gerginlik çok artınca» saflardan ayrılan ve «şeflerine, ülkesine ve savaşı kendi kardeşlerine karşı duran ödlekler» e çatmıştır.

Bir başkanın mukaddes birlik kavramına yaslanması, ihtiyatlı bir davranış değildir. Zira biraz eşelenirse, mukaddes birlik, hükümet politikasını mirıldanmaksızın tasvip anlamına gelmektedir. Kore Savaşının başında, Pentagon'da politik işlerle görevli Clayton Fritchey'nin şu sözlerinde gerçek payı vardır: «Başkan Johnson ve hükümeti fikir özgürlüğünden yanadırlar. Yalnız bu özgürlüğün kullanılmasına karşıdırlar».

Daha ötesi de var. Kore Savaşı sırasında, Genel Kurmay Başkanları Komitesi, oybirliği ile tırmanmaya karşı idi. Böylece komite, kamu oyunu yatıştırıcı bir rol oynamaktaydı. Bugün Kurmay Başkanları, bütün sonuçlarıyla tırmanmadan yanadır. Kore Savaşı zamanında tartışmayı makul hudutlarda tutmaya çalışan bir Dışişleri Bakanlığı, bugün, Ho Chi Minh'in işine yaradığı gerekçesiyle, savaşın her türlü elestrisine derhal son verilmesini telkin etmektedir (.....)

ÜMITLİ NOKTALAR

Kore Savaşına nazaran avantajlı durumlarımıza rağmen, yine de bazı avantajlara sahibiz. Özellikle, geçmiş Mc Carthy denemesinden alınan ders, bir avantajdır. Mc Carthy'cilik, ülkeye bir muafiyet kazandırmıştır. Bunu New Jersey vali seçimleri sırasında Kasım ayında gördük. Seçmenler, kampanyasını Vietcong'a sempatisi ile taınan Rutgers Üniversitesindeki bir profesör üzerine teksif eden bir adayı hiç tutmadılar. Ünlü kişilerden ve politikacılardan bir kısmı, Mc Carthy'ciliğin aşırılığını iyi hatırlamakta ve onun hortlamasına karşı mücadeleye kararlı bulunmaktadırlar.

Senatör Fulbright, etkili bazı uyarılarda bulunmuştur: «Zafer ya da müzakere yoluyla barış ümidi olmadan Vietnam savaşı uzadıkça ve harp ateşi yükseldikçe, ümit, yerini korkuya bırakacak ve müsamaha ile fikir özgürlüğünün yerini ölçsüz bir sözde vatansızlık alacaktır.» New - York Senatörü Robert Kennedy, Senato içinde, Daily News gazetesinin bir başyazısını okumuştur. Bir harp kahramanını, Komünist Partisine kayıtlı diye Arlington mezarlığına gömülmesini engelleyen kararı eleştiren başyazı şöyle demektedir: «Geçmiş hatalarımızdan ders almamız. Bu ders bize öğretmektedir ki, Amerikan geleneğinde, günahkârların mezarlarına kadar rahatsız edilmesi yoktur». (.....)

Aklın galebesini sağlayabilecek başka bir unsur daha vardır: Bu da üniversitelerin ağırlığı ve sayıca çokluğudur. 15 yıl zarfında, üniversitelerimizdeki talebe sayısı bir kat daha artmıştır. 1970'e doğru, üniversitelerde 500 bin profesör ve 7 milyon talebe olacaktır. Rabatlı, bilgili ve aktif olan bu kütle, güçlü bir seçmen kütlesi teşkil edecektir ve medenî haklar lehine oy kullanacaktır. Zira fikir ve araştırma özgürlüğü, milletin yararına olduğu kadar, üniversiteli sınıfın da yararınadır.

Ümit ederim ki, Vietnam kargaşasının yarattığı öfkenin, millî özgürlüklerimize darbe indiren yeni bir buhrana yol açabileceği konusundaki endişelerim yanlış çıkar. Fakat buhran önlenemezse, bunu, bütün ülkede açıkça ve azimle aklı savunanlara borçlu olacağız.

Öldürülmesi politik çilgınlığın en yüksek örneği olan Kennedy, ölümünden bir kaç hafta önce şöyle diyordu: «İktidarı yaratan kişiler, milletin büyüklüğüne kaçınılmaz biçimde iştirâk ederler. Fakat iktidara karşı çıkanlar da, bu büyüklüğe aynı biçimde katılırlar». Gözlerimizi geriye çevirince, baskı ve tâkip dalgasından üzüntü duyduk. Bundan bir şey kazanmadık - Mc Carthy hiç bir zaman bir komünist bulamadı - ve uyanınca kendimizden utandık.

REKLAMINIZI GAZETE VE DERGİLERLE DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN HİZMETİNİZDEDİR.

Genel MÜDÜRLÜK :
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul
Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU